

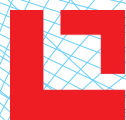
Poboljšanje
administrativne učinkovitosti
na nacionalnoj razini

Izvješće opservatorija malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj

2013

Ovaj projekt financiran
je sredstvima
Europske unije

Ministarstvo
poduzetništva
i obrta

ACE

INTERNATIONAL CONSULTANTS

**ACE International
Consultants S.L.
i partneri**

Izvešće opservatorija malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj

2013

Ovo izvješće izrađeno je u sklopu projekta tehničke pomoći "Poboljšanje administrativne učinkovitosti na nacionalnoj razini" koji je financiran u okviru programa Europske unije za Hrvatsku, IPA IIIC Regionalna konkurentnost 2007-2011

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost konzorcija koji provodi projekt i ni na koji se način ne može smatrati da odražava gledišta Europske unije.

Izvešće opservatorija malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj za 2013. godinu

	Stranica
Sadržaj	
Predgovor	
Sažetak	
Kratice	
1.0 Uvod	1
2.0 Makroekonomsko okruženje u Hrvatskoj 2011.–2012. godine	3
2.1 Globalni kontekst	3
2.2 Makroekonomski rezultati ostvareni u Hrvatskoj	3
3.0 Struktura, veličina i sastav sektora malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj	7
3.1 Osnovni podaci o malom i srednjem poduzetništvu u Hrvatskoj	7
3.2 Prosječan broj zaposlenih i dodana vrijednost	8
3.3 Vrste poduzeća	9
3.4 Struktura gospodarskih djelatnosti malog i srednjeg poduzetništva	10
3.5 Zaposlenost u malom i srednjem poduzetništvu	11
3.6 Prihodi od prodaje u malom i srednjem poduzetništvu	13
3.7 Izvoz malih i srednjih poduzeća	15
4.0 Dinamika sektora malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj	16
4.1 Stopa preživljavanja poduzeća	16
4.2 Otvaranje i zatvaranje poduzeća	18
4.3 Dinamika obrta	19
4.4 Demografija malog gospodarstva: Hrvatska i EU	20
5.0 Rezultati ostvareni u sektoru malog i srednjeg poduzetništva	23
5.1 Financijski rezultati malih i srednjih poduzeća	23
5.2 Najvažniji financijski omjeri	24
5.3 Izvozni rezultati malih i srednjih poduzeća	29
5.4 Istraživanje i razvoj u sektoru malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj	30
5.5 Malo i srednje poduzetništvo i inovacije u Hrvatskoj	32
5.6 Mali i srednji poduzetnici u sektorima visoke tehnologije i znanjem intenzivnim djelatnostima	35
5.7 Prostorna raspoređenost malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj	37
6.0 Okruženje u kojem se nalazi malo gospodarstvo u Hrvatskoj	41
6.1 Međunarodna istraživanja o poslovnom okruženju	41
6.2 Poduzetnički problemi u Hrvatskoj	43
6.3 Institucionalna potpora za male i srednje poduzetnike u Hrvatskoj	49
7.0 Politika malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj	51
7.1 Današnja politika	51
7.2 Strategija razvoja poduzetništva 2013.–2020. godine	52
7.3 Izmjene i dopune Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva i Zakona o poticanju investicija i unaprjeđenju investicijskog okruženja	52

Predgovor

Veliko mi je zadovoljstvo pozdraviti izlazak drugog izdanja godišnjeg izvješća opservatorija malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj.

Poseban je užitak vidjeti da se dobar posao, koji je kulminirao izradom Izvješća opservatorija malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj za 2012. godinu, nastavio još jednu godinu dovevši do objavljivanja ovogodišnjeg izvješća, Izvješća opservatorija malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj za 2013. godinu.

I ovaj je put Ministarstvo poduzetništva i obrta zahvalno projektu „Poboljšanje administrativne učinkovitosti na nacionalnoj razini“ u okviru programa Europske unije IPA IIIC Regionalna konkurentnost 2007.÷2011. godine za trud uložen u pripremanje ovog izvješća.

Izvešće opservatorija malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj u jednom dokumentu sabire sve relevantne i dostupne informacije o sektoru malog i srednjeg poduzetništva, a naša istraživanja protekle godine pokazuju da su dokument dobro prihvatili oni koji žele analizirati rezultate ostvarene u malom i srednjem poduzetništvu.

Primjećujem promjene u sadržaju i prikazu ovogodišnjeg izvješća i pohvaljujem spremnost autora da prihvate povratne informacije korisnika izvješća i da ovaj dokument učine još pristupačnijim te na taj način povećaju njegov utjecaj.

Kao što sam naveo u prošlogodišnjem izvješću, kvalitetne informacije preduvjet su za donošenje učinkovitih odluka i politika i moje je Ministarstvo potpuno predano traženju takvih informacija i njihovoj uporabi na najbolji mogući način u svrhu pružanja pomoći malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj. Objavljivanje Izvješća opservatorija malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj za 2013. godinu igra veliku ulogu u pružanju potpore razvoju i uvođenju učinkovitih i relevantnih politika i sretan sam što Vam je naše ministarstvo ovaj dokument stavilo na raspolaganje.

I za kraj, siguran sam da će drugo Izvešće opservatorija malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj polučiti isti uspjeh koji je ostvarilo prvo izvješće prošle godine te da će dodatno pridonijeti da se ova godišnja publikacija uvede kao neophodan referentni dokument za sve one koji žele saznati više o razvoju malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj.

Ministar Gordan Maras

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Gordan Maras', written over a light blue grid background.

Sažetak

Uvod

Drugim izvješćem opservatorija malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj za 2013. godinu slijedimo prethodno izvješće izrađeno 2012. godine te nastojimo ovu vrstu izvješća utemeljiti kao referentni dokument za statističke podatke o rezultatima ostvarenim u sektoru malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj.

U ovom Izvješću opservatorija bavimo se promjenama koje su se dogodile u strukturi sektora MSP na temelju podataka DZS-a za 2010.–2011. godinu, dok se analiza financijskih i ekonomskih rezultata ostvarenih u sektoru MSP temelji na podacima FINA-e za razdoblje 2011.–2012. godine. Na taj način u drugom Izvješću opservatorija možemo razmotriti različite rezultate ostvarene u MSP s obzirom na zaposlenost, izvoz, dodanu vrijednost, profitabilnost i stopu povrata na kapital i imovinu, koje DZS još uvijek nema na raspolaganju.

Makroekonomsko okruženje u Hrvatskoj 2011.–2012. godine

Gospodarski rast u EU-27 iznosio je -0,3% 2012. godine, dok je skupina 10 novih država članica EU (NDČ-10) iste godine ostvarila (prosječnu) stopu rasta od 1,1%.

Makroekonomski rezultati ostvareni u Hrvatskoj bili su pod teškim utjecajem globalne financijske krize od njezinog početka. Gospodarstvo stagnira, s negativnom stopom rasta u tri od četiri godine koje smo promatrali. Hrvatska je 2012. godine imala stopu rasta BDP-a od -1,8%, dok je prosječna registrirana stopa nezaposlenosti dosegla 20,4%, porast od gotovo 3 postotna boda u odnosu na prošlu godinu. Od svih makroekonomskih rezultata ostvarenih u Hrvatskoj najporazniji su oni koji se odnose na izvoz.

Izvoz robe u Hrvatskoj, kao postotak BDP-a, 2011. godine iznosio je 21,8%, što je najniži udio u usporedbi sa svim zemljama NDČ-10, za koje je prosjek iznosio 58,7%. Nadalje, Hrvatska ima najnižu razinu izvoza po glavi stanovnika (2.220 EUR) u usporedbi sa NDČ-10. U konačnici, u razdoblju od 2008. do 2011. godine u Hrvatskoj nije zabilježen rast vrijednosti izvoza, dok je u istom razdoblju skupina NDČ-10 imala rast od 22,2%.

U Hrvatskoj postoji značajna potreba za obnovom gospodarskog rasta u svrhu stvaranja novih radnih mjesta, a posebice u svrhu otvaranja mogućnosti za zapošljavanje mladih ljudi. Loši rezultati ostvareni u izvozu ozbiljna su prepreka potencijalu koji hrvatsko gospodarstvo može ostvariti ulaskom u EU te u konačnici održavanju i stvaranju radnih mjesta.

Struktura, veličina i sastav sektora malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj

MSP predstavljaju 99,7% svih poduzeća, a dominiraju mikro-poduzeća (90,7%). MSP zapošljavaju 64,2% ukupne radne snage te stvaraju 54,6% ukupne dodane vrijednosti.

Općenito uzevši, sektor MSP pogođen je teškom gospodarskom situacijom u kojoj se Hrvatska našla proteklih godina. Ukupan broj aktivnih MSP pao je sa 192.512 subjekata 2010. godine na 183.443 subjekata na kraju 2011. godine, što je pad od oko 4,7%. Sektor MSP u Hrvatskoj izgubio je 28.199 radnih mjesta 2011. godine u odnosu na 2010. godinu, što je pad od 2,9%, pa tako potkraj 2011. godine sektor MSP u Hrvatskoj zapošljava 941.825 osoba, 64,2% ukupnog broja zaposlenih u zemlji.

U prosjeku MSP u Hrvatskoj ima 5 zaposlenika. Na manjem kraju spektra mikro-poduzeća u Hrvatskoj u prosjeku zapošljavaju 2 osobe, dok mala poduzeća u prosjeku zapošljavaju 20 osoba. Na drugom kraju spektra, međutim, srednja poduzeća imaju u prosjeku 97 zaposlenika.

Prosječna dodana vrijednost po zaposleniku u cijelom sektoru MSP iznosila je 11.861 EUR 2011. godine te je pala u odnosu na 13.118 EUR 2010. godine. Prosječna dodana vrijednost po zaposleniku bila je najviša u malim poduzećima (13.829 EUR), a najniža

u mikro-poduzećima (9.823 EUR). U protekle dvije godine prosječna dodana vrijednost po zaposleniku pala je u malim i srednjim MSP, ali je porasla u mikro-poduzećima!

Prosječan broj zaposlenika i prosječna dodana vrijednost po zaposleniku su niski, što je djelomice posljedica nesposobnosti mikro-poduzeća da iskoriste ekonomije razmjera u procesu proizvodnje. Ipak, uzevši u obzir ukupna mikro-poduzeća, ona daju znatan doprinos zaposlenosti, bez obzira na nisku dodanu vrijednost.

S obzirom na konkretnu gospodarsku djelatnost, sektor s najvećim brojem MSP je sektor trgovine na veliko i na malo s 22,7% svih MSP, iza kojeg slijedi prerađivačka industrija s 12,1%, građevinarstvo s 11,9%, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti s 10,6% i djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane s 10%. Tih pet sektora čini 67,3% svih MSP u Hrvatskoj.

Dok je u gospodarstvu, općenito uzevši, prerađivačka industrija ona gospodarska djelatnost koja stvara najveću zaposlenost (273.481 radno mjesto), što predstavlja 18,6% svih radnih mjesta, trgovina na veliko i na malo druga je najvažnija djelatnost (240.180 radnih mjesta), što čini 16,4% ukupne zaposlenosti. Građevinarstvo daje treći najveći doprinos od 8,2% ukupne zaposlenosti (120.758 radnih mjesta).

U sektoru MSP situacija je malo drukčija. Trgovina na veliko i na malo dominira kao prva gospodarska djelatnost s obzirom na stvaranje radnih mjesta sa 171.976 radnih mjesta, što čini 18,26% ukupne zaposlenosti u MSP. Druga najvažnija djelatnost je prerađivačka industrija sa 170.975 radnih mjesta ili 18,15% ukupne zaposlenosti u MSP. Sljedeći je sektor obrazovanja sa 99.892 radna mjesta ili 10,61% ukupne zaposlenosti u MSP, iza kojeg slijedi građevinarstvo sa 97.897 radnih mjesta, odnosno 10,39% ukupne zaposlenosti u MSP.

Podaci o MSP, s obzirom na njihovu veličinu, pokazuju da 94,4% mikro-poduzeća ima promet manji od 500.000 EUR, samo 3% ih ima promet između 500.000 EUR i 1 milijun EUR, a 1,4% ima promet između 1 i 2 milijuna EUR. Samo 0,57% svih mikro-poduzeća zarađuje između 2 i 5 milijuna EUR, a još ih je manje, 0,16%, koja zarađuju više od 5 milijuna EUR.

Važno je primijetiti da mala poduzeća pokazuju ravnomjerniju raspodjelu s obzirom na prihod od prodaje: 29,7% poduzeća zarađuje manje od 500.000 EUR, 23,35% zarađuje između 500.000 EUR i 1 milijun EUR, 22,2% 1 do 2 milijuna EUR, 18,9% između 2 i 5 milijuna EUR, a 5,83% više od 5 milijuna EUR. Srednja su poduzeća naprotiv grupirana u višem rasponu prihoda: 20,27% poduzeća ima promet od 2 do 5 milijuna EUR, a 74,13% veći od 5 milijuna EUR.

Podaci FINE pokazuju da je sektor MSP postao važniji za izvoz jer čini 44% ukupnog izvoza za 2012. godinu u usporedbi sa 40% 2010. godine. Podaci pokazuju i izvozne rezultate MSP na osnovi veličine poduzeća. Mikro-poduzeća čine 8% ukupnog izvoza u Hrvatskoj, a 17,7% ukupnog izvoza MSP u Hrvatskoj. Udio malih poduzeća je 13% i 30,5%, a srednjih 23% i 51,8%.

Dinamika sektora malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj

31. prosinca 2012. godine DZS je zabilježio ukupan broj aktivnih poduzeća u iznosu od 139.630 subjekata, što predstavlja manje od polovice (47%) ukupnog broja registriranih poduzeća, koji je iznosio 294.475.

Od 2002. godine ukupan broj aktivnih poduzeća porastao je sa 157.505 subjekata na 184.037 subjekata 2011. godine prema podacima DZS-a ili na 181.721 subjekt prema podacima FINE. Ti podaci ukazuju na porast ukupnog broja aktivnih MSP u tom razdoblju od 16% ili 15% te na godišnju stopu rasta od 1,7%/1,6%.

Dopunski podaci dobiveni od DZS-a pokazuju da je osnovano 9.064 novih poduzeća te da je 6.451 subjekt bio u stečajnom postupku 2010. godine.

Trend zapažen u prošlogodišnjem izvješću za mala poduzeća koja su imala bolje rezultate od poduzeća ostalih veličina nastavlja

se i 2012. godine. Važniji je trend zapažen u analizi zaposlenosti. Ukupan broj srednjih poduzeća 2012. godine zapošljavao je manje nego 2002. godine. Ukupan broj malih poduzeća znatno je povećao broj zaposlenih od 2005. do 2006. godine. Iako je kasnije došlo do gubitka nekih od tih radnih mjesta u razdoblju krize nakon 2008. godine, mala poduzeća završila su razdoblje 2012. godine zaposlivši 16% više osoba nego 2002. godine. Pala je i zaposlenost u ukupnom broju mikro-poduzeća u tom razdoblju, unatoč znatnom porastu u razdoblju od 2005. do 2006. godine.

U razdoblju visokog rasta, od 2005. do 2008. godine, ukupan broj malih poduzeća uspio je stvoriti 81.200 novih radnih mjesta, što odgovara porastu od 76,6%. Srednja poduzeća stvorila su 6.771 radno mjesto u istom razdoblju. Međutim, obje su skupine mikro-poduzeća i velikih poduzeća izgubile radna mjesta u tom razdoblju, 14.143 (13,3%) i 84.599 (23,1%).

Mala poduzeća uspjela su rasti u dobrim godinama i više je tih radnih mjesta sačuvano tijekom recesije nego što je to bio slučaj s MSP ostalih veličina. Nije jasno zašto je malim poduzećima bilo bolje, ali čini se da ona mogu biti fleksibilnija i istodobno iskoristiti ekonomije razmjera.

Stopa preživljavanja za cijelu skupinu MSP bila je 60,7%. Međutim, stopa preživljavanja za srednja poduzeća bila je samo 45,3%, a za mikro-poduzeća 58,3%. U razdoblju od 2002. do 2012. godine stopa preživljavanja za mala poduzeća bila je 87,8%.

Ukupan broj obrta smanjio se sa 85.909 obrta 2011. godine na 83.485 obrta 2012. godine. To je pad od 2,8%. Broj novoosnovanih obrta porastao je za 1,9% (s 2011. na 2012. godinu). Međutim, broj njihova zatvaranja porastao je za 8,5%.

Trend opadanja broja obrta počeo je 2005. godine i nastavio se do 2012. godine. Broj obrta doživio je vrhunac 2005. godine sa 99.663 obrta. U godinama nakon toga broj obrta je opao, a najveći pad zabilježen je 2009. i 2010. godine, pa je nakon 2005. godine u broju obrta u Hrvatskoj došlo do pada od 15,5%.

Još su važnije brojke koje se odnose na gubitak radnih mjesta u obrtima. Zaposlenost u obrtima doživjela je vrhunac 2007. godine, sa 151.519 zaposlenih, a nakon toga pada iz godine u godinu do 103.099 2012. godine. U obrtničkom sektoru pad broja zaposlenih iznosio je 32%.

Na osnovi podataka FINE, stopa otvaranja poduzeća u Hrvatskoj bila je 7,9%, a zatvaranja 7,4%, čime se dobiva pozitivan rast populacije poduzeća. U slučaju obrta, stopa otvaranja obrta u Hrvatskoj iznosi 8,6%, a zatvaranja obrta 13%, zbog čega Hrvatska ima manje obrta na kraju 2010. godine nego na početku iste godine. Nema sumnje da je obrt lakše osnovati, jer su uvjeti za početni kapital znatno niži od društva s ograničenom odgovornošću (d.o.o.). Međutim, 2012. godine dolazi do izmjene i dopune Zakona o trgovačkim društvima i uvodi se "jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću (jednostavno d.o.o. ili j.d.o.o.)", s minimalnim kapitalom potrebnim za pokretanje poduzeća i za sada su FINI prijavljena 382 j.d.o.o.-a.

Na obje fronte (otvaranje i zatvaranje poduzeća) Hrvatska mora poraditi na ukupnom broju MSP te iskoristiti povlastice za stvaranje novih radnih mjesta.

Rezultati ostvareni u sektoru malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj

Analizu koju vršimo u ovom poglavlju temeljimo na financijskim podacima dobivenim od FINE za razdoblje od 2008. do 2012. godine. Najnoviji podaci FINE, za 2012. godinu, objavljeni su početkom svibnja 2013. godine. Radi se o bogatom izvoru detaljnih podataka o financijskim rezultatima tih poduzeća, koja FINI moraju podnositi financijska izvješća, a koji nam omogućuju detaljniju analizu za razliku od one koja se radi za ostale aspekte sektora MSP.

Mala poduzeća (10 do 49 zaposlenika) imala su bolje rezultate od mikro-poduzeća i srednjih poduzeća te su ostvarila najbolje brojke u proteklih pet godina. 2012. godine 78,5% malih poduzeća bilo je profitabilno, dok je samo 53,9% mikro-poduzeća ostvarilo dobit 2012. godine. 2012. godine 69% srednjih poduzeća bilo je profitabilno.

Analiza razdoblja od 2008. do 2012. godine pokazuje da je udio profitabilnih poduzeća opao u sve tri skupine prema veličini poduzeća (zbog svjetske recesije). Najistaknutija su srednja poduzeća, koja su zabilježila pad od 13,8%. Broj je profitabilnih poduzeća pao za 10,7%, dok sektor malih poduzeća, koja su najbolje podnijela pritiske recesije, ima 7,6% manje profitabilnih poduzeća do 2012.

Povrat na kapital jedan je od pokazatelja profitabilnosti poduzeća. Financijski podaci FINE pokazuju dobit koju poduzeće ostvaruje na osnovi vlastitog kapitala i rezervi. Povrat na kapital bio je u rasponu od -0,11 do 0,08 za cijeli sektor MSP 2012. godine, što je prilično nisko.

Samo mala poduzeća i velika poduzeća u Hrvatskoj imaju pozitivnu stopu povrata na kapital: malim poduzećima ide bolje nego velikim. Ona imaju 8% prosječnog povrata na kapital, a velika 4%. Mikro-poduzeća su načelno imala negativan povrat od -11%, a srednja -1%.

Povrat na kapital za profitabilna poduzeća bio je u rasponu od 12% do 26%, a mala profitabilna poduzeća imala su najvišu stopu povrata od 26% 2011. godine i 20% 2012. godine. Profitabilnost je 2012. godine opala u svim poduzećima bez obzira na njihovu veličinu.

Financijski podaci FINE pokazuju vrlo tanku operativnu maržu za sva poduzeća koja su podnijela svoja izvješća. Mikro-poduzeća imaju operativnu maržu od 1,19%, srednja 2,02%, a mala 3,69%.

Za sve MSP, bez obzira na veličinu, trošak materijala kao postotak operativnih troškova u rasponu je od 68,6% do 72,6% 2012. godine. Mala poduzeća imala su najniže zabilježeni udio troškova materijala u ukupnim operativnim troškovima (68,6%), dok su srednja imala najviši (72,6%).

Troškovi rada (plaće i doprinosi) mogu se izraziti kao postotak ukupnih operativnih troškova u rasponu od najmanje 12,1% do najviše 18,7% 2012. godine. Mala poduzeća su dosljedno imala veće troškove rada (izraženo prema ovoj mjeri) od svih ostalih poduzeća.

MSP 2012. godine imaju prosječnu kapitalizaciju od 21%, mikro-poduzeća 11%, mala 29%, a srednja 30%. Što je niža osnovica temeljnog kapitala, to je više poduzeće izloženo negativnim promjenama u ekonomskim uvjetima.

Mali MSP ostvarili su najbolje brojke za profitabilnost. U svim područjima gospodarske djelatnosti, 78,5% svih malih poduzeća bilo je profitabilno. Prosjeci profitabilnih i neprofitabilnih srednjih i velikih poduzeća bili su gotovo isti (69%/31% za srednja poduzeća i 69,1%/30,9% za velika), dok je mikro-skupina imala najveći postotak neprofitabilnih poduzeća od 46,1%.

MSP su povećali svoj udio u ukupnom izvozu s 40% na 44% u proteklih pet godina. Djelomice je to zbog porasta izvoza od 14,48% (ukupni izvoz u Hrvatsku porastao je 5,4% u ovom razdoblju). Najbolje rezultate imala su mala poduzeća, koja su zabilježila porast od 18,3%, dok su srednja povećala svoj izvoz za 14%, a mikro-poduzeća za 9,5%.

Istraživanje i razvoj i inovacije u malom i srednjem poduzetništvu u Hrvatskoj

Javni sektor dominira ulaganjima u istraživanje i razvoj (R&D). Visokoškolske ustanove i državna tijela zajedno čine 55,8% ukupnog R&D-a za razliku od EU, gdje javno-istraživački sektor čini u prosjeku 37,5% ukupnih ulaganja u R&D.

Prema izdacima za istraživanje i razvoj Hrvatska zaostaje u usporedbi s ostalim europskim zemljama. Ukupna ulaganja u R&D kao postotak BDP-a (GERD) u prosjeku iznose 2,03% u EU, ali u Hrvatskoj je ta brojka 0,75%, što Hrvatsku stavlja na 30. mjesto od 37 ocjenjivanih zemalja.

Hrvatska poduzeća čine 44,2% svih ulaganja u R&D, dok je u EU-27 isti udio iznosio 61,5%. U Hrvatskoj su ulaganja u R&D koja financira privatni poslovni sektor iznosila 0,34% BDP-a u usporedbi s 1,26% u EU-27.

U Hrvatskoj mikro-poduzeća predstavljaju samo 1,1% ukupnih ulaganja u R&D u poslovnom sektoru, a mala poduzeća predstavljaju još 6,6%. Te su brojke među najnižim brojkama zabilježenim za europske zemlje. S druge strane, u Hrvatskoj je udio ukupnih poslovnih ulaganja u R&D u srednjim poduzećima veći nego u većini ostalih europskih zemalja.

Došlo je do pada omjera između nematerijalne i ukupne materijalne imovine u MSP tijekom ovog razdoblja, s prosječnih 4,41% 2008. godine na 3,18% 2012. godine. Nadalje, podaci pokazuju da se omjer povećava s veličinom poduzeća. U mikro-poduzećima, nematerijalna imovina iznosi samo 1,8% 2012. godine, dok je ista brojka za srednja poduzeća 5,2% 2012. godine.

Najnovije izvješće o globalnoj konkurentnosti Hrvatsku stavlja na 74. mjesto od 144 zemlje koje su ocjenjivane prema inovacijama. Hrvatska je stoga ispred velikog broja država članica EU (Grčka, Slovačka, Bugarska i Rumunjska) te se može klasificirati kao "gospodarstvo koje se temelji na učinkovitosti".

Hrvatska se smatra "umjerenim inovatorom" prema rezultatima inovacija, a općenito je na 25. mjestu od 34 europske zemlje prema rezultatima inovacija, s 44% svih poduzeća u Hrvatskoj koja su klasificirana kao aktivna u pogledu inovacija, dok ista brojka za EU-27 iznosi 52%.

Od 11.560 MSP u sektoru proizvođačke industrije, 1.502 subjekta (13%) proizvode srednje-visoke tehnološke proizvode, a 533 subjekta (4,6%) visokotehnološke proizvode. U uslužnom sektoru, od ukupno 69.575 poduzeća, 23.040 poduzeća (33,1%) je u znanjem intenzivnim djelatnostima.

Od ukupnog broja od 469.059 osoba zaposlenih u MSP u sektoru prerađivačke industrije i uslužnom sektoru u Hrvatskoj 2012. godine, 29,4 je zaposleno u visokotehnološkoj prerađivačkoj industriji i znanjem intenzivnim djelatnostima.

Regionalna raspoređenost malih i srednjih poduzeća

Jadranska Hrvatska ima ukupno 37.883 MSP (bez malih obrta) ili 39% od ukupnog broja MSP, od kojih je 53% profitabilno, dok Kontinentalna Hrvatska ima 59.214 MSP ili 61% od ukupnog broja, od kojih je 60,9% profitabilno.

27% svih zaposlenika u MSP rade u Jadranskoj Hrvatskoj (225.737 osoba), 74% njih u profitabilnim poduzećima. U Kontinentalnoj Hrvatskoj 604.073 zaposlenika radi u MSP (72,8% ukupno zaposlenih u MSP), 70% njih u profitabilnim poduzećima.

S obzirom na rezultate izvoza, MSP u Jadranskoj Hrvatskoj čine 25% ukupne prodaje od izvoza, a ista brojka za Kontinentalnu Hrvatsku iznosi 75%.

Što se tiče obrtničkog sektora, u Obrtnom registru MINPO prijavljeno je ukupno 83.485 obrta, od kojih je 38.202 u Jadranskoj Hrvatskoj (46% ukupnog broja), a 45.283 ih je u Kontinentalnoj Hrvatskoj (54% ukupnog broja).

Okruženje u kojem se nalazi malo gospodarstvo u Hrvatskoj

Protekle godine Hrvatska je pala na rang ljestvicama za 4 mjesta u izvješću Svjetske banke i za 5 mjesta u indeksu Svjetskog gospodarskog foruma.

U najnovijem izvješću o globalnoj konkurentnosti Hrvatska je na 105. mjestu od 144 zemlje s obzirom na "financiranje kroz lokalno tržište kapitala" i 112. mjestu po dostupnosti rizičnog kapitala.

Mikrofinanciranje u Hrvatskoj danas je vrlo ograničeno. Iako većina dostupnog mikrofinanciranja dolazi iz bankovnog sektora (82%), krediti se uglavnom daju srednjim poduzećima, a udio mikro i malih poduzeća u ukupnom kreditnom portfelju iznosi oko 8% (manje od 3 milijarde EUR).

Poduzetničke potporne institucije

Najnovije dostupne brojke pokazuju da ima oko 88 poduzetničkih potpornih institucija u Hrvatskoj, među kojima su 21 agencija za regionalni razvoj, 10 agencija za lokalni razvoj, 16 poslovnih inkubatora, 6 tehnoloških parkova i 35 poslovnih centara.

Bez obzira na broj potpornih institucija diljem Hrvatske i potporu koju su one dobile iz državnog proračuna, bit će potrebno osigurati dodatna sredstva kojima bi se unaprijedila njihova struktura i kvaliteta u pružanju potpore, kako poduzetnicima tako i upravama, kako bi se na taj način povećala konkurentnost poduzeća.

Politika malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj

Glavni politički instrument MINPO-a je program dodjele bespovratnih sredstava "Poduzetnički impuls". MINPO je 2011. godine zaprimio 5.400 molbi za potporu i dodijelio bespovratna sredstva za 2.460 kandidata u ukupnom iznosu od 167,8 milijuna HRK. 2012. godine ministarstvo je zaprimilo 11.079 molbi za dobivanje bespovratnih sredstava, što je porast od oko 40,6%. Prosječna vrijednost dodijeljenih bespovratnih sredstava 2012. godine iznosila je 68.231 HRK u usporedbi s 36.824 HRK 2011. godine.

Osim bespovratnih sredstava, ostali su politički instrumenti: subvencije kamatne stope, kreditna jamstva i potpora fondovima rizičnog kapitala.

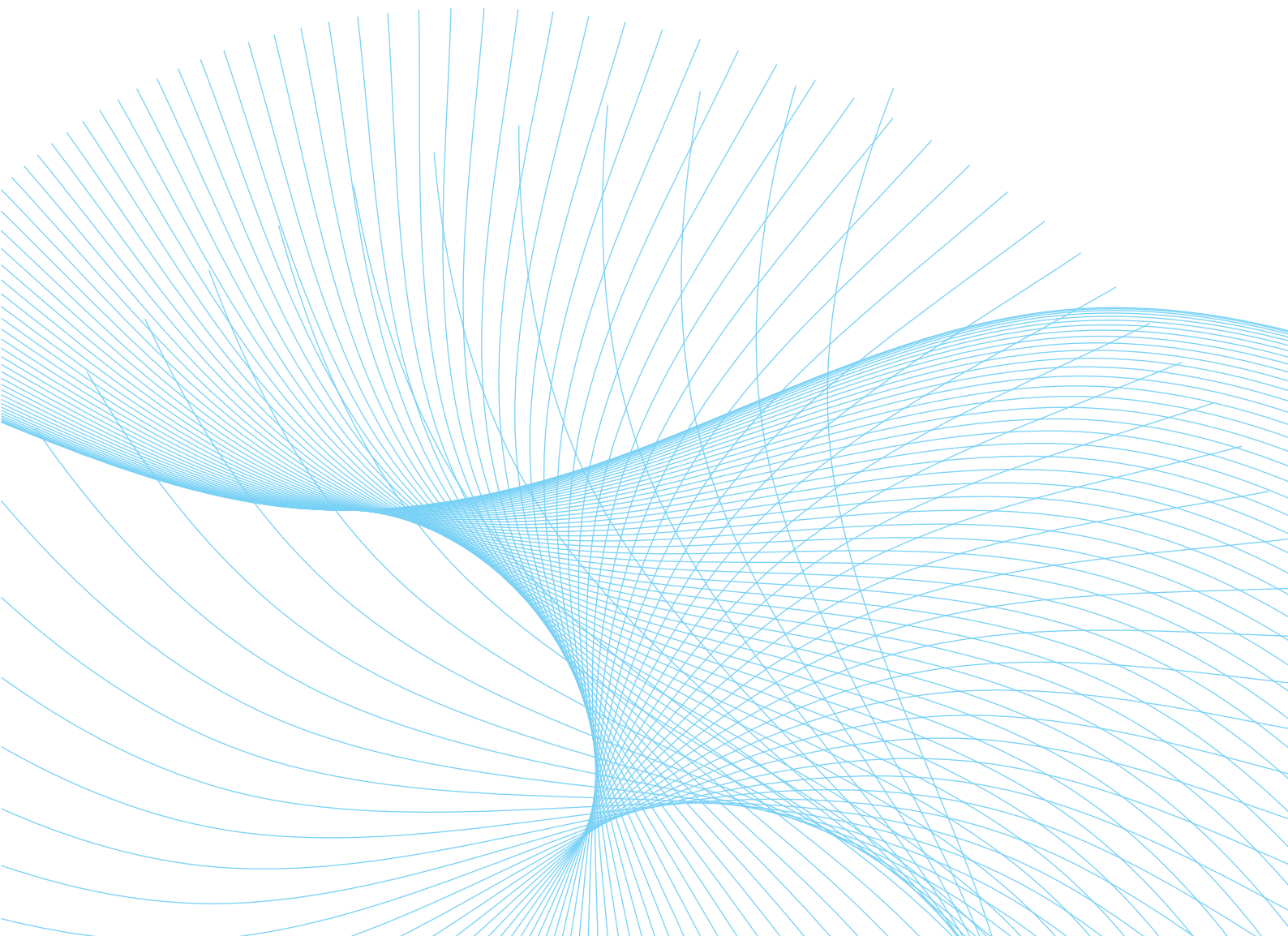
Glavni cilj izmjena Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva bio je usklađivanje tog Zakona s propisima EU. Izmjene se bave i pitanjem vremena potrebnog za osnivanje poduzeća, pa se prema hrvatskom zakonu može osnovati subjekt u obliku "jednostavnog dioničkog društva".

U listopadu 2012. HAMAG mijenja ime u HAMAG INVEST i preuzima nove odgovornosti za promicanje ulaganja za male strane investitore.

Kratice

Kratika	Objašnjenje
BICRO	Business Innovation Croatian Agency/Poslovno-inovacijska agencija Republike Hrvatske
BSO	Business Support Organisation/poslovne potporne institucije
CBS/DZS	Croatian Bureau of Statistics/Državni zavod za statistiku
CEE	Central and Eastern Europe/Središnja i Istočna Europa
CEPOR	SMEs and Entrepreneurship Policy Center/Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva
d.d.	Joint Stock Companies/dioničko društvo
d.o.o.	Limited Liability Company/društvo s ograničenom odgovornošću
DG	Directorate-General/Opća uprava
EEA	European Economic Area/Europsko gospodarsko područje
EIF	European Investment Fund/Europski investicijski fond
EU	European Union/Europska unija
EUROSTAT	European Commissions Statistical Office/Statistički ured Europske unije
FGS	Government Sponsored Venture Capital Scheme
FINA	Financial Agency/Financijska agencija
GCR	Global Competitiveness Report/Izvješće globalne konkurentnosti
GCS	Global Competitiveness Survey/Istraživanje globalne konkurentnosti
GDP/BDP	Gross Domestic Product/Bruto domaći proizvod
GEM	Global Entrepreneurship Monitor/Međunarodni projekt istraživanja i praćenja poduzetništva
GERD	Gross Expenditure on Research and Development/%bruto domaće potrošnje za istraživanje i razvoj
HAMAG INVEST	Croatian Agency for SME's and Investments/ Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije
HBOR	Croatian Bank for Reconstruction and Development/Hrvatska banka za obnovu i razvitak
HNB	Croatian National Bank/Hrvatska narodna banka
HRK	Croatian Kuna/hrvatska kuna
IAENL	Improvement of Administrative Efficiency on National Level/Poboljšanje administrativne učinkovitosti na nacionalnoj razini
J.d.o.o.	Simple Limited Liability Company/jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću
LFS	Labour Force Survey/Anketa o radnoj snazi
MEC/MINPO	Ministry for Entrepreneurship and Crafts/Ministarstvo poduzetništva i obrta
MELE/MINGORP	former Ministry of Economy, Labour and Entrepreneurship/Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
NKD	Nomenclature Générale des Activités Économiques dans les Communautés Européennes (francuski, klasifikacijski sustav EU)/Nacionalna klasifikacija djelatnosti Državnog zavoda za statistiku
NM-10	New EU Members States (Bulgaria, Czech Republic, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, Romania, Slovakia and Slovenia)
NN	Narodni Novine/Official Gazette
NUTS	Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques/Nomenklatura teritorijalnih statističkih jedinica
OECD	Organisation of Economic Co-operation and Development/Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj
R&D	Research and Development/Istraživanje i razvoj
SBA	Small Business Act/(EU) Akt o malom gospodarstvu
SME/MSP	Small and medium sized enterprise/mala i srednja poduzeća, malo i srednje poduzetništvo
TEA	Total Early Stage Entrepreneurial Activity/Indeks poduzetnički aktivnosti
VA	Value Added/dodana vrijednost
VAT/PDV	Value Added Tax/porez na dodanu vrijednost
WIIW	The Vienna Institute for International Economic Studies

I Uvod

1.0 Uvod

Srdačno vas pozdravljamo na početku drugog Izvješća opservatorija malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj. Ovogodišnjim izvješćem slijedimo prethodno izvješće izrađeno 2012. godine te nastojimo ovu vrstu izvješća utemeljiti kao referentni dokument za statističke podatke o rezultatima ostvarenim u sektoru malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj.

Ovogodišnje izvješće sadrži šest glavnih poglavlja kako slijedi: nakon uvodnog poglavlja, slijedi drugo poglavlje: Makroekonomsko okruženje u Hrvatskoj 2011.–2012. godine; treće poglavlje: Struktura, veličina i sastav sektora malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj; četvrto poglavlje: Dinamika sektora malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj, peto poglavlje: Rezultati ostvareni u sektoru malog i srednjeg poduzetništva; šesto poglavlje: Okruženje u kojem se nalazi malo gospodarstvo u Hrvatskoj i sedmo poglavlje: Politika malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj.

Tih šest poglavlja sadrže sve najvažnije informacije o sektoru MSP u Hrvatskoj i stoga predstavljaju okosnicu izvješća opservatorija, na kojoj će se temeljiti sva buduća godišnja izvješća ove vrste.

Prvo Izvješće opservatorija malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj (objavljeno u lipnju 2012. godine) sadrži pregled makroekonomskih rezultata ostvarenih u Hrvatskoj u razdoblju od 2002. do 2011. godine. U ovogodišnjem Izvješću opservatorija MSP u Republici Hrvatskoj bavimo se makroekonomskim zbivanjima u protekloj godini jer nema potrebe ponavljati longitudinalnu analizu. Stoga se ta makroekonomska zbivanja odnose na razdoblje od 2011. do 2012. godine.

U odnosu na postupanje s osnovnim materijalima o MSP, u ovom se izvješću otklanjamo od pristupa usvojenog u Izvješću opservatorija MSP za 2012. godinu, kojim smo razvoj MSP proučavali u srednjoročnom razdoblju, počevši od rasta kao norme iza kojeg je slijedio pad u svjetlu financijske krize 2008. godine.

U ovom Izvješću opservatorija bavimo se promjenama koje su se dogodile u strukturi sektora MSP na temelju podataka DZS¹ za 2010.–2011. godinu, dok se analiza financijskih i ekonomskih rezultata ostvarenih u sektoru MSP temelji na podacima FINE za razdoblje 2011.–2012. godine. Na taj način u drugom Izvješću opservatorija MSP možemo razmotriti različite rezultate ostvarene u MSP s obzirom na zaposlenost, izvoz, dodanu vrijednost, profitabilnost i stopu povrata na kapital i imovinu, koje DZS još uvijek nema na raspolaganju.

U drugom Izvješću opservatorija veću pozornost pridajemo izvješću SBA Fact Sheets nego je to bio slučaj s prvim izvješćem. U izvješću Fact Sheets koristi se pristup kojim se države članice uspoređuju na osnovi mjerila pri čemu se koriste standardizirane skupine podataka koje znatno olakšavaju proces uspoređivanja. Izvješće SBA Fact Sheets donosi informacije o sektoru nefinancijskih poduzeća koji pokriva poglavlja B do J, L, M i N prema drugoj redakciji NKD klasifikacije gospodarskih djelatnosti. U ovogodišnjem Izvješću opservatorija MSP (koje pokriva sva poglavlja druge redakcije NKD klasifikacije od A do T, uključujući i poduzeća u financijskom sektoru) otvoreno priznajemo tu razliku.

Uveli smo još jednu promjenu u izvješće i uključili novo poglavlje o okruženju u kojem se nalazi malo gospodarstvo u Hrvatskoj. U njemu proučavamo uvjete koji određuju koliko je jednostavno započeti posao i poslovati u Hrvatskoj, ali i glavne prepreke i probleme koji kočuju razvoj malog gospodarstva u Hrvatskoj.

S obzirom na dinamiku MSP, u drugom Izvješću opservatorija MPS-a koristimo najnovije podatke od FINE o novozaprimljenim izvješćima i poduzećima koja nisu predala izvješća kao zamjenske varijable za otvaranje novih poduzeća i zatvaranje postojećih poduzeća u nedostatku pouzdanih podataka s trgovačkih sudova.

¹ DZS kasni godinu dana s obradom osnovnih informacija o strukturi MSP koje se temelje na podacima koje prikuplja FINA-e, a odnose se na ukupan broj poduzeća razvrstanih u skupine prema veličini, stvaranje radnih mjesta, pravni oblik, gospodarske djelatnosti i stvaranje dodane vrijednosti.

U drugom Izvešću opservatorija MSP i dalje donosimo cjelokupnu analizu sektora MSP u Hrvatskoj, uključujući obrte, poseban pravni oblik registriranja poduzeća. Ovim pristupom stoga nastojimo opisati cjelokupan sektor MSP prema broju poduzeća i broju zaposlenih. Međutim, u ovom je času taj poduhvat problematičan, a posebice je teško kvantificirati slobodna zanimanja.

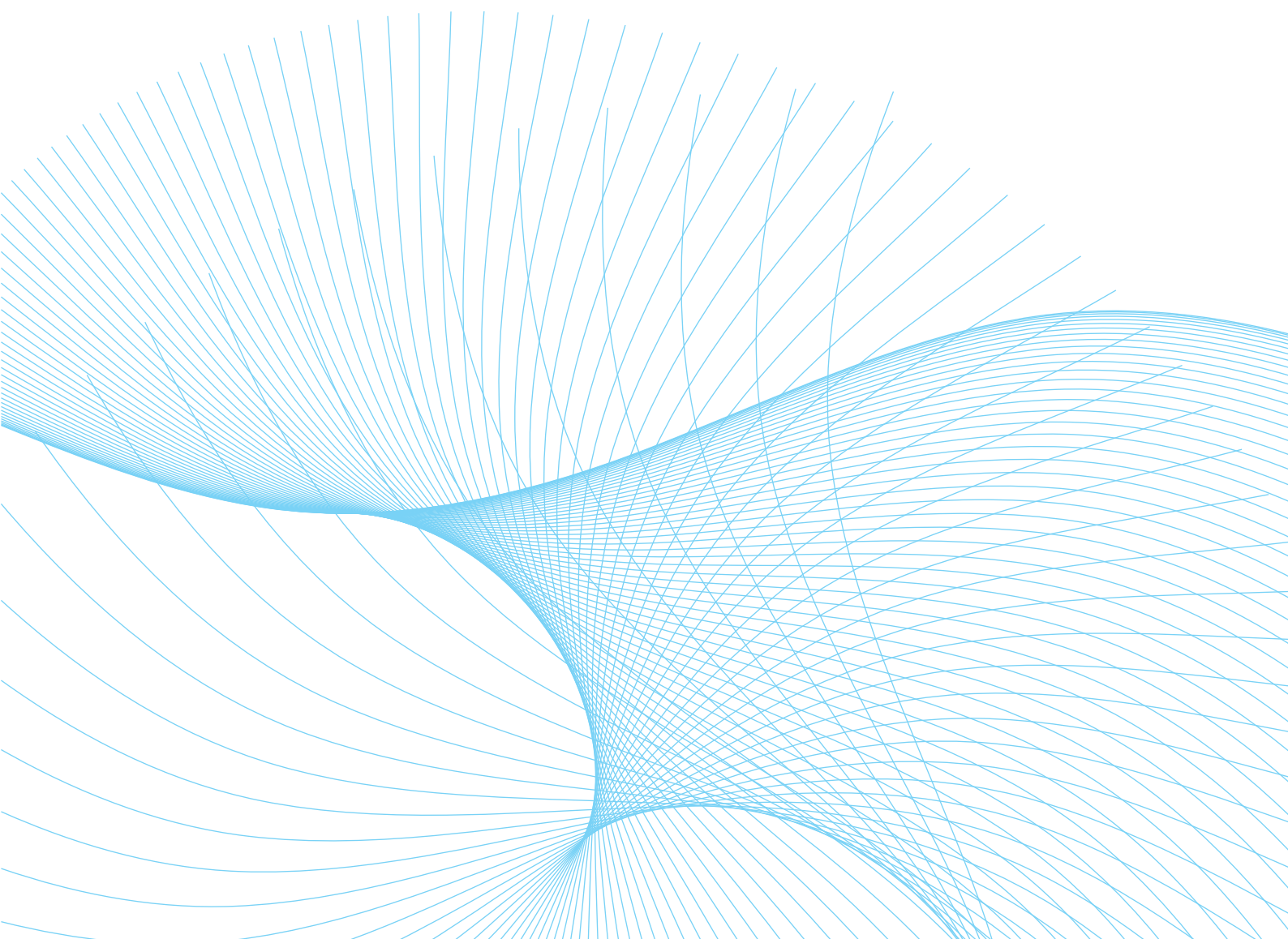
Unatoč nastojanju da u ovom izvješću analizom sveobuhvatno pokrijemo sve MSP, to u ovom trenutku nije moguće. Nedostatak financijskih izvješća malih obrta u podacima predanim FINI neminovno znači da se analiza podataka dobivenih od FINE odnosi samo na jednu podskupinu MSP. Iz tog razloga u ovom izvješću analizu rezultata ostvarenih u obrtima, koja se temelji na podacima dobivenih od Porezne uprave Ministarstva financija, vršimo neovisno o analizi rezultata ostvarenih u preostalom dijelu sektora MSP.

II

**Makroekonomsko okruženje
u Hrvatskoj 2011.–2012. godine**

2.0 Makroekonomsko okruženje u Hrvatskoj 2011.–2012. godine

2.1 Globalni kontekst

Četiri godine nakon globalne financijske krize koja nas je pogodila 2008. godine opća gospodarska situacija u Europi, SAD-u i Japanu i dalje je osjetljiva. Globalni gospodarski rast znatno se usporio 2012. godine. Velike ekonomije imale su slabe gospodarske rezultate, koji su se pokazali u vidu visoke stope nezaposlenosti, krize javnog duga i sve veće neravnoteže između trgovinskog i državnog deficita zbog nepovoljnih učinaka nestabilnosti financijskog tržišta na poslovanje i povjerenje potrošača.

Najveći je utjecaj globalne financijske krize bio do kraja 2009. godine, kada su se sve velike ekonomije suočile sa znatnim padom BDP-a. Počevši od 2010. godine neke velike ekonomije pokazale su znakove oporavka, iako su ostale, uglavnom u južnoj Europi, doživjele nove padove BDP-a.

Gospodarski rast u EU-27 iznosio je -0,3% 2012. godine, dok je skupina 10 novih država članica EU (NDČ-10)² iste godine ostvarila (prosječnu) stopu rasta od 1,1%. U slučaju SAD-a i Japana, njihove ekonomije rasle su oko 2% godišnje 2012. godine. I Kina i Indija, dvije članice BRIC-a (Brazil, Rusija, Indija i Kina), osjetile su utjecaj globalne krize jer je njihova stopa rasta BDP-a bila niža od očekivane u protekle dvije godine.

Analiza podataka skupine zemalja NDČ-10 pokazuje da je većina zemalja s visokim omjerom izvoza i BDP-a uspjela brže obnoviti rast BDP-a i to dosljednije od ekonomija s nižim razmjerima izvoza. To pokazuje tablica 2.1 u nastavku:

Tablica 2.1: Realna stopa rasta BDP-a i ključni pokazatelji izvoza za NDČ-10 i Hrvatsku, 2011.–2012. godine

	% BDP-a 2011.	% BDP-a 2012.	% ukupnog izvoza u BDP-u (2011.)	Stopa rasta izvoza (od 2008. do 2011. godine) (%)
Bugarska	1,7	0,7	52,7	33,3
Republika Češka	1,9	-1,2	63,7	17,4
Estonija	8,3	2,1	75,6	42,0
Mađarska	1,6	-1,3	75,4	4,4
Latvija	5,5	3,7	42,4	31,3
Litva	5,9	2,7	65,4	25,3
Poljska	4,3	2,3	37,9	15,9
Rumunjska	2,5	1,0	33,0	33,8
Slovačka	3,3	2,8	81,7	13,9
Slovenija	0,6	-2,0	58,8	4,8
NDČ-10	3,6	1,1	58,7	22,2
Hrvatska	0,0	-1,8	21,8	0,0

Izvor: EUROSTAT

2.2. Makroekonomski rezultati ostvareni u Hrvatskoj

Makroekonomski rezultati ostvareni u Hrvatskoj bili su pod teškim utjecajem globalne financijske krize od njezinog početka. Gospodarstvo stagnira, s negativnom stopom rasta u tri od četiri godine koje smo promatrali. Hrvatska je 2012. godine imala stopu rasta BDP-a od -1,8%, dok je prosječna registrirana stopa nezaposlenosti dosegla 20,4%, porast od gotovo 3 postotna boda u odnosu na prošlu godinu.

² Nove države članice EU (10) od svibnja 2004. godine i siječnja 2007. godine postale su zemlje redom kako slijedi: Bugarska, Republika Češka, Estonija, Mađarska, Latvija, Litva, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija.

Tablica 2.2: Hrvatska: Osnovni makroekonomski pokazatelji

%	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Realni rast BDP-a	5,5	2,4	-6,8	-1,2	0,0	-1,8
Stopa nezaposlenosti	14,8	13,2	14,9	17,4	17,9	20,4
Stopa inflacije	2,9	6,1	2,4	1,1	2,3	3,3
Proračunski saldo u postotku BDP-a***	-0,70	-0,73	-2,87	-4,19	-5,0	-5,3
Tekući račun platne bilance u % BDP-a	-7,2	-8,6	-5,1	-1,6	-1,0*	-0,7**
Državni dug u % BDP-a****	32,9	29,2	35,1	41,3	45,7	Nije dostupno
Ukupan bruto vanjski dug u % BDP-a[†]	77,7	85,4	101,0	103,5	101,8	Nije dostupno

*3, **4, ***5, ****6; Izvor: EUROSTAT

Slabi rezultati hrvatskog gospodarstva djelomice se mogu objasniti stupnjem nagomilavanja strukturne neravnoteže tijekom proteklih godina financijske krize, sve većim državnim deficitom, visokom razinom deficita tekućeg računa na početku krize te sve većim dugom državnog i privatnog sektora, problemima koji su se još više pogoršali zbog pojave globalne financijske krize.

Jaki gospodarski rezultati koje je Hrvatska ostvarila u razdoblju od 2002. do 2008. godine, kada je BDP rastao na godišnjoj stopi od oko 5%, posljedica su utjecaja velikih investicija u infrastrukturu i građevinarstvo, što se odrazilo na domaću potražnju. To je uzrokovalo veliki poremećaj u državnom proračunu i u bilanci vanjskog sektora, što je kulminiralo stopom rasta BDP-a od 2,4% 2008. godine, porastom uz koji je slijedio kumulativni deficit tekućeg računa od 8,6% BDP-a te ukupan državni deficit od 0,73%, koji se povećao na 4,19% do kraja 2010. godine, prve godine negativnog rasta (-6,8%).

U ovom razdoblju od 2002. do 2008. godine za financiranje ekspanzije koristilo se vanjsko zaduživanje, zbog čega je došlo do porasta vanjskog duga Hrvatske te pogoršanja proračuna i vanjskog deficita. Ti važni poremećaji potaknuli su porast duga državnog i privatnog sektora u godinama koje su slijedile, što je doseglo vrhunac u iznosu od 103,5 2010. godine.

Tablica 2.3: Promjena BDP-a i nezaposlenosti za NDČ-10 i Hrvatsku, 2008.–2012. godine

	BDP					Nezaposlenost (LFS) [†]				
	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Bugarska	6,2	-5,5	0,4	1,7	0,7	5,6	6,8	10,2	11,2	12,0
Republika Češka	3,1	-4,5	2,5	1,9	-1,2	4,4	6,7	7,3	6,7	7,2
Estonija	-4,2	-14,1	3,3	8,3	2,1	5,5	13,8	16,9	12,5	10,5
Mađarska	0,9	-6,8	1,3	1,6	-1,3	7,8	10,0	11,2	10,9	10,9
Latvija	-3,3	-17,7	-0,9	5,5	3,7	7,5	17,1	18,7	15,4	15,5
Litva	2,9	-14,8	1,5	5,9	2,7	5,8	13,7	17,8	15,4	13,0
Poljska	5,1	1,6	3,9	4,3	2,3	7,1	8,2	9,6	9,7	10,2
Rumunjska	7,3	-6,6	-1,6	2,5	1,0	5,8	6,9	7,3	7,4	7,3
Slovačka	5,8	-4,9	4,2	3,3	2,8	9,5	12,0	14,4	13,5	13,5
Slovenija	3,4	-7,8	1,2	0,6	-2,0	4,4	5,9	7,3	8,2	8,8
NDČ-10	2,7	-8,1	1,6	3,6	1,1	6,3	10,1	12,1	11,1	10,9
EU-27	0,3	-4,3	2,1	1,6	-0,3			9,7	9,7	10,5
Hrvatska	2,1	-6,9	-1,4	0,0	-1,8	8,4	9,1	11,8	13,5	15,5

*7; Izvor: EUROSTAT i WIIW Handbook of Statistics, 2012. godine

Skupina zemalja NDČ-10 obnovila je gospodarski rast 2010. godine (prosječno uzevši). Međutim, hrvatska ekonomija doživjela

3 Godišnje izvješće HNB-a za 2012. godinu.

4 WIIW Handbook of Statistics za 2012. godinu.

5 Godišnje izvješće HNB-a za 2012. godinu.

6 Podaci od HNB-a.

7 Labour Force Survey (Anketa o radnoj snazi), procjena nezaposlenosti vrši se na temelju anketa o radu, a ne brojanjem prijavljenih nezaposlenih.

je pad BDP-a u tri od četiri godine do 2012. godine. Što se tiče zapošljavanja radne snage, situacija u Hrvatskoj pokazuje znatno pogoršanje u razdoblju koje pokriva ova analiza jer je stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj 2012. godine veća od svih zemalja NDC-10, osim jedne.

Današnja Vlada ostvarila je velik napredak u smanjivanju deficita tekućeg računa platne bilance, koji je 2008. godine iznosio -9%. Postigla je skroman višak 2012. godine, što je omogućilo stabilizaciju ukupnog iznosa vanjskog duga na oko 100% BDP-a. Do toga je prvenstveno došlo zbog dobrih rezultata ostvarenih u sektoru turizma i pada u uvozu potaknutom potražnjom.

Napredak i konsolidaciju na fiskalnoj fronti nije bilo lako ostvariti. Bilo je teško osigurati veći porezni prihod u vremenima opadanja potražnje, što je izazvalo proračunski deficit od 5–6% u protekle dvije godine. Nova zaduživanja gotovo u potpunosti su financirala državni deficit, zbog čega je opći državni dug i dalje rastao te dosegao 45,7% BDP-a potkraj prosinca 2011. godine.

Ukupan državni prihod u Hrvatskoj 2011. godine iznosio je 34,7% BDP-a, što je nisko u usporedbi s 38,6% ostvarenih u NDC-10 i 44,5% u EU-27. Niska razina državnog prihoda objašnjava se slabim financijskim rezultatima poduzeća. S druge strane računa, ukupan državni rashod iznosio je 39,7% BDP-a, što je bilo niže od ostatka EU koji je imao 49,1%, kao i skupine NDC-10, koja je imala 42,5%.

Od svih makroekonomskih rezultata ostvarenih u Hrvatskoj najporazniji su oni koji se odnose na izvoz. Tablica 2.3 pokazuje glavne pokazatelje izvoza za Hrvatsku i uspoređuje ih sa NDC-10.

Tablica 2.4: Podaci o izvozu za Hrvatsku i NDC-10, od 2008. do 2011. godine

Zemlje	Glavni pokazatelji izvoza		
	Ukupna vrijednost izvoza po glavni stanovnika (2011.)	% ukupnog izvoza u BDP-u (2011.)	Stopa rasta izvoza (%)
Bugarska	2.757,9	52,7	33,3
Republika Češka	9.486,5	63,7	17,4
Estonija	9.302,5	75,6	42,0
Mađarska	7.543,4	75,4	4,4
Latvija	4.168,1	42,4	31,3
Litva	6.652,7	65,4	25,3
Poljska	3.637,1	37,9	15,9
Rumunjska	2.371,2	33,0	33,8
Slovačka	10.449,8	81,7	13,9
Slovenija	10.357,5	58,8	4,8
NDC-10	6.672,7	58,7	22,2
Hrvatska	2.219,9	21,8	0,0

Izvor: EUROSTAT

Izvoz robe u Hrvatskoj, kao postotak BDP-a, 2011. godine iznosio je 21,8%, što je najniži udio u usporedbi sa svim zemljama NDC-10, za koje je prosjek iznosio 58,7%. Nadalje, Hrvatska ima najnižu razinu izvoza po glavi stanovnika (2.220 EUR) u usporedbi sa NDC-10. U konačnici, u razdoblju od 2008. do 2011. godine u Hrvatskoj nije zabilježen rast vrijednosti izvoza, dok je u istom razdoblju skupina NDC-10 imala rast od 22,2%.

Hrvatska je zadržala svoj omjer izvoza robe i BDP-a od 20%–21% u 12 godina od 2000. do 2012. godine, dok su zemlje NDC-10 znatno povećale svoj udio u izvozu u istom razdoblju. Tablica 2.5 prikazuje podatke o izvozu za odabrane zemlje EU-27. Najbolji rezultati zabilježeni su u Austriji i Njemačkoj. Obje su zemlje povećale svoj udio izvoza u BDP-u, dok su Grčka, Portugal i Španjolska uglavnom zadržale udio izvoza u BDP-u. Irska, koja je to razdoblje započela s najvećim udjelom izvoza u BDP-u (od 75,6%), isto je razdoblje završila s gotovo 23 postotna boda manje.

Tablica 2.5: Izvoz robe za odabrane zemlje (kao % BDP-a), odabrane godine

	2000.	2005.	2008.	2009.	2010.	2011.
Bugarska	37,4	40,7	42,9	33,5	43,2	52,7
Republika Češka	49,4	55,2	55,0	49,9	57,3	63,7
Estonija	58,2	56,8	52,3	46,9	61,2	75,6
Mađarska	62,1	56,0	68,3	62,8	71,4	75,4
Latvija	26,8	33,4	28,5	28,4	37,8	42,4
Litva	35,3	45,3	49,6	44,3	56,7	65,4
Poljska	21,0	31,7	33,3	32,7	35,2	37,9
Rumunjska	27,7	27,9	24,1	24,6	30,1	33,0
Slovačka	58,4	66,7	76,9	63,3	73,4	81,7
Slovenija	44,5	50,8	54,5	46,2	52,7	58,8
Hrvatska	21,3	20,0	20,5	17,1	20,2	21,8
Austrija	33,7	39,3	43,0	35,1	38,9	41,4
Njemačka	28,9	36,5	41,2	35,3	39,7	42,9
Grčka	8,0	7,4	8,5	6,6	7,7	9,7
Irska	75,6	50,7	45,3	48,1	52,8	53,4
Portugal	21,4	20,2	22,8	19,0	21,4	24,9
Španjolska	19,9	17,4	17,7	15,7	18,5	20,9

Izvor: EUROSTAT

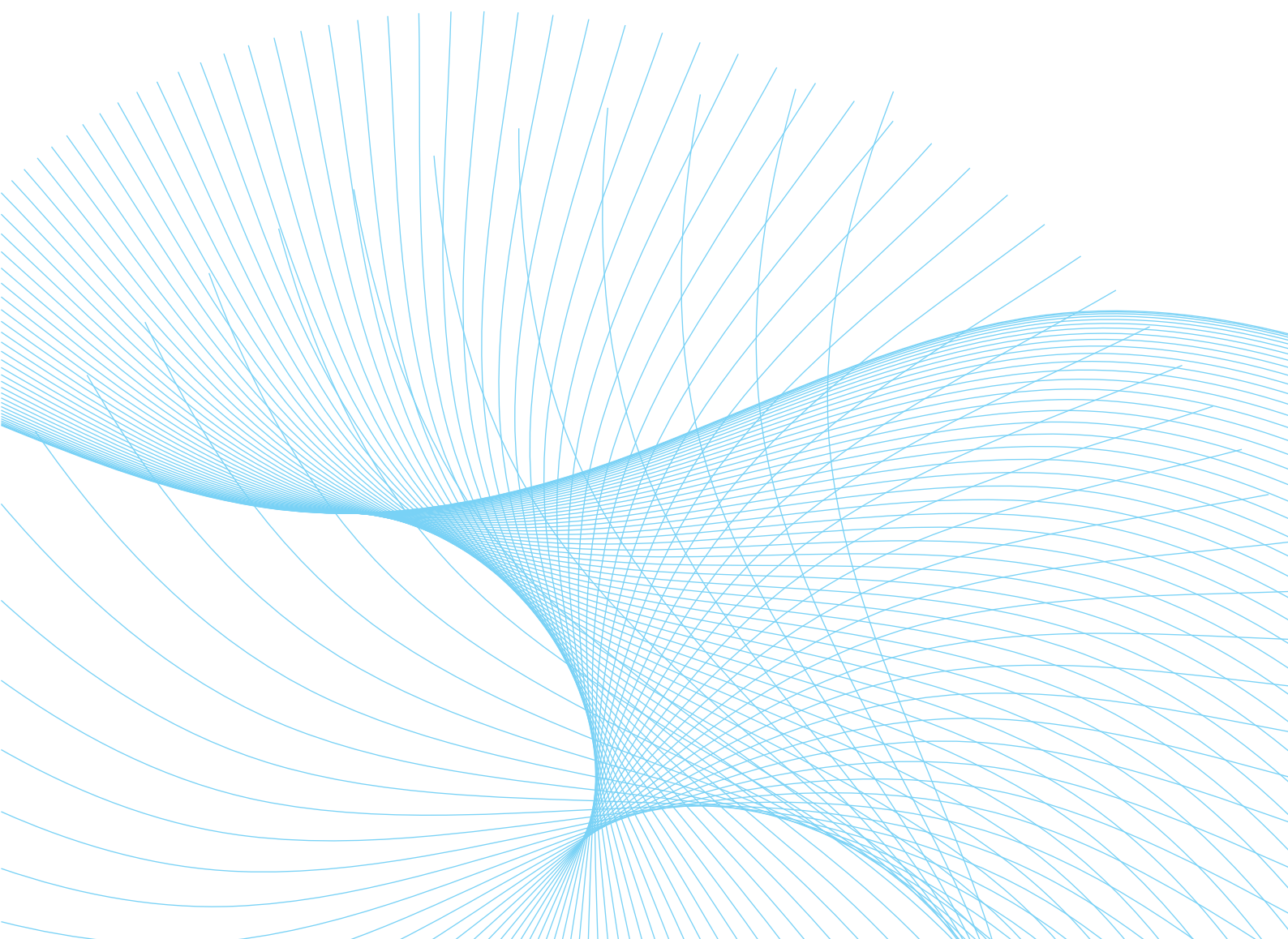
U Hrvatskoj postoji iznimna potreba za obnovom gospodarskog rasta u svrhu stvaranja novih radnih mjesta, a posebice u svrhu otvaranja mogućnosti za zapošljavanje mladih ljudi. Loši rezultati ostvareni u izvozu ozbiljna su prepreka potencijalu koji hrvatsko gospodarstvo može ostvariti ulaskom u EU te u konačnici održavanju i stvaranju radnih mjesta. Hrvatska se više ne smatra jeftinim proizvođačem, a istodobno nema dokaza koji bi ukazivali na značajan posvemašnji porast industrijske produktivnosti ili dodane vrijednosti. Ako ih se ne ukloni, ti će uvjeti dovesti do gubitka tržišta i/ili smanjenja profitabilnosti hrvatskih poduzeća.

Iako će poboljšanje svjetske ekonomije zasigurno pomoći hrvatskim poduzećima zbog veće prodaje izvozne robe i usluga te većih stranih ulaganja, ono ne bi trebalo odvući pozornost kreatora politike od razvoja i pružanja podrške onim programima i politikama koji će utjecati na konkurentnost privatnog sektora u Hrvatskoj.

III

Struktura, veličina i sastav sektora malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj

3.0 Struktura, veličina i sastav sektora malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj

Osnovni podaci za analizu i prikaz podataka u ovom poglavlju o strukturi sektora MSP dolaze iz statističkih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Podaci DZS-a temelje se na osnovnim podacima iz Administrativnog registra poslovnih subjekata (koji se odnose na broj novoregistriranih poduzeća), godišnjih financijskih podataka dobivenih od FINE (o poduzećima koja su predala svoja financijska izvješća u promatranom razdoblju) i Porezne uprave Ministarstva financija (za podatke o obrtima).

Podaci DZS-a postaju dostupni godinu dana nakon godine u kojoj se podnose izvješća (s kašnjenjem od jedne godine) u publikaciji "Osnovni strukturno-poslovni pokazatelji poduzeća".

U prvom Izvješću opservatorija malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj (2012. godine) prikazali smo strukturu sektora MSP s obzirom na broj poduzeća, broj zaposlenih i stvorenu dodanu vrijednost i te smo podatke usporedili s podacima za 2008. i 2010. godinu. Uzeli smo 2008. godinu jer je te godine završilo razdoblje dosljednog rasta BDP-a u Hrvatskoj, dok smo za 2010. godinu imali najnovije raspoložive podatke, a to je ujedno bila i druga godina gospodarske recesije u Hrvatskoj.

U svrhu analize u prvom Izvješću opservatorija MSP koristili smo privremene brojke DZS-a za 2010. godinu. Od tada su službenici DZS-a napravili reviziju brojki za 2010. godinu na osnovi podataka o PDV-u za aktivna poduzeća, pa u ovom izvješću možemo dati prikaz revidiranih podataka o broju MSP 2010. godine.

U drugom izvješću opservatorija MSP u Republici Hrvatskoj donosimo prikaz revidiranih podataka DZS-a za 2010. godinu i novih podataka za 2011. godinu i stoga raspoložemo točnijim podacima o ovom sektoru.

DZS je svjestan potrebe za standardizacijom podataka o strukturi sektora MSP u Hrvatskoj prema broju i veličini poduzeća, pravnom obliku poduzeća, broju zaposlenih i stvorenoj dodanoj vrijednosti. Međutim, potreba za standardizacijom tih podataka u dogledno vrijeme u svrhu lakše usporedbe i analize trendova kosi se s potrebom dobivanja točnih podataka s najkraćim mogućim odmakom. Autori ovog izvješća priznaju da se radi o kompromisnom rješenju, ali ipak u potpunosti podupiru napore DZS-a za dobivanjem točnijih podataka putem revizija.

3.1 Osnovni podaci o malom i srednjem poduzetništvu u Hrvatskoj

U tablici 3.1 navodimo osnovnu strukturu sektora MSP u Hrvatskoj pomoću prikaza najnovijih podataka o ukupnom broju poduzeća, broju poduzeća prema veličini, ukupnom broju zaposlenih u ovom sektoru te dodanoj vrijednosti stvorenoj u ovom sektoru 2010. i 2011. godine.

MSP predstavljaju 99,7% svih poduzeća, a dominiraju mikro-poduzeća (90,7%). MSP zapošljavaju 64,2% ukupne radne snage te stvaraju 54,6% ukupne dodane vrijednosti.

Struktura sektora MSP u Hrvatskoj prema veličini relativno je stabilna u protekle dvije godine. Udio mikro-poduzeća u ukupnom broju poduzeća pao je za 0,2%, dok se udio malih i srednjih poduzeća povećao za 0,1%. Udio sektora mikro-poduzeća s obzirom na ukupnu zaposlenost pao je za 1%, udio sektora srednjih poduzeća porastao je za 0,4%, dok je udio malih poduzeća marginalno opao (-0,1%). S obzirom na dodanu vrijednost, nije se mnogo promijenilo u doprinosu ove tri skupine podijeljene prema veličini, kako se vidi u tablici 3.1.

Tablica 3.1: Ukupan broj poduzeća, ukupan broj zaposlenih i dodana vrijednost prema veličini poduzeća

Veličina	Poduzeća				Zaposlenost				Dodana vrijednost (000') u HRK			
	2010.		2011.		2010.		2011.		2010.		2011.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Mikro	175.556	90,9	166.897	90,7	379.220	25,3	356.807	24,3	27.007.270	17,3	26.057.864	17,1
Mala	13.645	7,1	13.242	7,2	270.552	18,1	264.650	18	28.062.519	17,9	27.208.996	17,9
Srednja	3.311	1,7	3.304	1,8	320.252	21,4	320.368	21,8	30.611.249	19,6	29.783.431	19,6
MSP	192.512	99,7	183.443	99,7	970.024	64,8	941.825	64,2	85.681.038	54,7	83.050.291	54,6
Velika	589	0,3	594	0,3	527.765	35,2	525.011	35,8	70.846.453	45,3	69.143.543	45,4
Ukupno	193.101	100	184.037	100	1.497.789	100	1.466.836	100	156.527.491	100	152.193.834	100

Izvor: DZS

Općenito uzevši, sektor MSP pogođen je teškom gospodarskom situacijom u kojoj se Hrvatska našla proteklih godina. Ukupan broj aktivnih MSP pao je s 192.512 subjekata 2010. godine na 183.443 subjekta na kraju 2011. godine, što je pad od oko 4,7%. Sektor MSP u Hrvatskoj izgubio je 28.199 radnih mjesta 2011. godine u odnosu na 2010. godinu, što je pad od 2,9%, pa tako potkraj 2011. godine sektor MSP u Hrvatskoj zapošljava 941.825 osoba, 64,2% ukupnog broja zaposlenih u zemlji.

3.2 Prosječan broj zaposlenih i dodana vrijednost prema veličini poduzeća

Na osnovi podataka prikazanih u tablici 3.1, tablica 3.2 donosi sažetak prosječnog broja zaposlenih i prosječne dodane vrijednosti po zaposleniku za MSP različitih veličina.

Tablica 3.2: Prosječan broj zaposlenih i dodana vrijednost prema veličini poduzeća, za 2010. i 2011. godinu

	Prosječan broj zaposlenih		Dodana vrijednost po zaposleniku (EUR)	
	2010.	2011.	2010.	2011.
Mikro	2,1	2,1	9.774,3	9.823,7
Mala	19,8	19,9	14.235,5	13.829,5
Srednja	96,7	96,9	13.118,6	12.505,21
MSP	5,0	5,1	12.122,7	11.861,41
Velika	896,0	883,8	18.423,61	17.715,31
Ukupno	7,7	8	14.342,9	13.956,64

Izvor: DZS

Tablica 3.2 donosi korisne podatke o osnovnim obilježjima sektora MSP u Hrvatskoj. U prosjeku MSP u Hrvatskoj ima 5 zaposlenika. Na manjem kraju spektra mikro-poduzeća u Hrvatskoj u prosjeku zapošljavaju 2 osobe, a mala poduzeća 20 osoba. Na većem kraju spektra, međutim, srednja poduzeća imaju u prosjeku 97 zaposlenika.

Prosječna dodana vrijednost po zaposleniku u cijelom sektoru MSP iznosila je 11.861 EUR 2011. godine te je pala u odnosu na 13.118 EUR 2010. godine. Prosječna dodana vrijednost po zaposleniku bila je najviša u malim poduzećima (13.829 EUR), a najniža u mikro-poduzećima (9.823 EUR). U protekle dvije godine prosječna dodana vrijednost po zaposleniku pala je u malim i srednjim poduzećima, ali je porasla u mikro-poduzećima.

Prosječan broj zaposlenika i prosječna dodana vrijednost po zaposleniku su niski, što je djelomice posljedica nesposobnosti mikro-poduzeća da iskoriste ekonomije razmjera u procesu proizvodnje. Ipak, ukupno gledajući, mikro-poduzeća daju znatan doprinos zaposlenosti, bez obzira na nisku dodanu vrijednost.

Podaci Porezne uprave Ministarstva financija potvrđuju taj podatak o niskoj dodanoj vrijednosti koju stvara obrtnički podsektor. Neto dobit prije oporezivanja (mjera dodane vrijednosti) obrta i slobodnih zanimanja iznosi oko 1,24% BDP-a 2011. godine.⁸

U svrhu usporedbe, tablica 3.3 prikazuje procjenu dodane vrijednosti za sve zemlje EU na osnovi podataka prikazanih u izvješću SBA Fact Sheet iz 2012. godine.⁹

Tablica 3.3: **Prosječna dodana vrijednost MSP i doprinos ukupnoj dodanoj vrijednosti, Hrvatska i zemlje EU, izvješće SBA Fact Sheet iz 2012. godine**

	Dodana vrijednost po zaposleniku	% DV MSP u ukupnoj DV		Dodana vrijednost po zaposleniku	% DV MSP u ukupnoj DV
Bugarska	7.842	61,89	Finska	58.894	56,87
Rep. Češka	19.569	55,68	Francuska	59.786	58,94
Estonija	19.235	71,8	Njemačka	49.290	53,87
Mađarska	14.248	53,77	Grčka	23.001	69,72
Latvija	13.121	66,08	Irska	59.981	51,44
Litva	11.325	63,38	Italija	34.831	68,26
Poljska	15.696	51,64	Luxembourg	94.103	72,78
Rumunjska	9.416	52,41	Malta	34.040	64,96
Slovačka	21.807	51,98	Nizozemska	58.428	63,17
Slovenija	27.216	62,78	Portugal	21.773	67,64
NDČ-10	15.947	59,141	Španjolska	36.801	65,55
Austrija	56.218	60,74	Švedska	62.135	58,44
Belgija	66.481	61,46	VB	51.259	49,67
Cipar	37.374	76,09	EU-17	50.958	62,6
Danska	61.889	64,16	Hrvatska	16.363	58,91

Izvor: EUROSTAT

Dodana vrijednost MSP u Hrvatskoj iznosi 16.363 EUR po osobi prema najnovijem izvješću SBA Fact Sheet, što je malo iznad prosjeka podskupine novih članica EU, ali je znatno ispod Slovenije (27.216 EUR). Hrvatska dosta zaostaje za "starim" zemljama EU s prosjekom od 50.958 EUR.

Tablica 3.3 sadrži i podatke o doprinosu sektora MSP ukupno stvorenoj dodanoj vrijednosti u tim zemljama. Sa 58,9% Hrvatska se nalazi ispod prosjeka novih država članica EU (59,14%), a još je dalje od 62,6% zabilježenih u skupini starih država članica EU.

3.3 Vrste poduzeća

Tablica 3.4 prikazuje cijelu skupinu poduzeća razvrstanih prema veličini i pravnom obliku za 2010. i 2011. godinu.

Sektor mikro-poduzeća sastoji se od raznih vrsta subjekata: društava s ograničenom odgovornošću, obrta, zadruga i slobodnih zanimanja. Obrti su vrlo važna sastavnica sektora mikro-poduzeća jer čine gotovo 43% ukupnog sastava skupine (pogledati tablicu 3.4 dolje).

⁸ Podaci o bruto prihodima i neto dobiti prije oporezivanja dobiveni od Porezne uprave Ministarstva financija, uključujući obrte i slobodna zanimanja. Ukupan broj poreznih prijavi za cijelu skupinu iznosi 110.646 za 2011. godinu i 113.538 za 2010. godinu.

⁹ Procjena dodane vrijednosti u izvješću SBA Fact Sheet pokriva samo "poslovnu ekonomiju", što obuhvaća industriju, građevinarstvo, trgovinu i usluge (NKD klasifikacija 2. redakcija, poglavlja B do J, L, M i N) na osnovi jednakih udjela u NKD klasifikaciji 1. redakcije. Podaci ne pokrivaju poduzeća u poljoprivredi, šumarstvu, ribarstvu ili uglavnom netržišne usluge kao što su obrazovanje i zdravstvo. Velika prednost pri uporabi podataka Eurostata je usklađena statistika iz raznih zemalja i njezina uzajamna usporedivost.

Tablica 3.4: Razvrstavanje poduzeća prema veličini i pravnom obliku, 2010. i 2011. godine

Velicina i godina	Društva s ograničenom odgovornošću (d.o.o.)	Dionička društva (d.d.)	Javna dionička društva	Zadruga	Obrti	Ostala poduzeća	Ukupno	%
Mikro 2010.	84.263	465	259	1.331	79.246	9.992	175.556	90,9
Mikro 2011.	84.682	442	233	1.569	71.748	8.223	166.897	90,7
Mala 2010.	8.573	237	29	58	2.310	2.438	13.645	7,1
Mala 2011.	8.429	223	25	63	2.085	2.417	13.242	7,2
Srednja 2010.	1.579	357	5	10	65	1.295	3.311	1,7
Srednja 2011.	1.561	349	5	9	52	1.328	3.304	1,8
MSP 2010.	94.611	1.059	293	1.399	81.621	13.725	192.708	99,7
MSP 2011.	94.672	1.014	263	1.641	73.885	11.968	183.443	99,7
Velika 2010.	262	188			2	137	589	0,3
Velika 2011.	262	189		1	2	140	594	0,3
Ukupno 2010.	94.873	1.247	293	1.399	81.623	13.862	193.101	100,0
Ukupno 2011.	94.934	1.203	263	1.642	73.887	12.108	184.037	100,0
2010. %	49,13%	0,65%	0,15%	0,72%	42,27%	7,18%	100,00%	
2011.-%	51,58%	0,65%	0,14%	0,89%	40,15%	6,58%	100,00%	

Izvor: DZS

S obzirom na pravni oblik (priroda subjekta), 2011. godine 51,58% poduzeća bila su društva s ograničenom odgovornošću (d.o.o.), 0,65% dionička društva (d.d.), 0,14% javna dionička društva, 0,89% zadruga, a 40,15% obrti.

Udio obrta u ukupnom broju pao je s 42,27% 2010. godine na 40,15% 2011. godine.

3.4 Struktura gospodarskih djelatnosti malog i srednjeg poduzetništva

Tablica 3.5 prikazuje podatke o ukupnom broju poduzeća razvrstanih prema gospodarskoj djelatnosti i pravnom obliku za razdoblje 2011. godine.

S obzirom na konkretnu gospodarsku djelatnost, sektor s najvećim brojem MSP je sektor trgovine na veliko i na malo s 22,7% svih MSP, iza kojeg slijedi prerađivačka industrija s 12,1%, građevinarstvo s 11,9%, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti s 10,6% i djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane s 10%. Tih pet sektora čini 67,3% svih MSP u Hrvatskoj.

Tablica 3.5: Ukupan broj MSP prema gospodarskoj djelatnosti i pravnom obliku, 2011. godine

	Društva s ograničenom odgovornošću (d.o.o.)	Dionička društva (d.d.)	Javna dionička društva	Zadruga	Obrti	Ostala poduzeća	Ukupno	%
A	1.900	34		710	4.246	20	6.910	3,8
B	218	17		4	57	1	297	0,2
C	11.568	373	4	252	9.967	52	22.216	12,1
D	319	6			5	1	331	0,2
E	611	10		10	73	8	712	0,4
F	12.403	100	23	111	9.256	94	21.987	11,9
G	26.793	147	8	184	14.169	533	41.834	22,7
H	3.532	56	3	32	6.146	46	9.815	5,3

	Društva s ograničenom odgovornošću (d.o.o.)	Dionička društva (d.d.)	Javna dionička društva	Zadruge	Obrti	Ostala poduzeća	Ukupno	%
I	5.626	137	1	89	12.416	55	18.324	10
J	4.471	37	5	15	1.245	62	5.835	3,2
K	753	108	1	52	211	42	1.167	0,6
L	4.196	35	3	4	530	15	4.783	2,6
M	14.067	109	203	63	4.279	855	19.576	10,6
N	3.735	15	9	34	2.191	26	6.010	3,3
O	13	1		1	9	1.028	1.052	0,6
P	613	2	1	4	267	2.268	3.155	1,7
Q	392	1		24	51	1.864	2.332	1,3
R	964	10		14	511	3.578	5.077	2,8
S	2.760	5	2	39	8.257	1.560	12.623	6,9
T					1		1	0
Ukupno	94.934	1.203	263	1.642	73.887	12.108	18.037	100

Izvor: DZS

3.5 Zaposlenost u MSP

Tablice 3.6 i 3.7 donose prikaz stanja zaposlenosti u MSP prema veličini i gospodarskoj djelatnosti poduzeća za 2011. godinu.

U gospodarstvu je općenito uzevši prerađivačka industrija ona gospodarska djelatnost koja stvara najveću zaposlenost (273.481 radno mjesto), što predstavlja 18,6% svih radnih mjesta, trgovina na veliko i na malo druga je najvažnija djelatnost (240.180 radnih mjesta), što čini 16,4% ukupne zaposlenosti. Građevinarstvo daje treći najveći doprinos od 8,2% ukupne zaposlenosti (120.758 radnih mjesta).

Tablica 3.6: MSP i ukupna zaposlenost prema veličini i gospodarskoj djelatnosti poduzeća, 2011. godine

Djelatnost	Mikro	Mala	Srednja	MSP	Velika	Ukupno	%
A	10380	5970	4149	20.499	13949	34.448	2,3%
B	530	1.094	1.167	2.791	12.043	14.834	1,0%
C	44.824	53.267	72.884	170.975	102.506	273.481	18,6%
D	388	775	1.378	2.541	13.998	16.539	1,1%
E	1.174	4.436	11.721	17.331	3.597	20.928	1,4%
F	44.099	29.126	24.672	97.897	22.861	120.758	8,2%
G	85.042	49.405	37.529	171.976	68.204	240.180	16,4%
H	18.662	8.571	9.718	36.951	40.954	77.905	5,3%
I	47.478	17.202	13.591	78.271	13.181	91.452	6,2%
J	10.157	7.945	6.901	25.003	13.353	38.356	2,6%
K	2174	2016	4755	8.945	34470	43.415	3,0%
L	6.608	2.155	683	9.446	253	9.699	0,7%
M	38.065	16.646	9.428	64.139	16.833	80.972	5,5%
N	10.310	6.638	8.508	25.456	19.849	45.305	3,1%
O	1944	9997	18087	30.028	78953	108.981	7,4%
P	3820	28134	67938	99.892	7398	107.290	7,3%
Q	3606	10542	21060	35.208	53159	88.367	6,0%
R	4527	5956	4249	14.732	8818	23.550	1,6%
S	23.018	4.775	1.950	29.743	632	30.375	2,1%
T	1			1		1	
Ukupno	356.807	264.650	320.368	941.825	525.011	1.466.836	100,0%

Izvor: DZS

U sektoru MSP situacija se malo razlikuje. Trgovina na veliko i na malo je prva gospodarska djelatnost s obzirom na stvaranje radnih mjesta sa 171.976 radnih mjesta, što čini 18,26% ukupne zaposlenosti MSP. Druga najvažnija djelatnost je prerađivačka industrija sa 170.975 radnih mjesta ili 18,15% ukupne zaposlenosti u MSP. Sljedeći je sektor obrazovanja sa 99.892 radna mjesta ili 10,61% ukupne zaposlenosti u MSP, iza kojeg odmah slijedi građevinarstvo sa 97.897 radnih mjesta, odnosno 10,39% ukupne zaposlenosti u MSP.

Tablica 3.7: Zaposlenost u MSP prema veličini i gospodarskoj djelatnosti poduzeća

Djelatnost	Mikro	Mala	Srednja	MSP	%
A	10.380	5.970	4.149	20.499	2,18%
B	530	1.094	1.167	2.791	0,30%
C	44.824	53.267	72.884	170.975	18,15%
D	388	775	1.378	2.541	0,27%
E	1.174	4.436	11.721	17.331	1,84%
F	44.099	29.126	24.672	97.897	10,39%
G	85.042	49.405	37.529	171.976	18,26%
H	18.662	8.571	9.718	36.951	3,92%
I	47.478	17.202	13.591	78.271	8,31%
J	10.157	7.945	6.901	25.003	2,65%
K	2.174	2.016	4.755	8.945	0,95%
L	6.608	2.155	683	9.446	1,00%
M	38.065	16.646	9.428	64.139	6,81%
N	10.310	6.638	8.508	25.456	2,70%
O	1.944	9.997	18.087	30.028	3,19%
P	3.820	28.134	67.938	99.892	10,61%
Q	3.606	10.542	21.060	35.208	3,74%
R	4.527	5.956	4.249	14.732	1,56%
S	23.018	4.775	1.950	29.743	3,16%
T	1			1	
Ukupno	356.807	264.650	320.368	941.825	100,00%

Izvor: DZS

Tablica 3.8 prikazuje podatke o zaposlenosti u obrtničkom sektoru za 2011. i 2012. godinu. 2011. godine obrtnički sektor zaposlio je ukupno 177.049 osoba, od kojih su 67.998 vlasnici obrta, a 109.051 zaposlenici u obrtničkim djelatnostima. 2012. godine u obrtima je bilo zaposleno 168.351 osoba: 65.252 kao vlasnici, a 103.099 kao zaposlenici.

Tablica 3.8: Zaposlenost u obrtima prema gospodarskoj djelatnosti, 2012. godine

	Vlasnici	Zaposlenici	Ukupno
A	3.276	5.246	8.522
B	84	151	235
C	9.173	22.715	31.888
D	12	2	14
E	82	128	210
F	9.119	13.067	22.186
G	11.677	16.370	28.047
H	6.386	6.617	13.003
I	9.886	19.515	29.401
J	918	442	1.360

	Vlasnici	Zaposlenici	Ukupno
K	362	607	969
L	356	190	546
M	4.059	4.410	8.469
N	1.591	1.700	3.291
O	4	55	59
P	158	286	444
Q	59	2.025	2.084
R	249	169	418
S	7.531	5.755	13.286
T	59	3.223	3.282
U	0	2	2
Ostalo	211	424	635
Ukupno	65.252	103.099	168.351

Izvor: podaci iz mirovinskih fondova¹⁰

3.6 Prihodi od prodaje u malom i srednjem poduzetništvu

Većina hrvatskih MSP, 87,4%, ima manje od 500.000 EUR ukupnog godišnjeg prihoda od prodaje. Od ukupnog broja MSP 4,94% poduzeća ima ukupan prihod od prodaje između 500.000 EUR i 1 milijun EUR, 3,3% ih ima ukupan prihod od prodaje između 1 i 2 milijuna EUR. Povrh njih 2,6% poduzeća imaju promet između 2 i 5 milijuna EUR i konačno 1,75% njih imaju promet veći od 5 milijuna EUR (FINA, Financijska izvješća poduzeća, 2012. godine).

Podaci o MSP, s obzirom na njihovu veličinu, pokazuju da 94,4% mikro-poduzeća ima promet manji od 500.000 EUR, samo 3% ih ima promet između 500.000 EUR i 1 milijun EUR, a 1,4% ima promet između 1 i 2 milijuna EUR. Samo 0,57% svih mikro-poduzeća zarađuje između 2 i 5 milijuna EUR, a još ih je manje, 0,16%, koja zarađuju više od 5 milijuna EUR.

Važno je primijetiti da mala poduzeća pokazuju ravnomjerniju raspodjelu s obzirom na prihod od prodaje: 29,7% poduzeća zarađuje manje od 500.000 EUR, 23,35% zarađuje između 500.000 EUR i 1 milijun EUR, 22,2% 1 do 2 milijuna EUR, 18,9% između 2 i 5 milijuna EUR, a 5,83% više od 5 milijuna EUR. Srednja su poduzeća naprotiv grupirana u višem rasponu prihoda: 20,27% poduzeća ima promet od 2 do 5 milijuna EUR, a 74,13% veći od 5 milijuna EUR.

Tablice 3.9 i 3.10 prikazuju podatke prema broju poduzeća u svakoj skupini ovisno o veličini i postotku udjela poduzeća raznih veličina u raznim skupinama prihoda od prodaje.

Tablica 3.9: Prihodi MSP od prodaje prema veličini poduzeća, 2012. godine

	Ukupno	<500.000 EUR	500.000–1 M EUR	1–2 M EUR	2–5 M EUR	>5 M EUR
Mikro	78.819	74.727	2.447	1.075	447	123
Mala	8.223	2.441	1.920	1.829	1.554	479
Srednja	1.268	11	14	46	257	940
MSP	88.310	77.179	4.381	2.950	2.258	1.542
Velika	340	2	-	-	6	332
Ukupno	88.650	77.181	4.381	2.950	2.264	1.874

Izvor: FINA

¹⁰ Podaci dobiveni od MINPO-a.

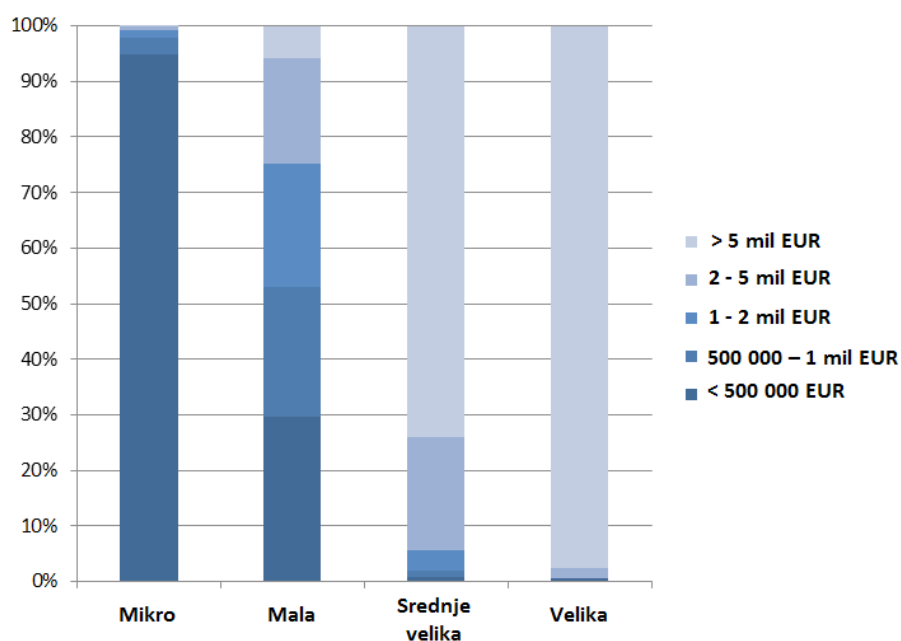
Tablica 3.10: Prihod poduzeća MSP od prodaje prema veličini poduzeća (postotak), 2012. godine

	Ukupno	<500.000EUR	500.000–1 M EUR	1–2 M EUR	2–5 M EUR	>5 M EUR
Mikro	78.819	94,8%	3,10%	1,4%	0,57%	0,16%
Mala	8.223	29,7%	23,35%	22,2%	18,9%	5,83%
Srednja	1.268	0,9%	1,10%	3,6%	20,27	74,13%
MSP	88.310	87,4%	4,96%	3,3%	2,56%	1,75%
Velika	340	0,6%			1,76%	97,65%
Ukupno	88.650	87,1%	4,94%	3,3%	2,55%	2,11%

Izvor: FINA

Slika 3.1 prikazuje iste podatke u formatu stupičnog prikaza svake komponente.

Slika 3.1: Postotak poduzeća raznih veličina prema grupiranim prihodima od prodaje

Izvor: FINA

3.7 Izvoz malih i srednjih poduzeća

FINA ima podatke koji pokazuju izvoznu djelatnost poduzeća koja FINI podnose svoja izvješća. Tablica 3.11 prikazuje podatke FINE o prihodima od prodaje u inozemstvu prema veličini poduzeća koja se bave izvozom.

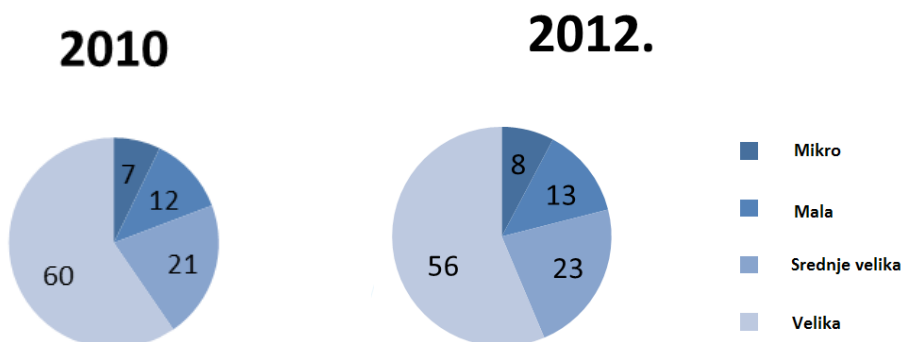
Podaci FINE pokazuju da je sektor MSP postao važniji za izvoz jer čini 44% ukupnog izvoza za 2012. godinu u usporedbi sa 40% 2010. godine. Podaci pokazuju i izvozne rezultate MSP na osnovi veličine poduzeća. Mikro-poduzeća čine 8% ukupnog izvoza u Hrvatskoj, a 17,7% ukupnog izvoza MSP u Hrvatskoj. Udio malih poduzeća iznosi 13% i 30,5%, a srednjih 23% i 51,8%.

Tablica 3.11: **Prihod od prodaje u inozemstvu**

	2010. M HRK	%	2011. M HRK	%	2012. M HRK	%
Mikro	6.407	7	7.835	8	7.502	8
Mala	10.711	12	12.802	13	12.918	13
Srednja	18.867	21	19.697	21	21.961	23
Ukupno MSP	35.985	40	40.334	42	42.381	44
Velika	53.085	60	55.748	58	54.701	56
Ukupno	89.070	100	96.082	100	97.082	100

Izvor: podaci FINE, 2012. godine

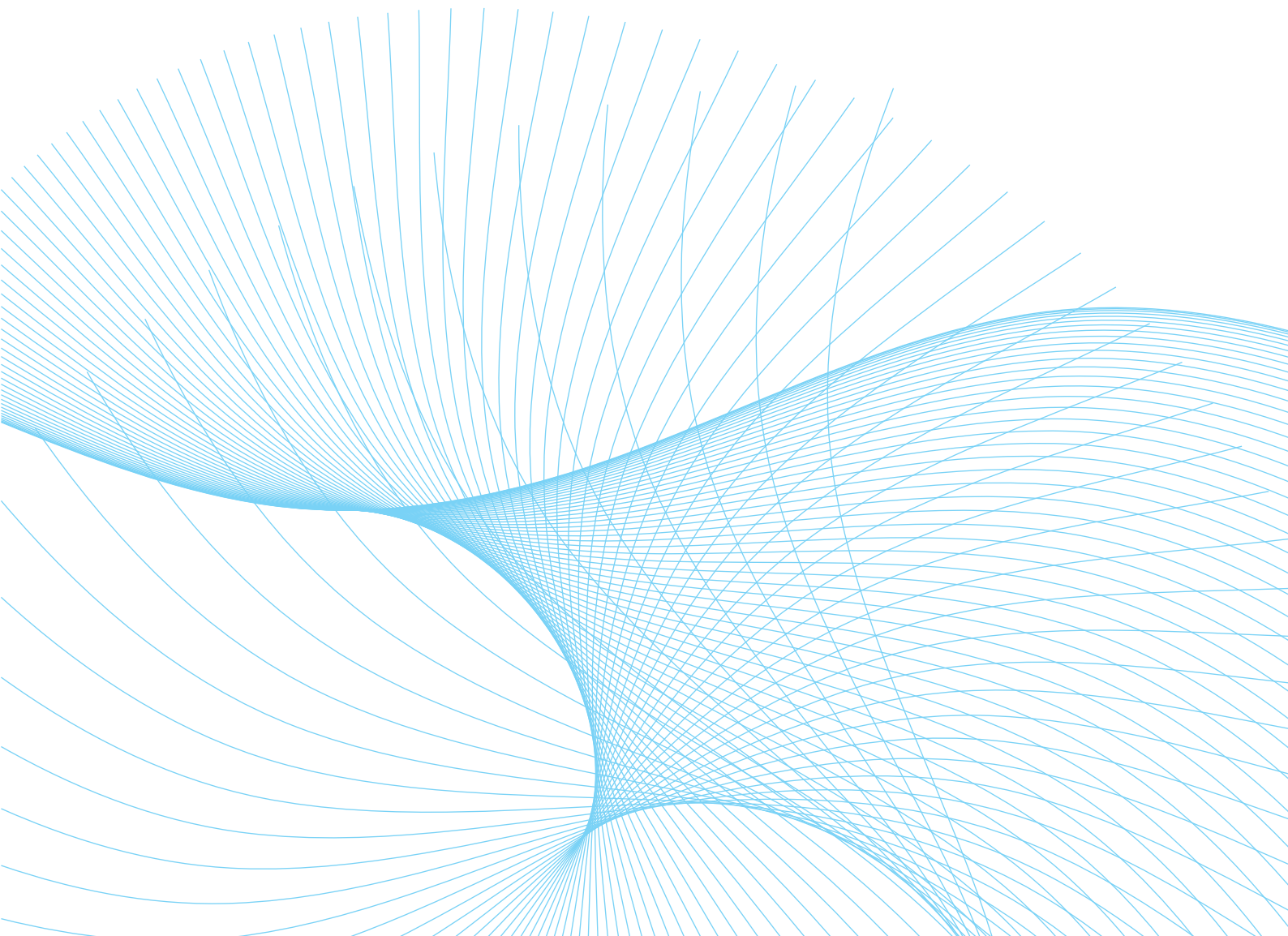
Slika 3.2: **Prihodi od prodaje u inozemstvu prema veličini poduzeća, 2010. i 2012. godine**

Izvor: FINA

IV

Dinamika sektora malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj

4.0 Dinamika sektora malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj

Ovo poglavlje donosi podatke o dinamici sektora MSP u Hrvatskoj. Općenito uzevši, ova se tema obrađuje proučavanjem podataka o osnivanju (otvaranju) novih poduzeća i zatvaranju postojećih poduzeća, bilo zbog i) dobrovoljne odluke o zatvaranju poduzeća (prodaja, mirovina itd.) bilo zbog ii) prisilnog zatvaranja izazvanog stečajnim postupkom ili sudskom odlukom.

Dinamika sektora MSP daje korisne informacije o promjenama koje se događaju u sektoru MSP, a koje su važne jer sektor MSP ne ostaje statičan cijelo vrijeme. Promjene će se zasigurno dogoditi i kreatori politike moraju pokazati zanimanje te pokušati razumjeti koje su to promjene i kuda će one odvesti sektor MSP. Promjene se lakše mogu razumjeti ako se dinamika sektora MSP proučava ovisno o tijeku vremena da bi se uspostavili uzorci i trendovi koji će kreatorima politike pomoći da već sada odaberu pravi smjer te spriječe probleme i poteškoće u budućnosti.

Kreatorima politike te su informacije posebice važne da bi dobili pregled stanja u ovoj zajednici malog gospodarstva u točno određenom vremenskom trenutku. Novootvorena su poduzeća u sektoru MSP važna jer ona stvaraju nova radna mjesta. Nadalje, ona odražavaju sposobnost gospodarstva da reagira na nove poslovne mogućnosti. S druge strane, i zatvaranje poduzeća je važno jer može ukazivati na nesposobnost poduzetnika i gospodarstvenika da izdrže poslovne pritiske i suoče se s konkurencijom te će kreatori politike na taj način dobiti realnu ocjenu kapaciteta malog gospodarstva.

Nema suvislih, pouzdanih podataka o novootvorenim i zatvorenim poduzećima u Hrvatskoj. Podaci o novootvorenim poduzećima¹¹ relativno su dobri zbog reguliranog procesa pokretanja poslovanja. S druge strane, nije lako dobiti podatke o zatvaranjima poduzeća. Sa statističke točke stajališta, zatvaranje poduzeća trebalo bi prijaviti kada poduzeće prestane proizvoditi/obavljati gospodarsku djelatnost koja pridonosi BDP-u. Međutim, to nije lako zabilježiti, posebice kada zatvaranje poduzeća nije prisilno, kao što je primjerice slučaj u stečajnom postupku. Podaci o otvaranju novih i zatvaranju postojećih poduzeća u Hrvatskoj ne mogu se dobiti proučavanjem Registra poslovnih subjekata DZS-a. Da bi se danas dobili podaci o zatvaranju poduzeća, potrebno je pristupiti podacima iz raznih izvora kao što su Trgovački sud, Državni zavod za statistiku, Porezna uprava Ministarstva financija i FINA, što za sobom povlači sve one probleme koji nastaju zbog pokušaja uporabe različitih brojki koje proizvode različite organizacije s različitim standardima da bi dobile lako razumljivu i jasnu statistiku.

DZS daje podatke o novootvorenim poduzećima na osnovi podataka iz administrativnog Registra poslovnih subjekata. Međutim, problemi nastaju zbog ukupnog broja postojećih poduzeća koji otežava analizu novih poduzeća. To se odnosi na poduzeća koja nisu aktivna. Problem leži u statusu poduzeća koje je registrirano u određenom vremenskom trenutku, ali već neko vrijeme nije aktivno. Sve dok DZS ne bude u mogućnosti provjeriti jesu li ta poduzeća aktivna ili ne, statistički podaci će pokazivati da postoje nova poduzeća i da je samim tim broj poduzeća porastao.

31. prosinca 2012. godine DZS je zabilježio ukupan broj aktivnih poduzeća u iznosu od 139.630 subjekata, što predstavlja manje od polovice (47%) ukupnog broja registriranih poduzeća, koji je iznosio 294.475.

Za stečajne postupke nemamo točne podatke na raspolaganju. FINA priprema periodično izvješće o stečajnim predmetima, ali to izvješće ne razlikuje nove predmete od starih, a u Hrvatskoj je za zatvaranje poduzeća koja su u sudskom postupku u prosjeku potrebno od 3 do 5 godina. Da bismo riješili ovaj problem, u ovom izvješću koristimo neke zamjenske varijable za analizu otvaranja i zatvaranja MSP.

Da bismo razumjeli oscilacije u sektoru MSP, u analizi ukupnog broja aktivnih poduzeća koristimo se podacima dobivenim od FINE za razdoblje od 2002. do 2011. godine. U prošlogodišnjem izvješću analizirali smo razdoblje od 2002. do 2011. godine, a ovogodišnje izvješće omogućuje nam da tu analizu proširimo još jednom godinom, 2012.

11 Za gospodarstvo su novootvorena poduzeća relevantna samo ako se radi o "aktivnim poduzećima".

Od 2002. godine ukupan broj aktivnih poduzeća porastao je sa 157.505 subjekata na 184.037 subjekata 2011. godine prema podacima DZS-a ili na 181.721 subjekt prema podacima FINE.¹² Ti podaci ukazuju na porast ukupnog broja aktivnih MSP u tom razdoblju od 16% ili 15% te na godišnju stopu rasta od 1,7%/1,6%.

Dopunski podaci dobiveni od DZS-a pokazuju da je osnovano 9.064 novih poduzeća te da je 6.451 subjekt bio u stečajnom postupku 2010. godine.

4.1 Stopa preživljavanja poduzeća

U Izvešću opservatorija MSP u Republici Hrvatskoj iz 2012. godine pratili smo sva poduzeća koja su podnijela financijska izvješća FINI u razdoblju od 2002. do 2011. godine. Zaključak te analize bio je da mala poduzeća imaju znatno veću stopu preživljavanja u usporedbi s prosječnim MSP. Ove godine tu skupinu pratimo do 2012. godine.

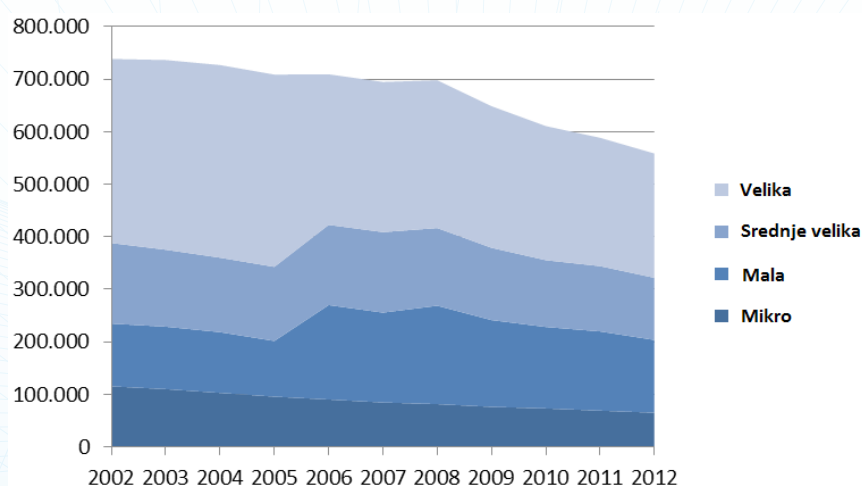
Tablica 4.1: Promjena u broju poduzeća (FINA 2002.–2012. godine)

	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
MSP	60.714	56.058	52.050	48.716	46.772	44.325	42.907	40.927	40.697	39.089	36.843
Mikro	52.671	47.789	43.900	40.818	38.515	36.191	34.812	33.520	33.791	32.601	30.725
Mala	5.822	5.897	5.744	5.341	6.989	6.811	6.928	6.231	5.819	5.461	5.112
Srednja	2.221	2.372	2.406	2.557	1.268	1.323	1.167	1.176	1.087	1.027	1.006
Velika	717	826	875	965	390	409	382	367	322	305	287
Ukupno d.o.o.	61.431	56.884	52.925	49.681	47.162	44.734	43.289	41.294	41.019	39.394	37.130
Zadruga	598	552	501	472	438	404	374	322	318	312	286
Obrti	1.535	1.357	1.169	1.055	1.006	912	870	806	788	736	686
Ukupno*	63.564	58.793	54.595	51.208	48.606	46.050	44.533	42.422	42.125	40.442	38.102

*13; Izvor: FINA

Trend koji smo primijetili u prošlogodišnjem izvješću za mala poduzeća koja su imala bolje rezultate od poduzeća ostalih veličina nastavlja se i u 2012. godini. Važniji smo trend primijetili u analizi zaposlenosti. Ukupan broj srednjih poduzeća 2012. godine zapošljavao je manje nego 2002. godine, kako prikazuje slika 4.1. Ukupan broj malih poduzeća znatno je povećao broj zaposlenih od 2005. do 2006. godine. Iako je kasnije došlo do gubitka nekih od tih radnih mjesta u razdoblju krize nakon 2008. godine, mala poduzeća završila su razdoblje 2012. godine zaposlivši 16% više osoba nego 2002. godine. Pala je i zaposlenost u ukupnom broju mikro-poduzeća u tom razdoblju, unatoč znatnom porastu u razdoblju od 2005. do 2006. godine.

Slika 4.1: Zaposlenost u poduzećima koja su preživjela, 2002.–2012. godine

Izvor: FINA

¹² Uvijek postoje neka aktivna poduzeća koja iz ovog ili onog razloga ne podnose svoja izvješća FINA-i. FINA-ina je procjena da stopa nepodnošenja izvješća iznosi 5%.

¹³ Podaci o slobodnim zanimanjima nisu se dosljedno prikupljali u ovom razdoblju, pa smo ih iz tog razloga isključili iz analize.

U razdoblju visokog rasta, od 2005. do 2008. godine, ukupan broj malih poduzeća uspio je stvoriti 81.200 novih radnih mjesta, što odgovara porastu od 76,6%. Srednja poduzeća stvorila su 6.771 radno mjesto u istom razdoblju. Međutim, obje su skupine mikro-poduzeća i velikih poduzeća izgubile radna mjesta u tom razdoblju, 14.143 (13,3%) i 84.599 (23,1%).

Mala poduzeća uspjela su rasti u dobrim godinama i više je tih radnih mjesta sačuvano tijekom recesije nego što je to slučaj s MSP-ovima ostalih veličina. Nije jasno zašto je malim poduzećima bilo bolje, ali čini se da ona mogu biti fleksibilnija i istodobno iskoristiti ekonomije razmjera.

Tablica 4.2: **Zatvaranje i stopa preživljavanja poduzeća, broj poduzeća i zaposlenost, od 2002. do 2012. godine**

	Broj poduzeća			Zaposlenost		
	Zatvorena	% zatvorenih	% preživjelih	Zatvorena	% zatvorenih	% preživjelih
Mikro	21.946	41,7%	58,3%	50.111	43,5%	56,5%
Mala	710	12,2%	87,8%	-19.053	-16,0%	116,0%
Srednja	1.215	54,7%	45,3%	35.169	22,9%	77,1%
Velika	430	60,0%	40,0%	113.766	32,5%	67,5%
Ukupno MSP	23.871	39,3%	60,7%	179.993	24,4%	75,6%
Ukupno	24.301	39,6%	60,4%	179.993	24,4%	75,6%
Zadruga	312	52,2%	47,8%	1.645	47,8%	52,2%
Obrti	849	55,3%	44,7%	5.244	42,2%	57,8%
Ukupno	25.462	40,1%	59,9%	186.882	24,8%	75,2%

Izvor: FINA

Stopa preživljavanja za cijelu skupinu MSP bila je 60,7%. Međutim, stopa preživljavanja za srednja poduzeća bila je samo 45,3%, a za mikro-poduzeća 58,3%. U razdoblju od 2002. do 2012. godine stopa preživljavanja za mala poduzeća bila je 87,8%.

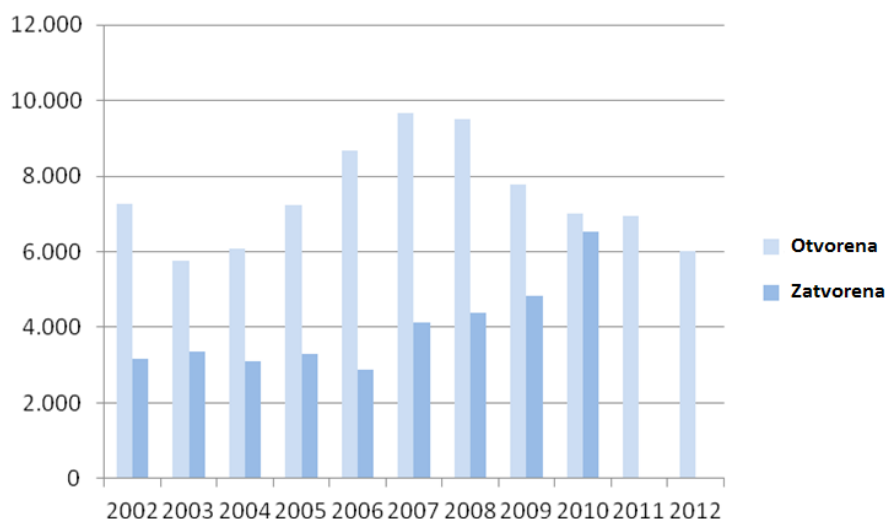
4.2 Otvaranje i zatvaranje poduzeća

Analiza otvaranja i zatvaranja poduzeća zasniva se na podacima dobivenim od FINE. Počevši od ukupnog broja poduzeća koja su FINI podnijela izvješća 2002. godine, možemo iz godine u godinu pratiti broj poduzeća koja prvi put podnose financijska izvješća i to uzeti kao zamjensku mjeru za novootvorena poduzeća. Na sličan način, ona poduzeća u ukupnom broju poduzeća koja ne podnose financijska izvješća mogu se uzeti kao zamjenska mjera za zatvaranje poduzeća. Pomoću tih zamjenskih mjera sastavili smo tablicu 4.2 u nastavku.

Nepodnošenje financijskog izvješća može značiti da je poduzeće koje je trebalo podnijeti izvješće prestalo ostvarivati promet, ali to nije jedini razlog za nepodnošenje izvješća. Primjerice, do nepodnošenja izvješća može doći zbog propusta rukovodstva poduzeća koje se iz dana u dan bori za preživljavanje poduzeća ili zbog ozbiljne bolesti odgovornih ljudi u poduzeću ili zbog strategije neotkrivanja podataka da bi se izbjegli porezi i tako dalje. FINA kontaktira takva poduzeća i potiče ih da podnesu izvješća, ali ne može ih kazniti. Nakon određenog vremena FINA će te informacije prenijeti Poreznoj upravi Ministarstva financija koje će odlučiti koju će kaznu izreći, ali sve to traje dosta vremena. Iz tog razloga u donju analizu nismo uključili podatke o nepodnošenju izvješća za 2011. i 2012. godinu.

Važno je naglasiti da podaci FINE ne pokrivaju cijelu populaciju MSP i da stoga valja biti oprezan pri tumačenju rezultata na osnovi tih podataka.

Slika 4.2: Otvaranje i zatvaranje poduzeća u Hrvatskoj, 2002.–2012. godine

Izvor: FINA

Slika pokazuje da je stopa otvaranja poduzeća opala u odnosu na vrhunac 2007. godine, a da je stopa zatvaranja poduzeća porasla od 2006. do 2010. godine. Podaci za 2011. i 2012. godinu ukazuju na kontinuitet ovog trenda zatvaranja MSP i čini se da je to razuman zaključak na osnovi makroekonomske klime. Međutim, dok ne budemo sigurniji da se financijska izvješća ne podnose FINI zbog zatvaranja poduzeća, nećemo moći koristiti te brojke o nepodnošenju izvješća u ovoj analizi.

4.3 Dinamika obrta

Za Obrtni registar odgovoran je MINPO.

Ukupan broj obrta smanjio se sa 85.909 obrta 2011. godine na 83.485 obrta 2012. godine. To je pad od 2,8%. Broj novoosnovanih obrta porastao je za 1,9% (s 2011. na 2012. godinu). Međutim, broj zatvaranja obrta porastao je za 8,5%.

Tablica 4.3: **Novootvoreni i zatvoreni obrti, 2010.–2012. godine**

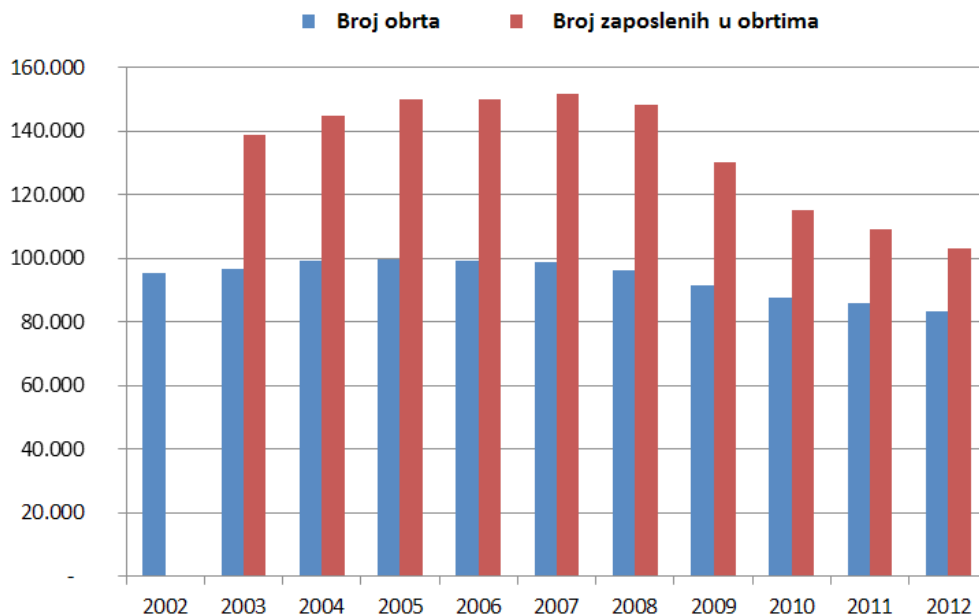
	2010.	2011.	2012.	Promjena 2011.–2012.
Br. obrta, (31. prosinca)	87.654	85.909	83.485	-2,8%
Br. novoosnovanih obrta	7.538	8.027	8.180	1,9%
Broj zatvorenih obrta	11.434	9.772	10.604	8,5%

Izvor: Obrtni registar MINPO-a

Trend opadanja broja obrta počeo je 2005. godine i nastavio se do 2012. godine. Kako se vidi na stupičnom prikazu dolje, broj obrta doživio je vrhunac 2005. godine sa 99.663 obrta. U godinama nakon toga broj obrta je opao, a najveći pad zabilježen je 2009. i 2010. godine, pa je nakon 2005. godine u broju obrta u Hrvatskoj došlo do pada od 15,5%.

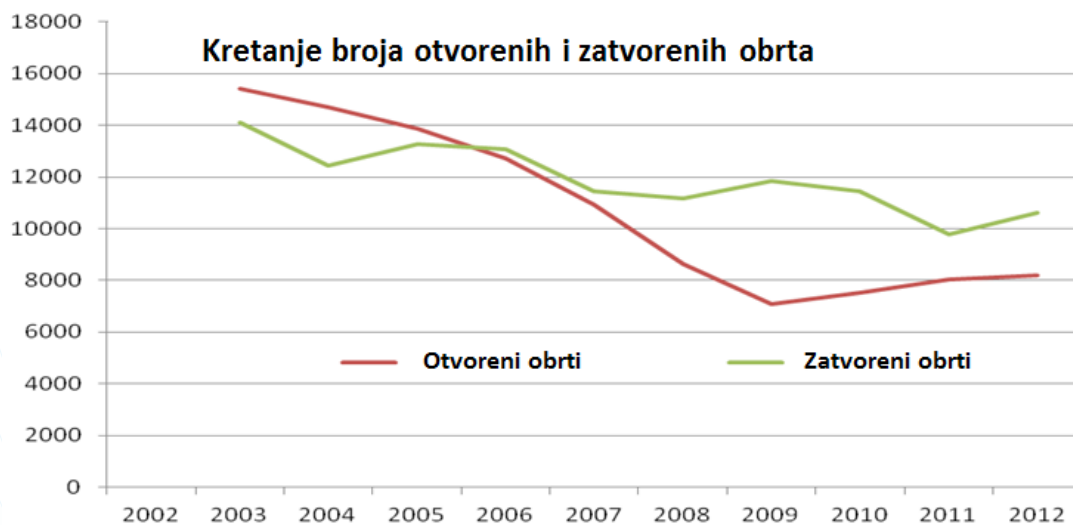
Još su važnije brojke koje se odnose na gubitak radnih mjesta u obrtima. Zaposlenost u obrtima doživjela je vrhunac 2007. godine, sa 151.519 zaposlenih, a nakon toga pada iz godine u godinu do 103.099 2012. godine. U obrtničkom sektoru pad broja zaposlenih iznosio je 32%.

Slika 4.3: Broj obrta i broj zaposlenih u obrtima, 2002.–2012. godine

Izvor: Obrtni registar MINPO-a i Hrvatska obrtnička komora

Slika 4.4: Novootvoreni i zatvoreni obrti

Izvor: Obrtni registar MINPO-a

4.4 Demografija malog gospodarstva: Hrvatska i EU

EUROSTAT prikuplja podatke iz država članica EU o demografiji poduzeća, tj. dinamici strukture poduzeća. Tablica 4.4 u nastavku pokazuje ukupan broj svih poduzeća, broj novootvorenih poduzeća i zatvorenih poduzeća, kao i novootvorena poduzeća i zatvorena poduzeća kao postotak ukupnog broja poduzeća. Za MSP podaci nisu dostupni, pa u ovom slučaju analiziramo podatke o ukupnom broju poduzeća.

Tablica 4.4: Ukupan broj poduzeća, broj novootvorenih i zatvorenih poduzeća u EU, 2010. godine

Zemlja	Broj poduzeća	Novootvorena poduzeća	Zatvorena poduzeća	Neto broj novootvorenih poduzeća	Novootvorena poduzeća %	Zatvorena poduzeća %	Neto broj novootvorenih poduzeća %
Austrija	337.141	22.028	19.754	2.274	6,5	5,9	0,7
Belgija	534.783	27.969	18.558	9.411	5,2	3,5	1,8
Bugarska	323.872	36.890	25.650	11.240	11,4	7,9	3,5
Cipar	51.464	2.011	4.173	-2.162	3,9	8,1	-4,2
Republika Češka	969.801	110.880	85.187	25.693	11,4	8,8	2,6
Danska	212.593	23.266	26.820	-3.554	10,9	12,6	-1,7
Estonija	70.302	7.794	Nije dostupno	7.794	11,1	0,0	11,1
Finska	286.599	28.887	31.598	-2.711	10,1	11,0	-0,9
Francuska	2.947.623	376.631	202.274	174.357	12,8	6,9	5,9
Njemačka	2.958.720	258.076	Nije dostupno	258.076	8,7	0,0	8,7
Mađarska	563.368	56.370	60.443	-4.073	10,0	10,7	-0,7
Irska	195.431	11.237	31.440	-20.203	5,7	16,1	-10,3
Italija	3.985.434	265.060	308.624	-43.564	6,7	7,7	-1,1
Latvija	82.650	13.803	17.620	-3.817	16,7	21,3	-4,6
Litva	120.830	25.463	60.674	-35.211	21,1	50,2	-29,1
Luxembourg	27.611	2.629	2.108	521	9,5	7,6	1,9
Malta	33.039	2.299	871	1.428	7,0	2,6	4,3
Nizozemska	787.170	77.530	53.170	24.360	9,8	6,8	3,1
Norveška	268.949	20.758	18.233	2.525	7,7	6,8	0,9
Poljska	1.957.113	270.271	0	270.271	13,8	0,0	13,8
Portugal	876.907	103.950	174.589	-70.639	11,9	19,9	-8,1
Rumunjska	450.168	39.211	63.862	-24.651	8,7	14,2	-5,5
Slovačka	Nije dostupno	Nije dostupno	61.263	-61.263	Nije dostupno	Nije dostupno	Nije dostupno
Slovenija	123.467	12.757	9.725	3.032	10,3	7,9	2,5
Španjolska	3.102.016	242.228	280.317	-38.089	7,8	9,0	-1,2
Švedska	667.421	50.214	40.687	9.527	7,5	6,1	1,4
VB	2.013.225	210.950	238.195	-27.245	10,5	11,8	-1,4
EU (izbor)*	18.961.562	1.763.021	1.774.572	-11.551	9,3	9,4	-0,1

*¹⁴; Izvor: EUROSTAT

Tablica pokazuje znatnu varijaciju u stopi otvaranja i zatvaranja poduzeća. Nema sumnje da su neke ekstremne brojke, kao što je 50,2% zatvorenih poduzeća u Litvi, izazvane određenim okolnostima i događajima kao što je administrativno čišćenje registra poslovnih subjekata. Prosjek za EU (ako se isključe Estonija, Njemačka, Poljska i Slovačka) iznosi 9,3% za stopu otvaranja novih poduzeća i 9,4% za stopu zatvaranja. Ukupno u EU 2010. godine došlo je do skromnog pada populacije poduzeća od 0,1%.

Trenutačno od DZS-a ne možemo dobiti ekvivalentan skup podataka za Hrvatsku. Međutim, pomoću podataka iz Obrtnog registra i podataka FINE možemo dati prikaz ekvivalentnih podataka za Hrvatsku, i sve dotle dok imamo na umu ograničenja pri uporabi podataka FINE, možemo dati neke brojke za Hrvatsku u svrhu usporedbe.

Hrvatska ima problema s određivanjem broja novootvorenih i zatvorenih poduzeća. Ne suočava se samo Hrvatska s takvim poteškoćama. Njemačka, Estonija i Poljska ne mogu dati podatke o zatvorenim poduzećima, a u slučaju Slovačke nema podataka o ukupnom broju poduzeća ili novootvorenih poduzeća.

14 EU (izbor) = cijela Europska unija osim Estonije, Njemačke, Poljske i Slovačke jer nisu dostupni svi podaci.

Tablica 4.5: Ukupan broj poduzeća, broj novootvorenih i zatvorenih poduzeća, Hrvatska, 2010. godine

	Broj poduzeća	Novootvorena poduzeća	Zatvorena poduzeća	Neto broj novootvorenih poduzeća	Novootvorena poduzeća %	Zatvorena poduzeća %	Neto broj novootvorenih poduzeća %
Obrti	87.654	7.538	11.434	-3.896	8,6%	13,0%	-4,4%
Ostali MSP	88.332	7.008	6.534	474	7,9%	7,4%	0,5%
Ukupno MSP	175.986	14.546	17.968	-3.422	8,3%	10,2%	-4,5%

Izvor: FINA

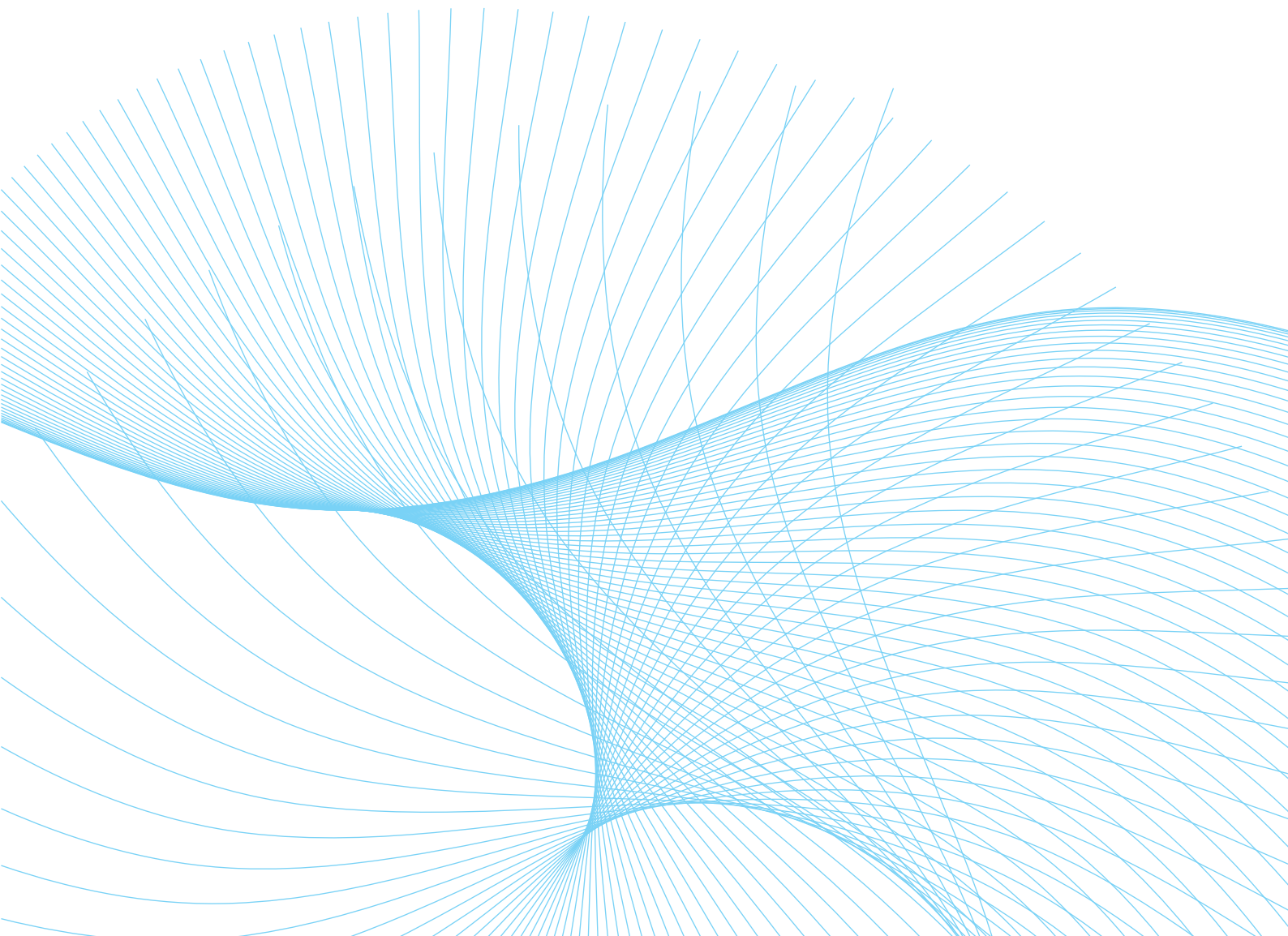
Na osnovi podataka FINE, stopa otvaranja poduzeća u Hrvatskoj bila je 7,9%, a zatvaranja 7,4%, čime se dobiva pozitivan rast poduzeća. U slučaju obrta, stopa otvaranja za obrte u Hrvatskoj iznosi 8,6%, a zatvaranja 13%, zbog čega Hrvatska ima manje obrta na kraju 2010. godine nego na početku iste godine. Nema sumnje da je obrt lakše osnovati jer su uvjeti za početni kapital znatno niži nego za društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.). Međutim, 2012. godine dolazi do izmjena i dopuna Zakona o trgovačkim društvima i uvodi se "jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću (jednostavno d.o.o. ili j.d.o.o.)", s minimalnim kapitalom potrebnim za pokretanje poduzeća i za sada su FINI prijavljena 382 j.d.o.o.-a.¹⁵

U usporedbi sa zemljama članicama EU, kako je prikazano u tablici 4.4, Hrvatska je na 16. mjestu (od 26) prema rezultatima otvaranja novih poduzeća, a na 18. mjestu prema stopi preživljavanja poduzeća. Hrvatska ne može uspješno otvarati nova poduzeća kao europske zemlje (8,3% u odnosu na 9,4%), a tom problemu ne pomaže činjenica da se u Hrvatskoj poduzeća više zatvaraju nego u europskim zemljama (10,2% u odnosu na 9,4%). Na obje fronte (otvaranje i zatvaranje poduzeća) Hrvatska mora poraditi na ukupnom broju MSP te iskoristiti povlastice za stvaranje novih radnih mjesta.

15 FINA-i se financijska izvješća podnose do 31. ožujka.

V

Rezultati ostvareni u sektoru malog i srednjeg poduzetništva

5.0 Rezultati ostvareni u sektoru malog i srednjeg poduzetništva

Rezultati poduzeća mogu se mjeriti na različite načine, ali za tržišnu ekonomiju nužna je profitabilnost jer ona uvjetuje održivost poduzeća. U ovom poglavlju izvješća analiziramo tematiku profitabilnosti poduzeća i postupke MSP u potrazi za dobiti.

Analizu koju vršimo u ovom poglavlju temeljimo na financijskim podacima dobivenim od FINE za razdoblje od 2008. do 2012. godine. Najnovija skupina podataka od FINE, za 2012. godinu, objavljena je početkom svibnja 2013. godine. Radi se o bogatom izvoru detaljnih podataka o financijskim rezultatima tih poduzeća, koji FINI moraju podnositi financijska izvješća, a koji nam omogućuju detaljniju analizu za razliku od one koja se radi za ostale aspekte sektora MSP.

Međutim, važno je primijetiti da podaci FINE pokrivaju samo 58% ukupnih MSP (iako u smislu dodane vrijednosti oni čine 98% ukupne dodane vrijednosti stvorene u ovom sektoru). Bez obzira na kvalitetu podataka dobivenih od FINE, ovo ograničenje uvijek moramo imati na umu.

5.1 Financijski rezultati malih i srednjih poduzeća

Tablica 5.1 donosi opći pregled poduzeća MSP prema veličini s obzirom na postotak poduzeća koja su prijavila dobit ili gubitak 2008., 2010. i 2012. godine.

Mala poduzeća (10 do 49 zaposlenika) imala su bolje rezultate od mikro-poduzeća i srednjih poduzeća te su ostvarila najbolje rezultate u proteklih pet godina. 2012. godine 78,5% malih poduzeća bilo je profitabilno, dok je samo 53,9% mikro-poduzeća ostvarilo dobit 2012. godine. 2012. godine 69% srednjih poduzeća bilo je profitabilno.

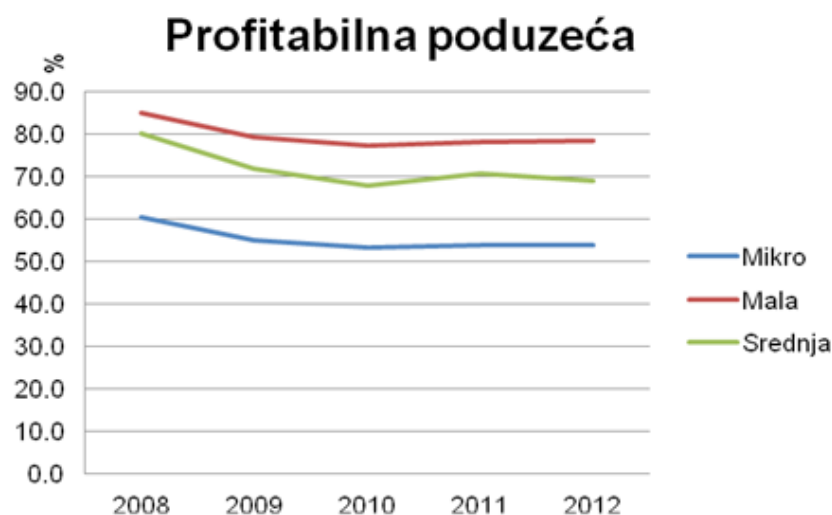
Tablica 5.1: Profitabilni MSP (% u ukupnim rezultatima), 2008.–2012. godine

	2008.			2010.			2012.		
	Dobit	Gubitak	Ukupno	Dobit	Gubitak	Ukupno	Dobit	Gubitak	Ukupno
Mikro	60,4	39,6	100,0	53,3	46,7	100,0	53,9	46,1	100,0
Mala	85,0	15,0	100,0	77,3	22,7	100,0	78,5	21,5	100,0
Srednja	80,1	19,9	100,0	68,1	31,9	100,0	69,0	31,0	100,0
MSP	63,6	36,4	100,0	55,9	44,1	100,0	56,4	43,6	100,0
Velika	76,7	23,3	100,0	64,3	35,7	100,0	69,1	30,9	100,0
Ukupno	63,7	36,3	100,0	55,9	44,1	100,0	56,5	43,5	100,0

Izvor : FINA

Analiza razdoblja od 2008. do 2012. godine pokazuje da je udio profitabilnih poduzeća opao u sve tri skupine prema veličini poduzeća (zbog svjetske recesije). Najistaknutija su srednja poduzeća, koja su zabilježila pad od 13,8%. Mikro-poduzeća pretrpjela su sljedeći ozbiljan pad sa smanjenjem broja profitabilnih poduzeća od 10,7%. Mala poduzeća najbolje su pretrpjela pritiske recesije, ali broj profitabilnih poduzeća ipak je pao za 7,6%.

Slika 5.1: Profitabilni MSP, 2008.–2012. godine

Izvor: FINA

5.2 Najvažniji financijski omjeri

Podaci dobiveni od FINE koriste se za procjenu razine profitabilnosti MSP u razdoblju od 2008. do 2012. godine.

97.097 poduzeća podnijelo je financijska izvješća FINI 2012. godine, a većina tih poduzeća imala je podršku temeljnog kapitala, a raspon tog kapitala pokazatelj je doprinosa vlasnika poduzeća prema financiranju poduzeća.

To financiranje temeljnog kapitala dopunjeno je zaduživanjem, kratkoročnim i dugoročnim, što nazivamo tuđim kapitalom koji je prikazan u ukupnom iznosu obveza poduzeća.

Početni temeljni kapital, uz zakonske i ostale rezerve te neraspoređenu dobit stečenu u prošlosti, predstavlja ukupan temeljni kapital poduzeća u tom trenutku.

Stoga se ukupne obveze definiraju kao zbroj temeljnog i tuđeg kapitala.

Tablica 5.2 predstavlja povrat na kapital kao ključni financijski pokazatelj, koji se može koristiti kao jedna mjera profitabilnosti poduzeća koja su svoja izvješća podnijela FINI.

Povrat na kapital mjeri dobit prije oporezivanja koju poduzeće ostvaruje kao postotak ukupnog temeljnog kapitala i kao takav pokazuje godišnji povrat na financijska sredstva koja vlasnici poduzeća daju poduzeću.

Povrat na kapital jedan je od pokazatelja profitabilnosti poduzeća. Taj omjer pokazuje dobit koju poduzeće ostvaruje na osnovi vlastitog kapitala i rezervi. Tablica 5.2 pokazuje da je povrat na kapital bio u rasponu od -0,11 do 0,08 za cijeli sektor MSP 2012. godine, što je prilično nisko.

Tablica 5.2: Povrat na kapital prema veličini poduzeća (2008.–2012. godine)

Povrat na kapital (Dobit prije oporezivanja / ukupna financijska sredstva vlasnika)	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Mikro	0,07	0,00	-0,08	-0,12	-0,11
Mala	0,15	0,06	0,06	0,14	0,08
Srednja	0,05	0,02	-0,06	0,01	-0,01
MSP	0,08	0,03	-0,03	0,01	-0,01
Velika	0,05	0,02	0,03	0,04	0,04
Ukupno	0,06	0,02	0,01	0,03	0,02

Izvor: podaci FINE

Samo mala poduzeća i velika poduzeća u Hrvatskoj imaju pozitivnu stopu povrata na kapital u gornjem omjeru: malim poduzećima ide bolje nego velikim. Ona imaju 8% prosječnog povrata na kapital, a velika 4%. Mikro-poduzeća su načelno imala negativan povrat od -11%, a srednja -1%.

Tablica 5.3 prikazuje povrat na kapital poduzeća u MSP prema veličini profitabilnih poduzeća.

Tablica 5.3 : Povrat na kapital MSP prema veličini profitabilnih poduzeća (2011.–2012. godine)

	2011.		2012.	
	Poduzeća s dobiti	Ukupno poduzeća	Poduzeća s dobiti	Ukupno poduzeća
Mikro	0,22	0,12	0,22	-0,11
Mala	0,26	0,14	0,20	0,08
Srednja	0,11	0,01	0,12	-0,01
MSP	0,19	0,01	0,17	-0,01
Velika	0,12	0,04	0,13	0,04
Ukupno	0,15	0,03	0,15	0,02

Izvor: podaci od FINE

Tablica 5.3 pokazuje da je povrat na kapital za profitabilna poduzeća bio u rasponu od 12% do 26%, što je veći povrat od prosjeka u ranijim izvješćima, a mala profitabilna poduzeća imala su najveću stopu povrata od 26% 2011. godine i 20% 2012. godine. Profitabilnost, kako je gore definirana, opala je 2012. godine u svim poduzećima bez obzira na njihovu veličinu.

Još jedan pokazatelj profitabilnosti poduzeća je operativna marža poduzeća. Kao mjera ona pokazuje iznos nakon zadovoljavanja operativnih troškova, koji je dostupan za financiranje financijskih obveza poduzeća (plaćanje kamata i otplaćivanje kreditnih obveza).

Operativna marža definira ona financijska sredstva koja su dostupna od prihoda poduzeća nakon odbitka svih operativnih troškova poduzeća.

Financijski podaci FINE pokazuju vrlo tanku operativnu maržu za sva poduzeća koja su podnijela svoja izvješća. Mikro-poduzeća imaju operativnu maržu od 1,19%, srednja 2,02%, a mala 3,69%.

Tablica 5.4 : **Operativni troškovi MSP kao postotak prihoda prema veličini poduzeća (2000.–2012. godine)**

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Mikro	97,33	99,36	99,62	99,37	98,81
Mala	97,25	98,23	97,21	94,48	96,31
Srednja	97,34	98,17	97,74	97,44	97,98
MSP	97,30	98,50	98,05	96,88	97,62
Velika	96,78	97,47	95,71	95,10	95,81
Ukupno	97,05	97,99	96,86	95,99	96,70

Izvor: FINA

Tablice 5.5 i 5.6, dopunjuju te podatke prikazom podataka o udjelu troškova materijala i rada u ukupnim operativnim troškovima.

Za sve MSP bez obzira na veličinu, trošak materijala kao postotak operativnih troškova u rasponu je od 68,6% do 72,6% 2012. godine. Mala poduzeća imala su najmanji zabilježeni udio troškova materijala u ukupnim operativnim troškovima (68,6%), dok su srednja imala najveći (72,6%). Ta je ljestvica zadržana u petogodišnjem razdoblju koje smo promatrali, osim 2008. godine kada su mikro-poduzeća zabilježila istu brojku kao i srednja poduzeća.

Tablica 5.5 : **Ukupni materijalni troškovi i ukupni operativni troškovi MSP (2008.–2012. godine)**

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Mikro	74,9	71,7	69,7	70,9	71,0
Mala	71,6	68,2	67,9	68,9	68,6
Srednja	74,9	71,9	71,0	73,1	72,6
MSP	73,6	70,5	69,5	71,0	70,8
Velika	75,2	71,2	72,0	73,9	73,3
Ukupno	73,6	70,5	69,5	71,0	70,8

Izvor: FINA

Na sličan način, troškovi rada (plaće i doprinosi) mogu se izraziti kao postotak ukupnih operativnih troškova, a podaci FINE za sektor MSP su u rasponu od najmanje 12,1% do najviše 18,7% 2012. godine. Mala poduzeća su kontinuirano imala više troškove rada (izraženo prema ovoj mjeri) od svih ostalih poduzeća. Mikro-poduzeća su imala najniže troškove rada 2008. godine i 2009. godine, ali su ih onda pretekla velika poduzeća, iako su njihovi troškovi rada ostali najniži među MSP.

Tablica 5.6: **Troškovi rada i ukupni operativni troškovi MSP, postotak, (2008.–2012. godine)**

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Mikro	11,1	12,7	12,9	12,1	12,1
Mala	16,3	18,1	18,9	18,4	18,7
Srednja	13,3	14,6	14,8	14,1	14,1
MSP	13,9	15,4	15,7	15,1	15,1
Velika	11,5	12,8	12,4	11,7	11,3
Ukupno	12,8	14,1	14,1	13,4	13,2

Izvor: FINA

Podaci FINE mogu se koristiti i za dobivanje informacija o financijskoj strukturi poduzeća.

Analizom temeljnog kapitala u odnosu na ukupne obveze dobivamo podatke o kapitalizaciji poduzeća. Na toj osnovi, MSP 2012.

godine imaju prosječnu kapitalizaciju od 21%, mikro-poduzeća 11%, mala 29%, a srednja 30%. Što je niža osnovica temeljnog kapitala, to je poduzeće više izloženo negativnim promjenama u ekonomskim uvjetima.

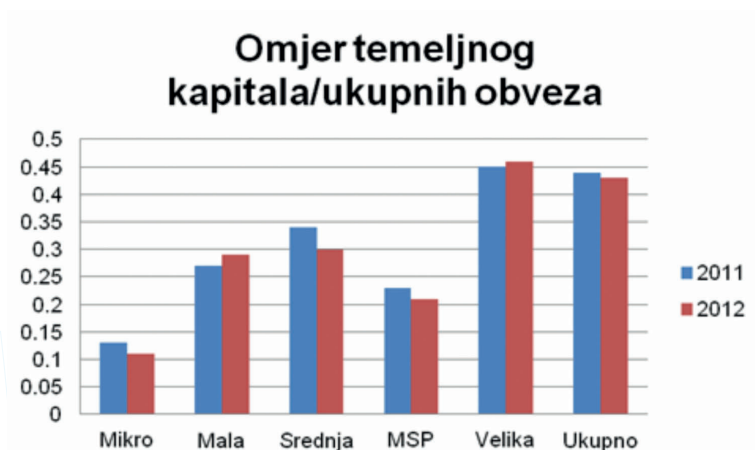
Podaci prikazani u tablici 5.7 pokazuju da mikro-poduzeća imaju vrlo lošu bazu temeljnog kapitala i stoga su uvjeti njihova prometa teži u doba recesije.

Tablica 5.7: **Temeljni kapital MSP kao postotak ukupnih obveza, postoci (2011.–2012. godine)**

	2011.			2012.		
	Poduzeća s dobiti	Poduzeća s gubitkom	Ukupan broj poduzeća	Poduzeća s dobiti	Poduzeća s gubitkom	Ukupan broj poduzeća
Mikro	33	00	13	29	01	11
Mala	34	12	27	34	16	29
Srednja	42	17	34	38	15	30
MSP	36	06	23	34	05	21
Velika	44	46	45	48	41	46
Ukupno	48	37	44	49	33	43

Izvor: FINA

Slika 5.2: **Temeljni kapital kao postotak ukupnih obveza (2011.–2012. godine)**

Izvor: FINA

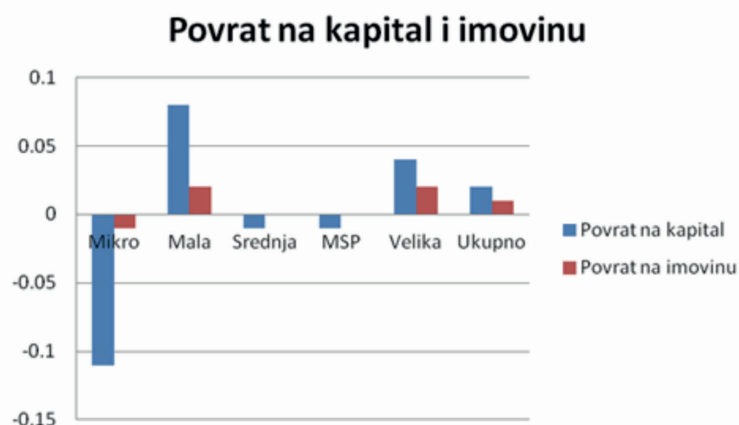
Pomoću podataka dobivenih od FINE možemo izračunati brojke koje se odnose na povrat na kapital i povrat na imovinu. Kada izračunamo te mjere, vidimo više dokaza (u tablici 5.8 i slici 5.3) za niske razine povrata i profitabilnosti u cijelom sektoru MSP.

Tablica 5.8: **Ukupna profitabilnost MSP, postoci, 2011. i 2012. godine**

	Povrat na kapital		Povrat na imovinu	
	2011.	2012.	2011.	2012.
Mikro	12	-11	02	-01
Mala	14	08	04	02
Srednja	01	-01	00	00
MSP	01	-01	00	00
Velika	04	04	02	02
Ukupno	03	02	01	01

Izvor: FINA

Slika 5.3 : Povrat na kapital i imovinu

Izvor: FINA

Tablica 5.9 daje konačan prikaz financijskih rezultata MSP, i to prema konkretnoj gospodarskoj djelatnosti, koje su definirane u poglavljima NKD klasifikacije iz 2007. godine.

Mali poduzetnici ostvarili su najbolje brojke za profitabilnost. U svim područjima gospodarske djelatnosti, kako je prikazano u tablici 5.9, 78,5% svih malih poduzeća bilo je profitabilno, sa samo 21,5% malih poduzeća koja su prijavila gubitke. U većini industrijskih sektora, rezultati profitabilnosti malih poduzeća nisu pokazivali veće odstupanje od gore spomenutih prosjeka.

Prosjeci profitabilnih i neprofitabilnih srednjih i velikih poduzeća bili su gotovo isti (69%/31% za srednja poduzeća i 69,1%/30,9% za velika), dok su mikro-poduzeća imala najveći postotak neprofitabilnosti od 46,1%.

Mikro-poduzeća imala su osobitno loše rezultate u djelatnostima rudarstva i vađenja (62,7% neprofitabilnih) te u opskrbi električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (74,5% neprofitabilnih), a i većina mikro-poduzeća u građevinarstvu je imala gubitke (55%).

U sektorima djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane većina je mikro-poduzeća (56,2%) i srednjih poduzeća (55,3%) bila neprofitabilna.

Tablica 5.9: Sektor MSP prema gospodarskoj djelatnosti, profitabilnosti i veličini, 2012. godine

Poglavlja prema NKD klasifikaciji	Mikro		Mala		Srednja		Velika	
	Dobit %	Gubitak %	Dobit %	Gubitak %	Dobit %	Gubitak %	Dobit %	Gubitak %
A: Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo	52,4	47,6	79,9	20,1	72,7	27,3	77,8	22,2
B: Rudarstvo i vađenje	37,3	62,7	71,4	28,6	78,6	21,4	100,0	-
C: Prerađivačka industrija	58,7	41,3	79,5	20,5	67,8	32,2	67,5	32,5
D: Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	25,5	74,5	72,2	27,8	90,9	9,1	83,3	16,7
E: Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	53,2	46,8	77,8	22,2	86,1	13,9	90,0	10,0
F: Građevinarstvo	45,0	55,0	77,9	22,1	71,8	28,2	46,9	53,1
G: Trgovina na veliko i na malo	55,5	44,5	78,7	21,3	72,1	27,9	74,7	25,3
H: Prijevoz i skladištenje	59,7	40,3	82,7	17,3	67,8	32,2	54,2	45,8
I: Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	43,8	56,2	63,8	36,2	44,7	55,3	88,9	11,1

Poglavlja prema NKD klasifikaciji	Mikro		Mala		Srednja		Velika	
	Dobit %	Gubitak %	Dobit %	Gubitak %	Dobit %	Gubitak %	Dobit %	Gubitak %
J: Informacije i komunikacije	64,0	36,0	81,9	18,1	68,6	31,4	73,3	26,7
K: Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	63,7	36,3	72,7	27,3	71,4	28,6	75,0	25,0
L: Poslovanje s nekretninama	31,7	68,3	65,6	34,4	16,7	83,3	33,3	66,7
M: Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	64,9	35,1	84,5	15,5	66,7	33,3	71,4	28,6
N: Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	53,0	47,0	82,9	17,1	62,5	37,5	33,3	66,7
O: Javna uprava i obrana	41,7	58,3	75,0	25,0	-	-	-	-
P: Obrazovanje	58,0	42,0	90,3	9,7	-	100,0	-	-
Q: Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	47,8	52,2	83,3	16,7	-	-	-	-
R: Umjetnost, zabava i rekreacija	45,1	54,9	66,3	33,8	53,8	46,2	66,7	33,3
S: Ostale uslužne djelatnosti	50,5	49,5	76,7	23,3	60,0	40,0	-	-
T: Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca	50,0	50,0	-	-	-	-	-	-
Ukupno	53,9	46,1	78,5	21,5	69,0	31,0	69,1	30,9

Izvor: FINA

5.3 Izvozni rezultati malih i srednjih poduzeća

Tablica 5.10 prikazuje podatke o prihodu od prodaje izvan Hrvatske.

U financijskim izvješćima koja poduzeća podnose FINI postoji problem klasificiranja u bilježenju prodaje u inozemstvu, a taj je problem priznala i FINA. S obzirom na potrebu za posebnim podacima o sektoru MSP, odlučili smo uključiti i te podatke.¹⁶ MSP su povećali svoj udio u ukupnom izvozu s 40% na 44% u proteklih pet godina. Djelomice je to zbog porasta izvoza od 14,48% (ukupan izvoz u Hrvatsku porastao je 5,4% u ovom razdoblju). Najbolje rezultate imala su mala poduzeća, koja su zabilježila porast od 18,3%, dok su srednja povećala svoj izvoz za 14%, a mikro-poduzeća za 9,5%.

Tablica 5.10: **Prihod od izvoza, M HRK, 2008.–2012. godine**

	2008.	%	2009.	%	2010.	%	2011.	%	2012.	%
Mikro	6.847	7	5.698	7	6.407	7	7.835	8	7.502	8
Mala	10.922	12	9.806	12	10.711	12	12.802	13	12.918	13
Srednja	19.251	21	16.376	20	18.867	21	19.697	21	21.961	23
Ukupni MSP	37.019	40	31.879	40	35.985	40	40.334	42	42.381	44
Velika	55.089	60	48.269	60	53.085	60	55.748	58	54.701	56
Ukupno	92.108	100	80.148	100	89.070	100	96.082	100	97.082	100

Izvor: FINA

Tablica 5.11 donosi detaljnije podatke o udjelu MSP u Hrvatskoj u izvoznim rezultatima na osnovi njihove gospodarske djelatnosti. Iz tablice možemo vidjeti da je izvoz prema djelatnostima onih poduzeća koja se bave prerađivačkom industrijom važan u slučaju velikih poduzeća u Hrvatskoj (39,3%), iako je općenito uzevši izvoz poduzeća u prerađivačkoj industriji iznosio 58,4% ukupnog izvoza (2012. godine). Druga najveća izvozna skupina je u djelatnostima trgovine na veliko i na malo (NKD poglavlje G, 12% ukupne vrijednosti), prijevoza i skladištenja (NKD poglavlje H, s udjelom od 8,2%), djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (NKD poglavlje I, 4,7%) te stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima (NKD poglavlje M, 4%). Tih pet

¹⁶ Alternativni izvori, DZS i Hrvatska narodna banka, ne daju konkretne podatke za MSP.

gospodarskih sektora predstavlja 87,3% ukupne vrijednosti izvoza.

I u sektoru MSP dominira prerađivačka industrija s 43,4% cijelog izvoza MSP. Ostali sektori važni za izvoz u MSP su: trgovina na veliko i na malo (20,6%); prijevoz i skladištenje (8,7%) te stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (8,5%). Udio mikro-poduzeća u ukupnom izvozu prerađivačke industrije u MSP bio je nizak i iznosio 5,8%, a visok u sektoru trgovine na veliko i na malo, gdje iznosi 34,4%.

Tablica 5.11: Izvoz MSP prema gospodarskoj djelatnosti i veličini (2012. godine)

	Mikro	Mala	Srednja	Ukupno MSP	Velika	Ukupno
A: Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	0,2	0,2	0,6	0,9	0,7	1,6
B: Rudarstvo i vađenje	0,0	0,0	0,1	0,1	1,3	1,5
C: Prerađivačka industrija	1,1	5,9	12,0	19,0	39,4	58,4
D: Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0,1	0,0	0,0	0,1	1,1	1,3
E: Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	0,1	0,4	0,1	0,6	0,9	1,5
F: Građevinarstvo	0,2	0,4	0,1	0,7	0,8	1,4
G: Trgovina na veliko i na malo	3,1	2,0	4,0	9,0	3,0	12,0
H: Prijevoz i skladištenje	0,8	1,4	1,7	3,8	4,4	8,2
I: Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	0,1	0,3	1,3	1,8	3,0	4,7
J: Informacije i komunikacije	0,5	0,6	0,6	1,7	1,0	2,7
K: Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
L: Poslovanje s nekretninama	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2
M: Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	0,9	1,3	1,4	3,7	0,3	4,0
N: Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	0,5	0,7	0,5	1,8	0,1	1,9
O: Javna uprava i obrana	0,0	-	-	0,0	-	0,0
P: Obrazovanje	0,0	0,0	-	0,0	-	0,0
Q: Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	0,0	-	-	0,0	-	0,0
R: Umjetnost, zabava i rekreacija	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2
S: Ostale uslužne djelatnosti	0,0	0,0	0,2	0,3	-	0,3
T: Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca	-	-	-	-	-	-
Ukupno	7,7	13,3	22,6	43,7	56,3	100,0

Izvor: FINA

5.4 Istraživanje i razvoj u sektoru malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj

Javni sektor dominira ulaganjima u istraživanje i razvoj (R&D). Visokoškolske ustanove i državna tijela zajedno čine 55,8% ukupnog R&D-a¹⁷ za razliku od EU, gdje javno-istraživački sektor čini u prosjeku 37,5% ukupnih ulaganja u R&D.

Prema izdacima za istraživanje i razvoj Hrvatska zaostaje u usporedbi s ostalim europskim zemljama. Ukupna ulaganja u R&D kao postotak BDP-a (GERD – bruto domaći izdaci za R&D) u prosjeku iznose 2,03%¹⁸ u EU, ali u Hrvatskoj je taj podatak 0,75%, što Hrvatsku stavlja na 30. mjesto od 37 ocjenjivanih zemalja.

Više od dvije trećine alokacija iz državnog proračuna ili izdataka za djelatnost R&D 2010. godine bilo je za sektor visokog obrazovanja (70,08%), slijedio je vladin sektor s 25,78% dok je poslovni sektor dobio samo 3,36%.

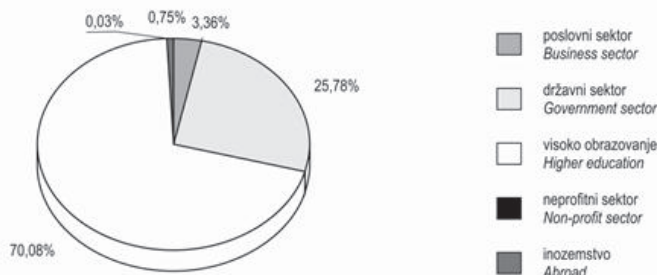
¹⁷ Background Report on the Innovation System of Croatia (Izvešće o sustavu inovacija u Hrvatskoj), nacrt izvješća OECD-a, 2012. godine.

¹⁸ "Science, Technology and Innovation in Europe (Znanost, tehnologija i inovacije u Europi)", Eurostat 2012. godine.

Slika 5.4: Ukupna ulaganja u R&D

G-1. DRŽAVNA PRORAČUNSKA SREDSTVA ZA ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ PREMA SEKTORIMA (STVARNI IZDACI) U 2010.
GOVERNMENT BUDGET APPROPRIATIONS OR OUTLAYS FOR R&D, BY SECTORS (ACTUAL PAYMENTS), 2010

Izvor: DZS – Izdaci za istraživanje i razvoj – državni proračun – 2010.–2011. godine (2012.)

Hrvatska poduzeća odgovorna su za 44,2% svih ulaganja u R&D, dok je u EU-27 isti udio iznosio 61,5%. U Hrvatskoj su ulaganja u R&D koja financira privatni poslovni sektor iznosila 0,34% BDP-a u usporedbi s 1,26% u EU-27.

Podaci o prirodi poslovnih investicija pokazuju da je 2010. godine najveći udio išao na znanstveni R&D (32,6%), nakon čega su slijedila ulaganja u telekomunikacije i farmaceutiku (oboje iznosi 17,8%). Ostali značajni sektori prema ulaganjima u R&D bili su priprema i usluživanje hrane (5,1%), financijske i ostale usluge (5,5%), motorna vozila (4,4%) i opskrba energijom (4,7%).¹⁹

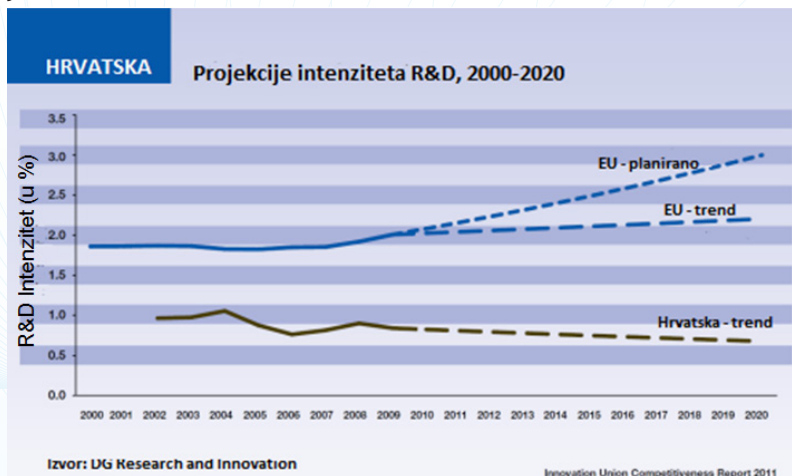
Ustanove za R&D u javnom sektoru važnije su nego u privatnom sektoru s obzirom na zapošljavanje istraživačkog osoblja i izdatke za R&D, dok privatni sektor zapošljava samo 19% svih istraživača.

U Hrvatskoj mikro-poduzeća predstavljaju samo 1,1% ukupnih ulaganja u R&D u poslovnom sektoru, a mala poduzeća predstavljaju još 6,6%. Te su brojke među najnižim brojkama zabilježenim za europske zemlje. S druge strane, u Hrvatskoj je udio ukupnih poslovnih ulaganja u R&D u srednjim poduzećima veći nego u većini ostalih europskih zemalja.

Tablica 5.5 predstavlja projekcije intenziteta R&D-a, u obliku GERD-a kao postotka BDP-a u razdoblju od 2000. do 2020. godine. Intenzitet R&D-a pao je u Hrvatskoj od 2008. godine i očekuje se nastavak toga trenda, osim ako se ne uvedu značajne promjene.

To je u suprotnosti s projekcijama za EU, koje naglašavaju skroman porast intenziteta u R&D-u u ovom razdoblju.

Slika 5.5: Hrvatska: projekcije intenziteta R&D-a

Izvor: Izvješće Innovation Union Competitiveness, 2011. godine

Nematerijalna imovina definira se kao troškovi razvoja, koncesije, patenti, licence, brendovi roba i usluga, softverska i ostala prava, *good will* (dobro ime poduzeća i sl.) i ranija otplata nematerijalne imovine u postupku izgradnje.

Nematerijalnu imovinu stoga možemo koristiti kao zamjensku varijablu za analizu važnosti izdataka poduzeća za R&D. Tablica 5.9 i slika 5.6 prikazuju podatke o nematerijalnoj imovini kao postotak materijalne imovine prema podacima FINE za razdoblje od 2008. do 2012. godine.

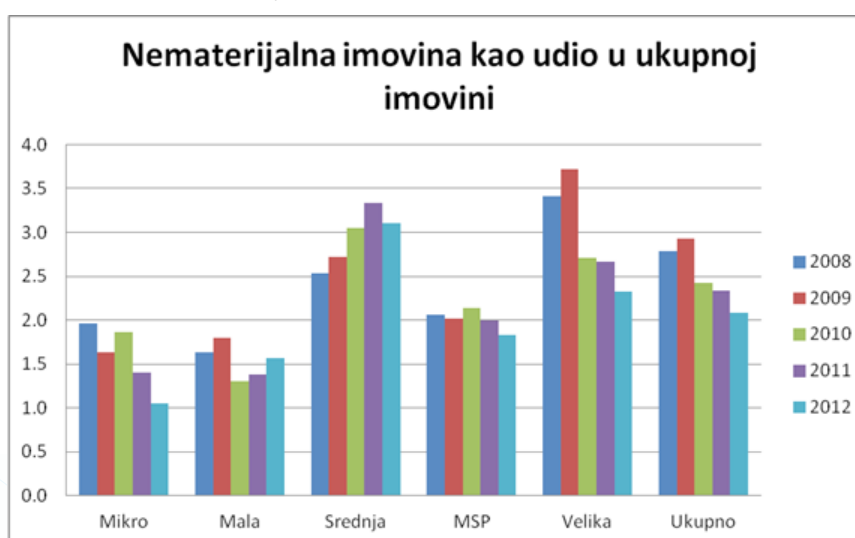
Došlo je do pada omjera između nematerijalne i ukupne materijalne imovine u MSP tijekom ovog razdoblja, s prosječnih 4,41% 2008. godine na 3,18% 2012. godine. Nadalje, podaci pokazuju da se omjer povećava s veličinom poduzeća. U mikro-poduzećima, nematerijalna imovina iznosi samo 1,8% 2012. godine, dok je ista brojka za srednja poduzeća 5,2% 2012. godine.

Tablica 5.12: **Nematerijalna imovina kao % ukupne trajne imovine**

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Mikro	3,6	2,8	3,2	2,4	1,8
Mala	3,4	3,6	2,5	2,8	3,1
Srednja	4,5	4,5	4,9	5,6	5,2
MSP	3,86	3,52	3,69	3,54	3,20
Velika	4,8	5,1	3,7	3,7	3,2
Ukupno	4,41	4,46	3,69	3,61	3,18

Izvor: FINA

Slika 5.6: **Nematerijalna imovina kao udio u ukupnoj imovini**

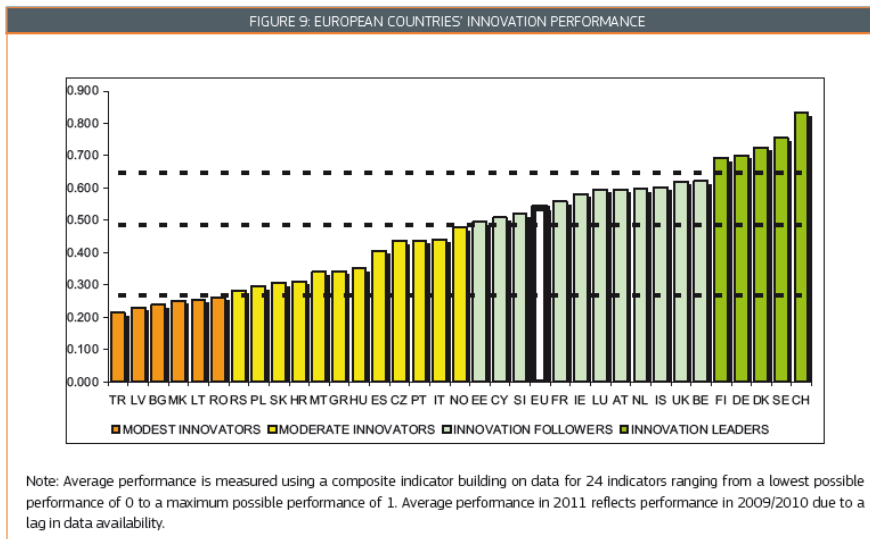
Izvor: FINA

5.5 Malo i srednje poduzetništvo i inovacije u Hrvatskoj

Izvešće European Innovation Scoreboard²⁰ za 2011. godinu donosi procjenu inovacija u Hrvatskoj. Hrvatska je razvrstana s indeksom od 0,31%, u usporedbi s prosjekom EU-27 od 0,539%. Zajedno s Norveškom i Srbijom, Hrvatska je u skupini umjerenih inovatora. U Hrvatskoj, Srbiji i Turskoj rezultati za inovacije rastu između 4,1% i 5,3%, što je dosta iznad prosjeka EU-27 u istom razdoblju.

20 Izvešće Innovation Union Scoreboard iz 2011. godine.

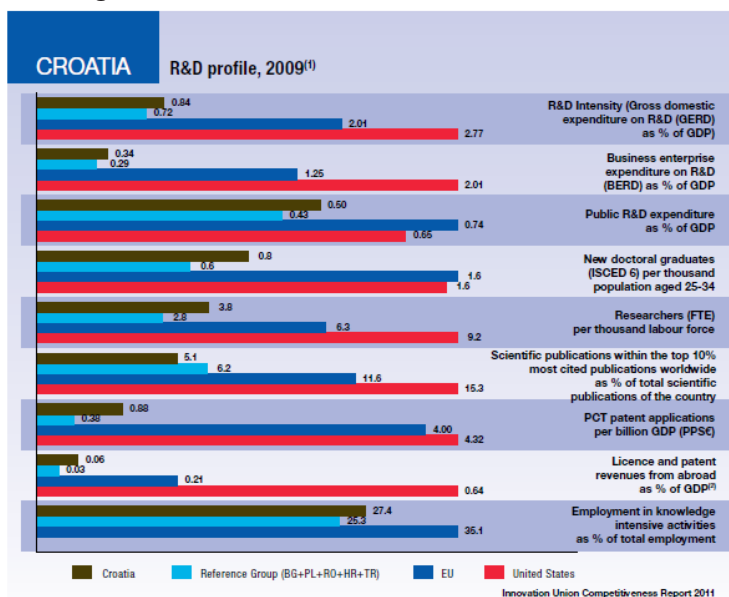
Slika 5.7: Indeks pod nazivom Summary Innovation Index

Izvor: Izvješće European Innovation Scoreboard

Detaljan profil Hrvatske (pogledati sliku 5.8) pokazuje relativne snage u područjima ljudskih resursa, financija i potpore, inovatora i ekonomskih učinaka. Relativne slabosti su u području otvorenih izvrsnih i privlačnih istraživačkih sustava i intelektualnoj imovini.

Slika 5.8: Hrvatska, profil R&D-a, 2009. godine

Izvor: Izvješće Innovation Union Scoreboard iz 2011. godine

Inovacije su iznimno važne za određivanje konkurentnosti industrije, što posebice vrijedi za međunarodna tržišta i što priznaje Svjetski gospodarski forum, koji smatra da su inovacije jedan od 12 stupova za uspostavljanje konkurentnog gospodarstva.

Najnovije izvješće o globalnoj konkurentnosti Hrvatsku stavlja na 81. mjesto od 144 zemlje koje su analizirane, iako se primjećuje njezin bolji položaj s obzirom na inovacije, gdje je stavlja na 74. mjesto od 144 zemlje koje su ocjenjivane. Hrvatska je stoga ispred velikog broja država članica EU (Grčka, Slovačka, Bugarska i Rumunjska) te se može klasificirati kao "gospodarstvo koje se temelji na učinkovitosti". U ovoj je analizi za veću konkurentnost i naziv "gospodarstva koje se temelji na učinkovitosti" potreban razvoj novih proizvoda i uporaba unaprijeđenih procesa.

Hrvatska se ocjenjuje slabom u područjima inovacija i stvaranja znanja, kao i u području inovacija, poduzetništva i provedbe

inovacija. Slika 5.9 dolje pokazuje veliki suodnos između ukupnog indeksa konkurentnosti zemalja i njihovih rezultata u pogledu ocjene inovacija. 2011. godine Hrvatska je bila na 76. mjestu (od 142 zemlje) prema inovacijama.

Slika 5.9: Indeks globalne konkurentnosti (GCI) – 2010./2011. godine

Izvor: Izvešće o globalnoj konkurentnosti, 2010.–2011. godine

Hrvatska se smatra “umjerenim inovatorom” prema rezultatima inovacija²¹, a općenito je na 25. mjestu od 34 europske zemlje prema rezultatima inovacija, s 44% svih poduzeća u Hrvatskoj koja su klasificirana kao aktivna u pogledu inovacija²², dok ista brojka za EU-27 iznosi 52%.

Analiza provedena za izvješće “Scoreboard”²³ naglašava poteškoće s kojima se Hrvatska suočava u pogledu broja prijavljenih patenata, prihoda od licenci i patenata iz inozemstva, broja registriranih žigova Zajednice, broja projekata zaštićenih registriranjem žiga Zajednice i udjela izvoza znanjem intenzivnih djelatnosti u ukupnom izvozu usluga.

Rezultati hrvatskih MSP za inovacije potvrđeni su podacima Državnog zavoda za statistiku.²⁴ Za razliku od sektora velikih poduzeća, u kojem 79% poduzeća provodi inovacije, samo se jedna trećina malih poduzeća bavila inovacijama u istraživanom razdoblju.

Dodatni podaci o inovacijskoj djelatnosti MSP mogu se naći u izvješću SBA Fact Sheets. Brojke koje slijede temelje se na podacima prikupljenim za izvješće SBA Fact Sheets iz 2010./2011. godine, a koji pokazuju na kojem je mjestu Hrvatska s obzirom na: postotak svih MSP koji uvode inovacije u proizvodima ili procesima (13. mjesto od 24 europske zemlje) i postotak svih MSP koji uvode organizacijske ili marketinške inovacije (15. mjesto od 24 zemlje).

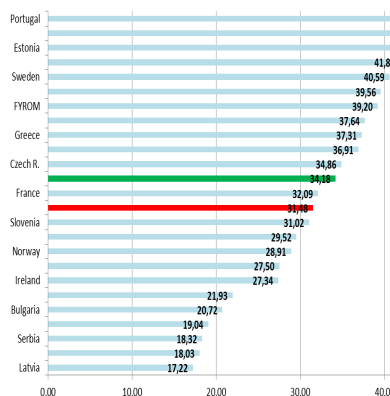
21 Izvešće GEM, Hrvatska, CEPOR, 2010. godine.

22 Izvešće GEM, Hrvatska, CEPOR, 2010. godine.

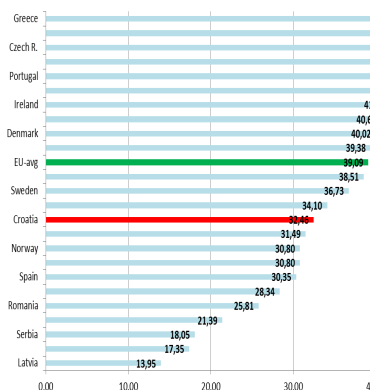
23 Izvešće Innovation Union Scoreboard, 2011. godine.

24 “Inovacijske djelatnosti u hrvatskim poduzećima u razdoblju od 2008. do 2010. godine”, DZS, 2012. godine.

Slika 5.10 : Inovacije u proizvodima i procesima

Slika 5.11 Organizacijske i marketinške inovacije

Hrvatska █ EU 27 █

Izvor: DG Enterprise and Industrija (Opća uprava za poduzetništvo i industriju)

Prema analizi međunarodnih podataka koje imamo na raspolaganju vidimo da poduzeća u Hrvatskoj moraju povećati razinu kvalitete inovacija. Nedavno istraživanje završeno u Hrvatskoj naglašava koliko je to važno za mala poduzeća. Istraživanje²⁵ pokazuje da u više od jedne trećine malih inovacijskih poduzeća prihod od inovativnih proizvoda iznosi više od 50% svih prihoda od prodaje.

Inovacije su iznimno važne za prihode od izvoza i domaće prodaje, veću dodanu vrijednost te održavanje i povećavanje zaposlenosti. Međutim, poduzeća u Hrvatskoj tek moraju osjetiti korist od inovacija koju su osjetila "gospodarstva koja se temelje na inovacijama". Manjim poduzećima će i dalje trebati potpora da bi unaprijedila rezultate u inovacijama.

5.6 Mala i srednja poduzeća u sektorima visoke tehnologije i znanjem intenzivnim djelatnostima

Nedavna studija rezultata MSP u zemljama EU-27²⁶ pokazala je da su zemlje s velikim udjelom MSP u sektorima visoke tehnologije i srednje-visoke tehnologije imale bolje rezultate u smislu rasta, dodane vrijednosti i stvaranja radnih mjesta u teškim gospodarskim uvjetima proteklih godina.

Dolje su prikazani podaci za Hrvatsku sakupljeni za podsektore prerađivačke industrije na osnovi NKD klasifikacije druge redakcije, koji se nalaze u novom izvješću EU o MSP.

Od 11.560 MSP u sektoru proizvođačke industrije, 5.530 subjekata (47,8%) klasificirani su kao poduzeća koja proizvode nisko-tehnološke proizvode, 3.995 subjekata (ili 34,6%) proizvode srednje-niske tehnološke proizvode, 1.502 subjekta (13%) proizvode srednje-visoke tehnološke proizvode, a 533 subjekta (4,6%) proizvode visokotehnološke proizvode.

U uslužnom sektoru, od ukupno 69.575 poduzeća, 46.535 poduzeća (66,9%) je u uslužnim sektorima s manje znanjem intenzivnim djelatnostima, a 23.040 poduzeća (33,1%) u znanjem intenzivnim djelatnostima.

25 Hrvatski kvocijent inovativnosti, 2011. godine

26 EU SMEs in 2012: at the crossroads (godišnje izvješće o MSP), ECORYS, rujna 2012. godine.

Tablica 5.13 : Ukupan broj poduzeća prema tehnologiji i znanjem intenzivnim djelatnostima, 2012. godine

NKD 2007.	Mikro	Mala	Srednja	Velika	Zadruga	Obrti	Ostalo	Ukupno	%
Tradicionalni sektori									
Poljoprivreda	1.461	179	44	9	507	288	235	2.723	17,1
Rudarstvo	161	42	14	3	4	20	-	244	1,5
Opskrba	803	225	90	22	7	10	12	1.169	7,3
Građevinarstvo	9.854	1.118	131	32	79	565	46	11.825	74,1
Ostalo	-	-	-	-	-	-	1	1	0,0
Tradicionalni sektori, ukupno	12.279	1.564	279	66	597	883	294	15.962	100
%	76,9	9,8	1,7	0,4	3,7	5,5	1,8	100,0	
Prerađivačka industrija									
Niskoteh.	3.660	974	173	54	150	486	33	5.530	47,8
Srednje-nisko teh.	2.836	627	124	27	30	340	11	3.995	34,6
Srednje-visoko teh.	1.050	283	82	26	8	49	4	1.502	13,0
Visokoteh.	425	55	18	7	2	26	-	533	4,6
Prerađivačka industrija, ukupno	7.971	1.939	397	114	190	901	48	11.560	100
%	69,0	16,8	3,4	1,0	1,6	7,8	0,4	100,0	
Usluge									
Manje znanjem intenzivne djelatnosti (MZID)	39.527	3.300	478	127	269	2.238	596	46.535	47,9
Znanjem intenzivne djelatnosti (ZID)	19.042	1.420	114	33	142	226	2.063	23.040	23,7
Usluge ukupno	58.569	4.720	592	160	411	2.464	2.659	69.575	71,7
%	84,2	6,8	0,9	0,2	0,6	3,5	3,8	100,0	0,1
Svi sektori	78.819	8.223	1.268	340	1.198	4.248	3.001	97.097	100
%	81,2	8,5	1,3	0,4	1,2	4,4	3,1	100,0	

Izvor: FINA

Tablica 5.14 prikazuje stanje prema zaposlenosti na osnovi definicija koje se koriste u tablici 5.13.

Od ukupnog broja od 469.059 osoba zaposlenih u MSP u sektoru prerađivačke industrije i uslužnom sektoru u Hrvatskoj 2012. godine, 29,4 je zaposleno u visokotehnološkoj prerađivačkoj industriji i znanjem intenzivnim djelatnostima.

Od ukupnog broja zaposlenih u MSP u prerađivačkoj industriji, 18,4% ih je zaposleno u visoko-tehnološkoj proizvodnji s još 34,3% njih zaposlenih u uslužnom sektoru u znanjem intenzivnim djelatnostima.

Tablica 5.14: Zaposlenost prema gospodarskoj djelatnosti 2012. godine

NKD 2007.	Mikro	Mala	Srednja	Velika	Zadruga	Obrti	Ostali	Ukupno	%
Tradicionalni sektori									
Poljoprivreda	2.256	4.076	4.301	14.760	1.320	1.675	563	28.951	19,4
Rudarstvo	236	891	1.141	2.659	1	125	-	5.053	3,4
Opskrba	1.029	6.463	10.808	16.690	3	64	59	35.116	23,6
Građevinarstvo	15.537	28.086	14.388	16.921	117	4.837	39	79.925	53,6
Ostalo	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tradicionalni sektori, ukupan	19.058	39.516	30.638	51.030	1.441	6.701	661	149.045	100,0
%	12,8	26,5	20,6	34,2	1,0	4,5	0,4	100,0	
Prerađivačka industrija									
Niskoteh.	7.456	33.197	25.250	35.208	508	8.364	276	110.259	49,1
Srednje-nisko teh.	6.162	17.791	14.400	20.832	74	3.299	7	62.565	27,9
Srednje-visko teh.	2.221	9.085	10.070	19.844	4	369	2	41.595	18,5

NKD 2007.	Mikro	Mala	Srednja	Velika	Zadruga	Obrti	Ostali	Ukupno	%
Visokoteh.	857	1.049	2.568	5.361	1	170	-	10.006	4,5
Prerađivačka industrija, ukupan	16.696	61.122	52.288	81.245	587	12.202	285	224.425	100,0
%	7,4	27,2	23,3	36,2	0,3	5,4	0,1	100,0	
Usluge									
Manje znanjem intenzivne djelatnosti (MZID)	66.156	77.290	49.709	110.287	547	14.706	5.453	324.148	39,1
Znanjem intenzivne djelatnosti (ZID)	31.788	44.033	12.341	20.174	218	823	22.815	132.192	15,9
Usluge ukupno	97.944	121.323	62.050	130.461	765	15.529	28.268	456.340	55,0
%	21,5	26,6	13,6	28,6	0,2	3,4	6,2	100,0	0,0
Svi sektori	133.698	221.961	144.976	262.736	2.793	34.432	29.214	829.810	100,0
%	16,1	26,7	17,5	31,7	0,3	4,1	3,5	100,0	

Izvor: FINA

5.7 Prostorna raspoređenost malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj

Tablice 5.15 do 5.19 opisuju djelatnost MSP u Hrvatskoj prema lokaciji.

Prvo analiziramo raspoređenost djelatnosti MSP u Hrvatskoj prema statističkoj klasifikaciji prostornih jedinica druge razine, tj. regijama prema NUTS II.

Tablica 5.15: **Poduzeća MSP prema veličini, 2012. godine (Jadranska i Kontinentalna Hrvatska)**

	Jadranska Hrvatska		Kontinentalna Hrvatska		Ukupan broj poduzeća
	Profitabilna	Neprofitabilna	Profitabilna	Neprofitabilna	
Mikro	15.546	16.031	26.952	20.290	78.819
Mala	2.103	608	4.353	1.159	8.223
Srednja	239	117	636	276	1.268
Velika	53	25	182	80	340
Zadruga	215	197	451	335	1.198
Obrti	1.252	492	1.891	613	4.248
Slobodna zanimanja	377	53	704	76	1.210
Jednostavni d.o.o.-i	60	73	116	133	382
Ostali	329	113	777	190	1.409
Ukupno	20.174	17.709	36.062	23.152	97.097

Izvor: FINA

Jadranska Hrvatska ima ukupno 37.883 MSP (bez malih obrta) ili 39% od ukupnog broja MSP, od kojih je 53% profitabilno, dok Kontinentalna Hrvatska ima 59.214 MSP ili 61% od ukupnog broja, od kojih je 60,9% profitabilno.

Tablica 5.16: **Zaposlenost i profitabilnost u MSP prema veličini, 2012. godine (Jadranska i Kontinentalna Hrvatska)**

	Jadranska Hrvatska		Kontinentalna Hrvatska		Ukupan broj poduzeća
	Profitabilna	Neprofitabilna	Profitabilna	Neprofitabilna	
Mikro	32.937	16.263	59.210	25.288	133.698
Mala	51.436	16.142	122.032	32.351	221.961
Srednja	29.201	13.175	71.797	30.803	144.976

Velika	33.546	9.782	137.080	82.328	262.736
Zadruga	634	237	1.153	769	2.793
Obrti	10.436	2.550	18.139	3.307	34.432
Slobodna zanimanja	1.478	135	2.656	172	4.441
Jednostavni d.o.o.-i	42	45	90	99	276
Ostali	6.676	1.022	12.385	4.414	24.497
Ukupno	166.386	59.351	424.542	179.531	829.810

Izvor: FINA

27% svih zaposlenika u MSP rade u Jadranskoj Hrvatskoj (225.737 osoba), 74% njih u profitabilnim poduzećima. U Kontinentalnoj Hrvatskoj 604.073 zaposlenika radi u MSP (72,8% ukupno zaposlenih u MSP), 70% njih u profitabilnim poduzećima.

Tablica 5.17: Izvoz MSP prema kategoriji veličine, M HRK 2012. godine (Jadranska i Kontinentalna Hrvatska)

	Jadranska Hrvatska		Kontinentalna Hrvatska	
	Profitabilna	Neprofitabilna	Profitabilna	Neprofitabilna
Mikro	1.717,4	257,0	5.034,6	493,4
Mala	3.053,9	1.048,8	7.747,6	1.067,3
Srednja	4.915,9	1.464,7	13.607,3	1.973,4
Velika	7.041,5	4.752,3	35.153,0	7.754,1
Zadruga	20,1	2,9	21,9	15,1
Obrti	268,5	23,9	816,8	30,4
Slobodna zanimanja	4,9	0,3	44,4	0,0
Jednostavni d.o.o.-i	0,1	0,0	0,3	0,0
Ostali	178,7	0,3	45,0	16,0
Ukupno	1.7201,0	7.550,2	62.470,7	11.349,9

Izvor: FINA

S obzirom na rezultate izvoza, MSP u Jadranskoj Hrvatskoj čine 25% ukupne prodaje od izvoza, a ista brojka za Kontinentalnu Hrvatsku iznosi 75%.

Što se tiče obrtničkog sektora, u Obrtnom registru MINPO-a prijavljeno je ukupno 83.485 obrta, od kojih je 38.202 u Jadranskoj Hrvatskoj (46% ukupnog broja), a 45.283 ih je u Kontinentalnoj Hrvatskoj (54% ukupnog broja).

Tablice 5.18 i 5.19 omogućuju nam analizu raspoređenosti djelatnosti MSP u okviru dvije regije i županija u Hrvatskoj (regije prema trećoj razini klasifikacije NUTS III).

Kontinentalna Hrvatska ima 14 županija, a Jadranska samo 7. Razlika u broju županija u regiji djelomice objašnjava razlike u broju malih i srednjih poduzeća u tim dvama regijama.

U obje regije MSP čine 97% svih poduzeća.

Kontinentalna Hrvatska ima u apolutnom i relativnom smislu više malih i srednjih poduzeća, malih (5,4% do 3,6%) i srednjih (0,9% do 0,5%) od Jadranske Hrvatske.

Tablica 5.18: **Broj poduzeća prema županijama i regijama, 2012. godine**

	Mikro	Mala	Srednja	MSP (FINA) ukupno	Velika	Obrti	Ostalo	Ukupno
Bjelovarsko-bilogorska	1.006	155	30	1.191	5	1.277	156	2.629
Brodsko-posavska	984	166	30	1.180	5	2.532	90	3.807
Grad Zagreb	27.221	2.492	446	30.159	158	14.082	989	45.388
Karlovačka	1.319	182	19	1.520	5	2.081	97	3.703
Koprivničko-križevačka	922	170	19	1.111	6	1.372	190	2.679
Krapinsko-zagorska	1.106	193	33	1.332	6	2.596	67	4.001
Međimurska	1.712	297	43	2.052	5	1.496	108	3.661
Osiječko-baranjska	2.921	426	66	3.413	21	4.212	325	7.971
Požeško-slavonska	427	67	14	508	3	986	50	1.547
Sisačko-moslavačka	1.202	158	27	1.387	4	2.278	121	3.790
Varaždinska	2.056	314	52	2.422	14	2.793	167	5.396
Virovitičko-podravska	518	95	14	627	3	1.338	87	2.055
Vukovarsko-srijemska	1.006	198	32	1.236	8	2.633	154	4.031
Zagrebačka	4.842	599	87	5.528	19	5.735	181	11.463
Kontinentalna Hrvatska	47.242	5.512	912	53.666	262	45.411	2.782	102.121
%	46,3	5,4	0,9	52,6	0,3	44,5	2,7	100
Dubrovačko-neretvanska	2.868	257	42	3.167	6	3.142	138	6.453
Istarska	7.831	476	67	8.374	19	7.818	229	16.440
Ličko-senjska	462	67	8	537	-	1.192	28	1.757
Primorsko-goranska	7.286	699	84	8.069	21	8.319	282	16.691
Šibensko-kninska	1.573	137	23	1.733	3	3.085	124	4.945
Splitsko-dalmatinska	9.136	822	96	10.054	23	10.044	460	20.581
Zadarska	2.421	253	36	2.710	6	4.703	156	7.575
Jadranska Hrvatska	31.577	2.711	356	34.644	78	38.303	1.417	74.442
%	42,4	3,6	0,5	46,5	0,1	51,5	1,9	100
Ukupno	78.819	8.223	1.268	88.310	340	83.714	4.199	176.563
%	44,6	4,7	0,7	50,0	0,2	47,4	2,4	100

Izvor: FINA i Hrvatska obrtnička komora

S obzirom na zaposlenost, Kontinentalna Hrvatska ima 71,9% ukupne zaposlenosti u Hrvatskoj (Jadranska ima 28,1%). Kada posebno analiziramo zaposlenost u MSP, vidimo da je u Kontinentalnoj Hrvatskoj 67,1% ukupne radne snage u MSP u Hrvatskoj, a u Jadranskoj 32,9%.

U Jadranskoj Hrvatskoj zaposlenost u mikro-poduzećima i obrtima čini 44,6% ukupne zaposlenosti u MSP za razliku od brojke od 36,6% u Kontinentalnoj Hrvatskoj.

Tablica 5.19: Zaposlenost u poduzećima prema županijama i regijama, 2012. godine

	Mikro	Mala	Srednja	MSP (FINA) ukupno	Velika	Obrti	Ostala	Ukupno
Bjelovarsko-bilogorska	2.287	4.765	3.604	10.656	2.838	2.351	491	16.336
Brodsko-posavska	2.184	4.722	3.329	10.235	3.138	3.722	464	17.559
Grad Zagreb	45.027	68.467	44.899	158.393	158.706	15.592	12.636	345.327
Karlovačka	2.563	5.625	2.193	10.381	2.881	3.346	351	16.959
Koprivničko-križevačka	1.800	4.602	2.086	8.488	6.518	2.160	714	17.880
Krapinsko-zagorska	2.204	5.505	4.309	12.018	1.874	4.118	796	18.806
Međimurska	3.624	8.815	7.104	19.543	2.656	2.562	693	25.454
Osiječko-baranjska	5.709	11.927	7.487	25.123	10.316	6.038	1.685	43.162
Požeško-slavonska	834	2.143	2.345	5.322	1.517	1.630	250	8.719
Sisačko-moslavačka	2.221	5.229	4.655	12.105	4.053	3.161	445	19.764
Varaždinska	3.862	11.237	6.893	21.992	10.636	4.952	1.081	38.661
Virovitičko-podravska	1.117	2.303	1.351	4.771	1.447	2.072	262	8.552
Vukovarsko-srijemska	2.069	5.416	3.860	11.345	3.484	4.248	738	19.815
Zagrebačka	8.997	13.627	8.485	31.109	9.344	7.696	1.132	49.281
Kontinentalna Hrvatska	84.498	154.383	102.600	341.481	219.408	63.648	21.738	646.275
%	13,1	23,9	15,9	52,8	33,9	9,8	3,4	100,0
Dubrovačko-neretvanska	4.651	5.755	4.793	15.199	2.109	3.126	571	21.005
Istarska	9.508	11.638	7.660	28.806	11.064	8.052	1.022	48.944
Ličko-senjska	928	1.613	612	3.153	-	1.416	821	5.390
Primorsko-goranska	12.791	17.685	10.501	40.977	13.203	7.370	3.877	65.427
Šibensko-kninska	2.506	3.550	2.574	8.630	1.034	2.644	527	12.835
Splitsko-dalmatinska	15.071	20.347	11.544	46.962	13.487	12.414	2.847	75.710
Zadarska	3.745	6.990	4.692	15.427	2.431	4.429	604	22.891
Jadranska Hrvatska	49.200	67.578	42.376	159.154	43.328	39.451	10.269	252.202
%	19,5	26,8	16,8	63,1	17,2	15,6	4,1	100,0
Ukupno	133.698	221.961	144.976	500.635	262.736	103.099	32.007	898.477
%	14,9	24,7	16,1	55,7	29,2	11,5	3,6	100,0

Izvor : FINA i Obrtnička komora

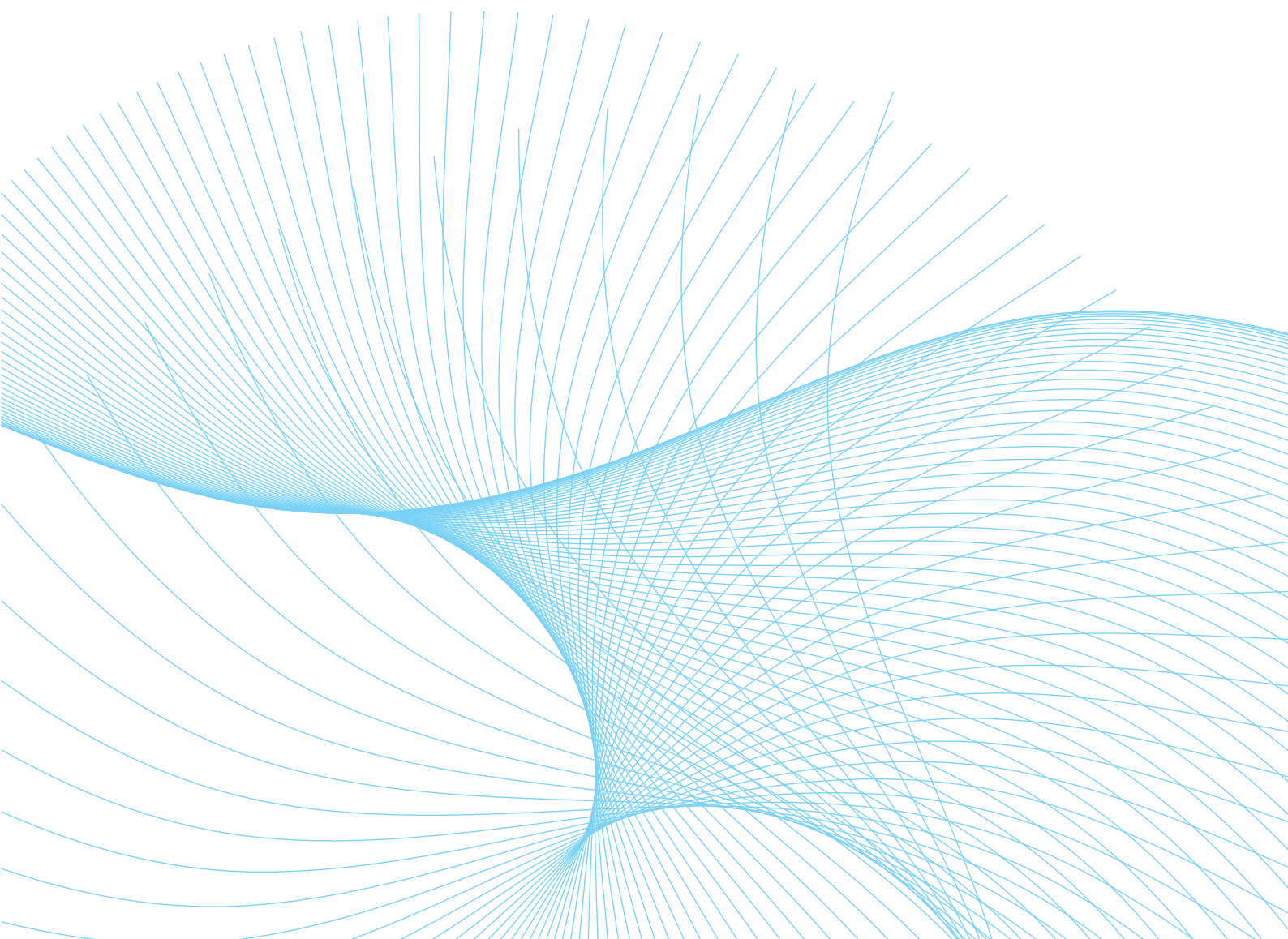
Kontinentalna Hrvatska ima prosječnu gustoću malog gospodarstva (broj poduzeća na 1.000 stanovnika) od 35,3 (18,7 za MSP i 15,8 za obrte). Međutim, postoje velike razlike između pojedinih županija. Grad Zagreb ima najveću gustoću malog gospodarstva, 57,2 (38 za MSP i 17,8 za obrte). Požeško-slavonska županija ima gustoću malog gospodarstva od 19,8 (6,5 za MSP i 12,6 za obrte), što je najniža gustoća u Kontinentalnoj Hrvatskoj.

Jadranska Hrvatska ima prosječnu gustoću malog gospodarstva od 52,7 (24,5 za MSP i 27,1 za obrte). Istarska županija ima najveću gustoću malog gospodarstva od 78,9 (40,2 za MSP i 37,5 za obrte), a Ličko-senjska najnižu u Jadranskoj Hrvatskoj od 34,4 (10,5 za MSP i 23,4 za obrte).

VI
**Okruženje u kojem
se nalazi malo
gospodarstvo u Hrvatskoj**

6.0 Okruženje u kojem se nalazi malo gospodarstvo u Hrvatskoj

Ovo je poglavlje podijeljeno u tri dijela u kojima se daje pregled općeg poslovnog okruženja kako slijedi:

- i) godišnja ocjena poslovnog okruženja na osnovi međunarodnih istraživanja,
- ii) pregled glavnih poduzetničkih problema u Hrvatskoj na osnovi rezultata raznih istraživanja, analiza ograničenja za razvoj malog gospodarstva i financijska sredstva za malo gospodarstvo u Hrvatskoj,
- iii) pregled institucionalnih potpora za MSP u Hrvatskoj.

Cijelo poglavlje ukratko prikazuje situaciju s kojom se susreću "budući" poduzetnici u Hrvatskoj, kao i oni koji imaju već ustaljeno poslovanje. Sagledavaju se uvjeti koji proizlaze iz odluka i postupaka onih organizacija koje imaju ovlast i nadležnost za tematiku koja se odnosi na poduzetnike te vlasnike i rukovoditelje malih poduzeća. Obično se vrši analiza uvjeta koji olakšavaju otvaranje novih poduzeća te slabe pritisak na rukovoditelje i vlasnike malih poduzeća te definiraju uvjeti koji predstavljaju prepreke i teškoće za te dvije ciljne skupine.

Uglavnom se analiziraju rezultati istraživanja, iako te podatke često dokumentiraju i tijela odgovorna za pružanje potpore MSP i njegov razvoj. Mnogo je međunarodnih istraživanja koja se provode na godišnjoj osnovi i koja mjere rezultate zemalja na ljestvici od 1 do ..., gdje 1 predstavlja zemlju s najpovoljnijim uvjetima poslovanja.²⁷

Četiri su glavna međunarodna istraživanja koja vrše ovu vrstu indeksiranja i vrednovanja rezultata prema ljestvicama, a to su: i. izvješće Svjetske banke Doing Business, ii. izvješće o globalnoj konkurentnosti WEF-a (Svjetski gospodarski forum); iii. izvješće projekta Global Entrepreneurship Monitor, koje izrađuje GEM konzorcij i iv. izvješće EU SBA Fact Sheets uz potporu DG Enterprise and Industry (Opća uprava za poduzetništvo i industriju). U tim se izvješćima koriste standardne definicije i mjerila koja njihovim autorima omogućuju rangiranje zemalja prema ljestvicama.

Prva dva istraživanja uglavnom se bave općim uvjetima u svim zemljama koji se odnose na otvaranje, rezultate i zatvaranje poduzeća. U njima se ocjenjuje koliko su lagani ili teški zakonski/administrativni uvjeti koje moraju ispuniti gospodarstvenici, a koji su nametnuti u svim zemljama (u onim područjima koja su određena metodologijom istraživanja). Istraživanje Global Entrepreneurship Monitor naglasak stavlja na stanje u poduzetništvu i rezultate poduzetnika u zemljama pokrivenim istraživanjem. U istraživanju SBA Fact Sheets koristi se eklektičan pristup te elementi koji se mogu naći u ostalim velikim međunarodnim istraživanjima.

Postoje i ostali materijali korisni za analizu okruženja u kojemu se nalazi malo gospodarstvo, na međunarodnoj razini, ovisno o konkretnom problemu, primjerice istraživanja Flash Eurobarometer. Taj međunarodni materijal treba dopuniti odgovarajućim domaćim istraživanjima i izvješćima kao što je izvješće Europskog investicijskog fonda: "SME Financing Gap Assessment in Croatia (Procjena praznina u financiranju za MSP u Hrvatskoj)" kao i podacima koji su dostupni resornim ministarstvima i podacima koji proizlaze iz donatorskih projekata.

6.1 Međunarodna istraživanja o poslovnom okruženju

Prije svega, godišnja međunarodna istraživanja, Izvješće Svjetske Banke Doing Business i Izvješće o globalnoj konkurentnosti, rangiraju zemlje s obzirom na posebne aspekte poslovanja. Sabiranjem rezultata u pojedinim područjima dobiva se opća ocjena koja se pripisuje svakoj zemlji uključenoj u istraživanje. Najnovija izvješća o tim istraživanjima Hrvatsku su rangirala kao 84. zemlju od 185 zemalja u izvješću Svjetske banke Doing Business (2012./2013.) te kao 81. zemlju od 144 zemlje u izvješću o globalnoj konkurentnosti (2012.–2013.).

Protekle godine Hrvatska je pala na rang ljestvicama tih istraživanja: za 4 mjesta u izvješću Svjetske banke i za 5 mjesta u indeksu

²⁷ Ta istraživanja analiziraju uvjete poslovanja. Ona nisu ograničena samo na područje malog gospodarstva.

Svjetskog gospodarskog foruma. Valja primijetiti da pad na rang ljestvici sam po sebi ne znači da se pogoršalo poslovno okruženje jer bismo isti rezultat mogli dobiti i da je u Hrvatskoj došlo do poboljšanja nego samo da su ta poboljšanja bila mnogo manje važna od onih u drugim zemljama. U svakom slučaju, neto ishod, tj. pad na rang ljestvici, izaziva zabrinutost.

Tablica 6.1: Rangiranje Hrvatske prema posebnim kriterijima, izvješće Svjetske banke Doing Business, 2012.–2013. godine

Dobri rezultati	Mjesto	Loši rezultati	Mjesto
Otvaranje poduzeća	67.	Ishođenje dozvola	143.
Dobivanje električnog priključka	56.	Zaštita investitora	133.
Dobivanje kredita	48.	Registriranje imovine	102.
Prisilna provedba ugovora	48.	Prekogranična trgovina	100.
Plaćanje poreza	32.	Rješavanje insolventnosti	94.

Izvor: Izvješće Svjetske banke Doing Business 2012.-2013.

Trenutačno su za hrvatske rezultate prema Izvješću Doing Business najproblematičnija dva kriterija: "ishođenje dozvola" i "zaštita investitora".

Tablica 6.2: Rangiranje Hrvatske prema posebnim kriterijima, Indeks globalne konkurentnosti Svjetskog gospodarskog foruma, 2012.–2013. godine

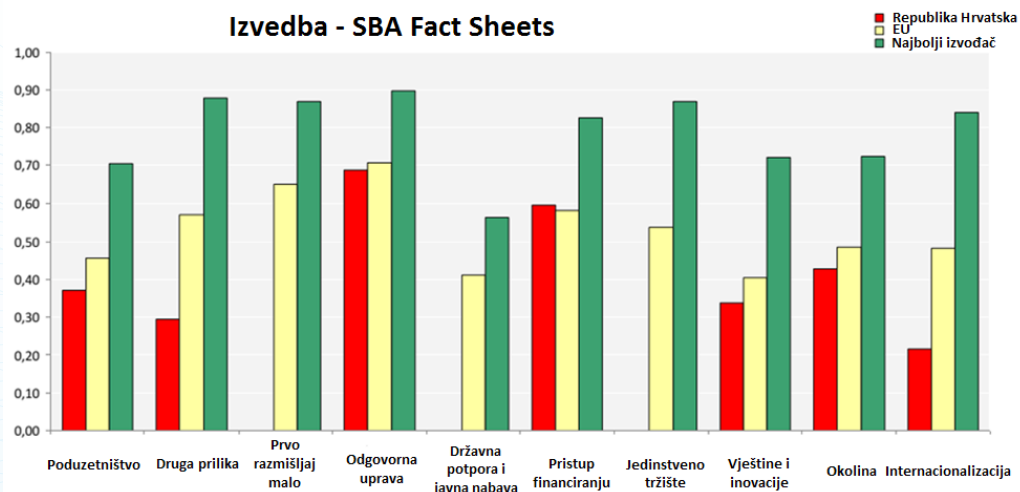
Dobri rezultati	Mjesto	Loši rezultati	Mjesto
Osnovni uvjeti	60.	Učinkovitost tržišta roba	114.
Povećanje učinkovitosti	72.	Učinkovitost tržišta rada	106.
		Ustanove	98.
		Modernizacija poslovanja	96.
		Razvoj financijskog tržišta	92.
		Inovacije i modernizacija	83.

Izvor: Izvješće Svjetske banke Doing Business 2012.-2013.

Indeks globalne konkurentnosti utvrđuje propuste na tržištu rada i na tržištu roba, kao i neke probleme u učinkovitosti ustanova kao područja u kojima situacija u Hrvatskoj najmanje zadovoljava.

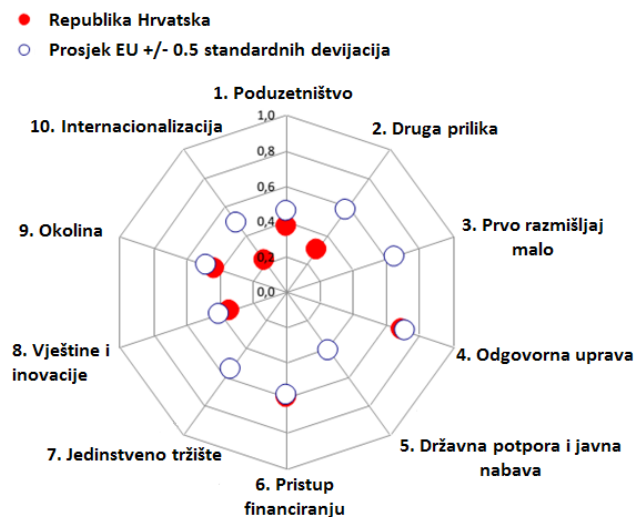
Na osnovi izvješća SBA Fact Sheets za pojedinačne zemlje, DG Enterprise and Industry (Opća uprava za poduzetništvo i industriju) analizira rezultate pojedinačnih zemalja (države članice, države kandidatkinje, članice EEA-a) prema prosječnim rezultatima u EU (EU-27), što pokazuju brojke u nastavku za 2012. godinu.

Slika 6.1: Rezultati prema 10 stupova Akta o malom gospodarstvu, Hrvatska i EU-27

Izvor: DG Enterprise and Industry (Opća uprava za poduzetništvo i industriju)

Slika 6.2: Rezultati Hrvatske i EU prema 10 stupova Akta o malom gospodarstvu

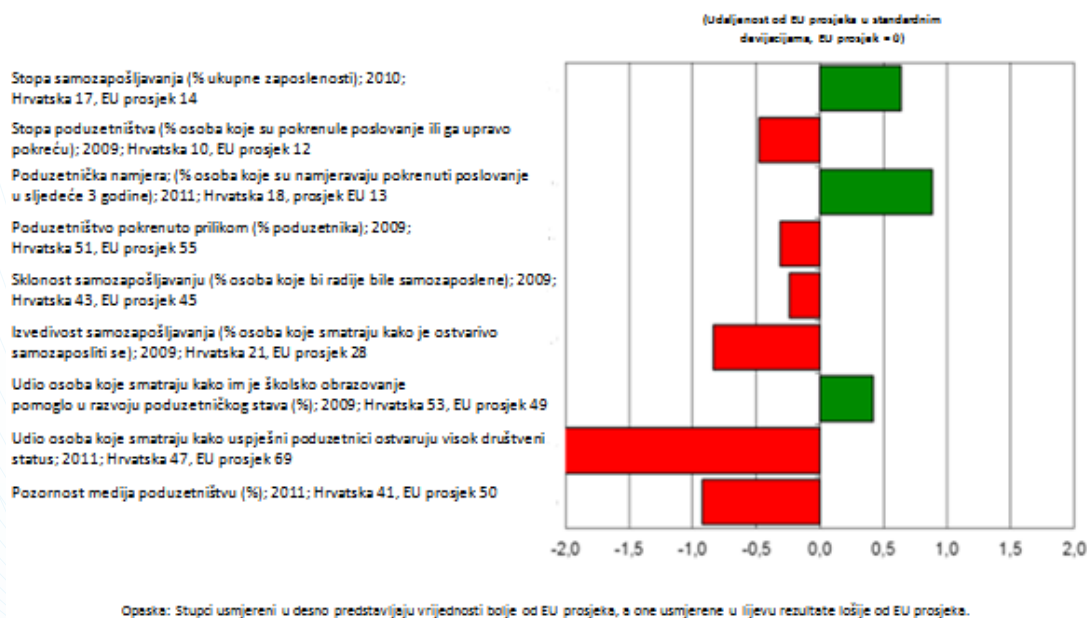
Izvor: DG Enterprise and Industry (Opća uprava za poduzetništvo i industriju)

Slike 6.1 i 6.2 pokazuju da su rezultati Hrvatske načelno u skladu s praksom EU s obzirom na vještine i inovacije, okolinu, odgovornu upravu i pristup financiranju, ali rezultati s obzirom na drugu priliku i internacionalizaciju nisu toliko zadovoljavajući.

6.2 Poduzetnički problemi u Hrvatskoj

Poduzetništvo u Hrvatskoj: Izvješća SBA Fact Sheet i Global Entrepreneurship Monitor analiziraju obilježja poduzetništva. Najnovije izvješće SBA Fact Sheet za Hrvatsku načelno Hrvatsku stavlja ispod prosjeka EU-27 s obzirom na poduzetništvo, kako prikazuje slika 6.3 Poduzetništvo u nastavku:

Slika 6.3: Rezultati prema stupu poduzetništvo u Aktu o malom gospodarstvu

Izvor: DG Enterprise and Industry (Opća uprava za poduzetništvo i industriju)

Navedeni prosjeci za EU odražavaju stopu samozaposlenosti, poduzetničku namjeru i udio odraslih koji se slažu da im je školsko obrazovanje pomoglo u razvoju poduzetničkog stava i iznad su prosjeka EU. Hrvatska je, međutim, ispod prosjeka EU-27 prema svih ostalih šest kriterija.

Moramo objasniti rezultate Hrvatske u pogledu kriterija “poduzetnička namjera”, “poduzetništvo pokrenuto prilikom” i “sklonost samozapošljavanju”, a u tome nam smislu pomaže najnovije izvješće Flash Eurobarometer br. 354. U toj se publikaciji navodi da 54% ispitanika u Hrvatskoj pokazuje veću sklonost prema samozapošljavanju nego prema statusu zaposlenika, dok je u EU-27 37% ispitanika izrazilo tu sklonost. Stav prema samozapošljavanju u Hrvatskoj porastao je za 11 postotnih bodova između 2009. i 2012. godine. Slično je 58% ispitanika u Hrvatskoj samozapošljavanje smatralo poželjnim, dok je isti podatak za EU samo 32%. Međutim, te podatke ublažava broj ispitanika u Hrvatskoj koji vjeruju da samozapošljavanje neće biti izvedivo: 80% u odnosu na 67% u EU. Među razlozima koje hrvatski ispitanici najčešće navode u pogledu samozapošljavanja kao mogućnosti koja nije izvediva su manjak kapitala i trenutna gospodarska klima.

Izvešće projekta Global Entrepreneurship Monitor (GEM) donosi dodatne podatke o motivaciji pojedinaca za poduzetništvo, što prikazuje tablica 6.3 iz koje se vidi da je premalo onih koji imaju pozitivan stav prema poduzetništvu (karijera/izbor načina života i/ili želja da unaprijede svoje okolnosti).

Tablica 6.3: **Poduzetnička aktivnost u Hrvatskoj, EU i zemljama koje nisu članice EU, izvješće GEM za 2012. godinu**

	Stopa poduzetništva u nastanku	Vlasništvo novih poduzeća	Ukupna poduzetnička djelatnost u ranoj fazi (TEA)	Stopa vlasništva utemeljenih poduzeća	Prekid poslovanja	Pokrenuto iz nužde (% TEA)/	Prilika potaknuta unaprijeđenjem (% TEA)
Europska unija	5	3	8	7	3	21	47
Zemlje koje nisu članice EU	4	3	7	6	4	34	43
Hrvatska	6	2	8	3	4	34	36

Izvor: Izvješće GEM, 2012. godine

Izvešće GEM sagledava dvije različite skupine pokazatelja: i) o stavovima ljudi i društva prema pokretanju novog poduzeća i ii) stopi ukupne poduzetničke aktivnosti (TEA – *total entrepreneurial activity*), koja se sastoji od mjerenja postotka pojedinaca u dobi od 18 do 64 godina starosti u gospodarstvu koji su u procesu pokretanja ili već imaju nova poduzeća. Stoga TEA indeks obuhvaća i poduzetnike u nastajanju i nove poduzetnike. Izvješće GEM mjeri i utemeljenu poslovnu djelatnost i njezin prekid.

S obzirom na poduzetničke stavove i percepcije, Hrvatska kaska za ostalima posebice u uočenim prilikama koje gospodarstvo nudi gospodarstvenicima. Ta je percepcija nedvojbeno djelomice rezultat četiri uzastopne godine niskog i negativnog gospodarskog rasta.

U pogledu poduzetničke aktivnosti, Hrvatska kaska i s obzirom na percepciju o prilikama koje postoje za pokretanje novog poduzeća, što se vidi u tablicama 6.3 i 6.4.

Što se tiče statusa koje društvo daje uspješnim poduzetnicima, Hrvatska ima jedan od najnižih rezultata od svih 69 istraženih zemalja, dok u pogledu ocjenjivanja prilika za poduzetništvo, Hrvatska ima drugi najniži rezultat od svih 24 zemalja koje se temelje na učinkovitosti.

Tablica 6.4: **Poduzetnički stavovi, percepcije i namjere u Hrvatskoj, EU i zemljama koje nisu članice EU, izvješće GEM za 2012. godinu**

	Uočene prilike	Uočeni kapaciteti	Strah od neuspjeha	Poduzetničke namjere	Poduzetništvo kao dobar izbor karijere	Visoki status poduzetnika	Pozornost koju mediji pridaju poduzetnicima
Europska unija	31	42	39	13	58	69	50
Zemlje koje nisu članice EU	33	42	36	14	62	66	52
Hrvatska	17	44	36	19	64	42	40

Izvor: izvješće GEM, 2012. godine

Tablica pokazuje da hrvatsko društvo ne gleda pozitivno na poduzetništvo. To ponavljaju rezultati izvješća Flash Eurobarometer koji potvrđuju negativan stav prema poduzetnicima koji prevladava u Hrvatskoj, sa 70% ispitanika koji se slažu s tvrdnjama da “poduzetnici iskorištavaju rad drugih ljudi” i da “poduzetnici misle samo na svoj vlastiti džep”.

Dokazi navedeni u izvješćima SBA Fact Sheet i GEM pokazuju da velik postotak pojedinaca u Hrvatskoj otvaranje poduzeća smatra načinom izlaska iz nezaposlenosti, a ne načinom pokretanja poslovanja.

Rezultati izvješća Flash Eurobarometer pokazuju da je postotak ljudi koji imaju iskustva s pokretanjem poslovanja veći nego u EU (30% u odnosu na 23%), a u slučaju Hrvatske ta je brojka porasla u protekle 3 godine.

Čimbenik koji utječe na poslovni uspjeh je opseg pripremljenosti prije otvaranja poduzeća i u tom smislu izvješće Flash Eurobarometer daje dokaze da je u Hrvatskoj manje ljudi iskoristilo potporu za pokretanje poduzeća (osposobljavanje, savjeti i savjetodavna pomoć) nego je to slučaj u EU (20% u Hrvatskoj i 23% u EU).

Izvješće Global Entrepreneurship Monitor primjećuje da sudjelovanje odrasle ženske populacije u poduzetničkoj djelatnosti iznosi od nešto iznad 1,5% do 45,4%. U skupini zemalja koje se temelje na učinkovitosti (u kojoj je i Hrvatska) u prosjeku 9,7% svih ispitanih žena u dobi između 18 i 64 godine starosti kaže da otvaraju ili vode nova poduzeća. Međutim, u Hrvatskoj broj žena uključenih u “ukupnu poduzetničku djelatnost u ranoj fazi” (TEA) iznosi 50% prosjeka svih zemalja koje se temelje na učinkovitosti.

Donose se i podaci o dobi poduzetnika. Mladi poduzetnici (18–24 godina starosti) čine nešto više od 12% svih poduzetnika u gospodarstvima koja se temelje na učinkovitosti u usporedbi s poduzetnicima u dobi od 25–34 godina starosti (oko 18%) i onih u dobi od 35 do 44 godina (16%). U starosnoj skupini od 18 do 24 godina, Hrvatska mora dostići razinu sličnih gospodarstava u kojima je “mlado poduzetništvo” jače izraženo.

Ograničenja za razvoj malog gospodarstva u Hrvatskoj: Deseto izvješće Svjetske banke Doing Business bilježi rezultate 185 zemalja s obzirom na broj administrativnih ograničenja, a tablica u nastavku prikazuje mjesto Hrvatske na ljestvici s obzirom na svaki aspekt poslovanja obuhvaćen istraživanjem te bilježi napredak od 2010. godine.

Tablica 6.5: Rezultati Hrvatske, 2010.–2013. godine, Istraživanja Svjetske banke Doing Business

Aspekt poslovanja	2013. mjesto prema istraživanju	2012. mjesto prema istraživanju	2011. mjesto prema istraživanju	2010. mjesto prema istraživanju
Otvaranje poduzeća	80.	67.	56.	101.
Ishodnje građevinskih dozvola	143.	143.	132.	144.
Dobivanje električne struje	56.	56.		
Registriranje imovine	104.	102.	110.	109.
Dobivanje kredita	40.	48.	65.	61.
Zaštita investitora	139.	133.	132.	132.
Plaćanje poreza	42.	32.	42.	39.
Prekogranična trgovina	105.	100.	98.	96.
Prisilna provedba ugovora	52.	48.	47.	45.
Rješavanje nesolventnosti*	97.	94.	89.	82.
Opća ocjena	84.	80.	84.	103.

*28, Izvor: Izvešće Doing Business, Svjetska banka, 2010.–2013. godine

Unatoč općem napretku, Hrvatska je posustala 2012. godine, uglavnom zbog padova na ljestvici zbog otvaranja poduzeća, zaštite investitora, plaćanja poreza i prekogranične trgovine.

Stečaj predstavlja probleme i za poduzetnike i za njihove vjerovnike, od kojih će mnogi biti MSP, i njegovo je brzo rješavanje u interesu obje strane. Tablica 6.6 pokazuje rezultate Hrvatske prema ključnim aspektima poslovne insolventnosti i očigledno je da je prioritetno ostvariti unaprjeđenje. Manje ekstreman oblik zaduženosti odražava se u vidu zakašnjelog plaćanja za zaprimljenu robu ili obavljene usluge. Nema izravnih podataka o toj pojavi. Međutim, Svjetska banka Hrvatsku stavlja na 108. mjesto prema prisilnoj provedbi ugovora, a izvješće o globalnoj konkurentnosti na 137. mjesto s obzirom na učinkovitost pravnog okvira za rješavanje sporova.

Tablica 6.6: Problemi s insolventnošću, Istraživanje Svjetske banke Doing Business, 2012.–2013. godine

Kriterij	Hrvatska	Najbolji rezultati
Vrijeme (za naplatu kredita, godine)	3,1	0,4
Trošak (% imovine dužnika)	15	1
Stopa naplate (lipa po kuni)	30,1	92,8
Opća ocjena	25.	

Izvor: Izvešće Doing Business, Svjetska banka, 2010.–2013. godine

Uvođenje zakonskih propisa u skladu s Direktivom EU o zakašnjelom plaćanju²⁹ u listopadu 2012. godine trebalo bi olakšati probleme s plaćanjem za hrvatske MSP.

U izvješćima za Hrvatsku SBA Fact Sheet iz 2012. godine i GCR (izvješće o globalnoj konkurentnosti) iz 2011. godine naglašavaju se poteškoće s kojima se suočavaju MSP koji se žele baviti vanjskom trgovinom.

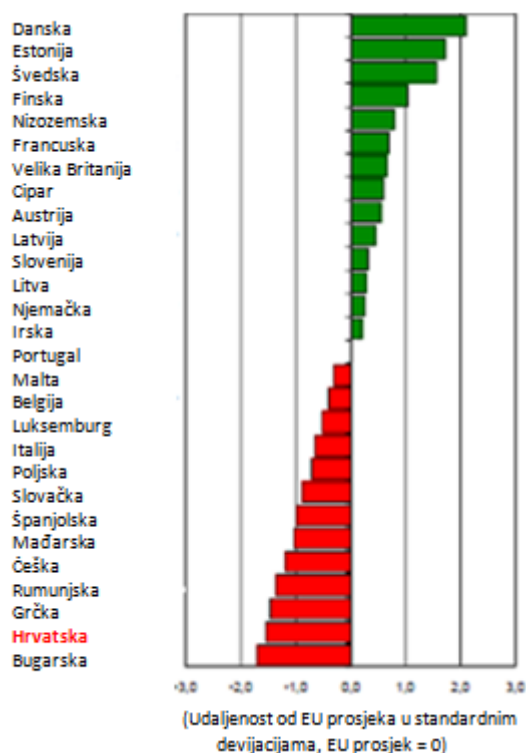
U tom se smislu analizira 6 pokazatelja: 1. trošak uvoza, 2. trošak izvoza, 3. vrijeme potrebno za uvoz, 4. vrijeme potrebno za izvoz, 5. broj dokumenata potrebnih za uvoz i 6. broj dokumenata potrebnih za izvoz.

Izvješće SBA Fact Sheet pokazuje da je u pogledu ovih 6 pokazatelja situacija u Hrvatskoj složenija nego u EU.

28 Istraživanje o zatvaranju poduzeća iz 2011. godine.

29 Zakon o rokovima plaćanja (NN 125/11)

Kada se sve razmotri u cijelosti, Hrvatska se zaključno stavlja na ljestvici ispod 26 država članica EU s obzirom na jednostavnost koja MSP omogućuje bavljenje međunarodnom trgovinom, a samo Bugarska pokazuje “nesnosniji” skup uvjeta koji se odnose na poslove izvoza i uvoza.

Izvoz: DG Enterprise and Industry (Opća uprava za poduzetništvo i industriju)

Najnovije izvješće SBA Fact Sheet za Hrvatsku (2012. godine) kao problem definira vrijeme koje je potrebno za prijenos imovine, koje je u Hrvatskoj 3 puta dulje nego u EU (na osnovi prosjeka EU-27). Osim toga, u Hrvatskoj treba smanjiti vrijeme i troškove izvoza i uvoza. U tom smislu (prekogranična trgovina) oba izvješća, Doing Business i SBA Fact Sheets, naglašavaju potrebu za jednostavnijim izvoznim i uvoznim postupcima za MSP u Hrvatskoj.

Financije za mala poduzeća: Izvješće SBA Country Fact Sheets, izvješće Svjetske banke Doing Business i izvješće GCR analiziraju pristup financijama. Izvješće Fact Sheet za Hrvatsku iz 2012. godine analizira četiri kriterija u odnosu na pristup financijama i prema tri od četiri kriterija Hrvatsku stavlja iznad prosjeka EU (27).

Izvješće Svjetske banke Doing Business bavi se pitanjem financija za MSP u poglavlju “Dobivanje kredita” i Hrvatsku stavlja na 40. mjesto od 185 zemalja u tom smislu, bilježeći napredak koji je u tom pogledu ostvaren u odnosu na proteklu godinu.

To su djelomične ocjene koje ne daju sveobuhvatnu analizu situacije s kojom se suočavaju MSP u potrazi za razvojnim kapitalom.

U tom je pogledu zapaženo da se u Hrvatskoj do danas koristilo relativno malo financijskih sredstava za temeljni kapital te se smatra da razina te vrste financiranja iznosi 1/3 one u Europi.

U izvješću GCR Hrvatska je na 105. mjestu od 144 zemlje s obzirom na “financiranje kroz lokalno tržište kapitala” i 112. mjestu po dostupnosti rizičnog kapitala.

Istraživanje financijskih stručnjaka³⁰ donosi sljedeće podatke o učestalost spominjanja problema koji se odnose na financiranje

30 Konferencija o mikrofinanciranju u organizaciji Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR) i CEPOR-a, 2010. godine.

malog gospodarstva u Hrvatskoj:

- manjak kreditnih jamstava (60%)
- neodgovarajući raspon bankovnih proizvoda i usluga (53%)
- potrebna kreditna dokumentacija (46%)
- iznos kamatnih stopa (34%)
- nedovoljne informacije o dostupnim financijskim proizvodima (26%).

Mikrofinancije u Hrvatskoj danas su vrlo ograničene. Iako većina dostupnih mikrofinancija dolazi iz bankovnog sektora (82%), krediti se uglavnom daju srednjim poduzećima, a udio mikro i malih poduzeća u ukupnom kreditnom portfelju iznosi oko 8% (manje od 3 milijarde EUR).³¹

Dokazi iz istraživanja Europskoga investicijskog fonda (EIF) pokazuju da je mikro i malim poduzećima često vrlo teško zadovoljiti postupke i uvjete potrebne za bankovna mikrofinanciranja te da poduzetnici često imaju poteškoća s pregovaranjem oko kredita i potrebnih iznosa. MSP je teško dobiti kredite u rasponu od 25.000–100.000 EUR.

Nadalje, ocjene Europskoga investicijskog fonda (EIF) pokazale su da se MSP, u načelu, a posebice novootvorena poduzeća, suočavaju s izazovnim okolišem za financiranje. Financijska i gospodarska kriza u Hrvatskoj pogoršale su probleme s kojima se suočavaju MSP u pristupu financijama, posebice s obzirom na bankovne kredite. Kao glavni izvor vanjskog financiranja, mladim MSP je i dalje teško dobiti bankovne kredite i u svakom slučaju korist od programa bespovratnih sredstava smatraju samo dodatkom, a ne zamjenom za obvezu davanja kreditnih jamstava.

Međutim, načelno se osjeća da bi jačanje nacionalnog sustava jamstava, koji je povezan sa suradnjom s bankovnim ustanovama koje su aktivne u zemlji, moglo dovesti do boljeg pristupa financijskim sredstvima za MSP. Na drugom kraju kreditnog tržišta, velika potražnja za mikrokreditima mogla bi se bolje zadovoljiti kombinacijom jamstvenih instrumenata i odabranog početnog kapitala u posebnim mikrofinancijskim ustanovama.

Nema službene statistike za bankovne kredite za mala i srednja poduzeća. Istraživanje koje je proveo EIF u najvećim hrvatskim bankama pokazuje da (u svim bankama) procjena udjela kreditnog portfelja MSP u ukupnom portfelju iznosi 25%. Bez obzira na ovaj znatan udio, većina zajmova dodjeljuje se srednjim poduzećima, a udio mikro i malih poduzeća u ukupnom kreditnom portfelju procjenjuje se na oko 8%.

Analiza EIF-a predlaže sljedeće najvažnije karakteristike tržišta rizičnog kapitala u Hrvatskoj: i) opći manjak rizičnog kapitala, koji se vidi u niskom omjeru rizičnog kapitala i BDP-a (u usporedbi s ostalim zemljama u SIE i EU), ii) praznina u rizičnom kapitalu, veći iznosi investicija rizičnog kapitala zastupljeni su u većim i manje rizičnim transakcijama otkupa, iii) volatilnost s velikim varijacijama u iznosima investiranim na godišnjoj osnovi, i iv) vjerojatnost porasta ponude zbog programa rizičnog kapitala koji sponzorira Vlada (FGS – program fleksibilnih jamstava (*flexi guarantee scheme*)).

Analiza financiranja duga pokazuje da postoje problemi oko bankovnih kredita i jamstava koje banke nude MSP:

- financiranje duga gotovo nije dostupno novootvorenim poduzećima (osim programa HBOR-a za novootvorena poduzeća)
- financiranje duga uvelike je nedostupno MSP bez jamstava i ostalih mjera osiguranja (jamci)
- komercijalne banke sklone su sektoru velikih korporacija, a sektor MSP često se zanemaruje zbog percepcije o slabom upravljanju te poslovnoj i pravnoj nesigurnosti
- komercijalne banke nisu toliko sklone apsorbirati komponentu fiksnih troškova koja se vezuje uz potrebu ispitivanja boniteta poduzeća i nadzora kredita koji se daju MSP.

31 SME Financing Gap Assessment in Croatia (Procjena praznina u financiranju za MSP), EIF (srpanj–rujan 2010. godine).

6.3 Institucionalna potpora za male i srednje poduzetnike u Hrvatskoj

Ministarstvo poduzetništva i obrta odgovorno je za uspostavljanje odgovarajućeg zakonodavnog okvira i razvoj politika u svrhu pružanja potpore sektoru MSP. Pored MINPO-a je Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije (HAMAG INVEST), koja je odgovorna za aspekte provedbe politike i investicije u MSP.

Dok su MINPO i HAMAG INVEST državne ustanove koje imaju zadaću pružiti potporu sektoru MSP, velik je broj resornih ministarstava i paradržavnih tijela čiji postupci utječu na rezultate MSP kao što je Ministarstvo gospodarstva (industrijska politika i sektorska potpora), Ministarstvo turizma (MSP u turizmu), Ministarstvo regionalnog razvoja i BICRO (potpore za inovacije).

Mnoge važne nacionalne organizacije pružaju potporu privatnim poduzećima, uključujući MSP, kao dio svoje djelatnosti. Među njima su Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska udruga poslodavaca i Hrvatski savez zadruga.

Na lokalnoj i regionalnoj razini osnovane su poduzetničke potporne institucije. Mnoge institucije imaju podršku lokalnih vlasti (županija i općina), Vlade (MINPO i njegov prethodnik MINGORP) i EU. Među tim institucijama su regionalne razvojne agencije, poduzetnički centri, poduzetnički inkubatori i tehnološki parkovi.

Najnoviji dostupni podaci pokazuju da ima oko 88 organizacija zaduženih za pružanje potpore u poslovanju u Hrvatskoj, među kojima su 21 agencija za regionalni razvoj, 10 agencija za lokalni razvoj, 16 poslovnih inkubatora, 6 tehnoloških parkova i 35 poslovnih centar.

U tim je organizacijama zaposleno oko 700 ljudi (35% u agencijama za razvoj, 31% u poslovnim centrima, 22% u poslovnim inkubatorima i 12% u tehnološkim parkovima). S obzirom na njihovu potražnju za prostorom, poslovnim inkubatorima i tehnološkim parkovima osigurano je 110.078 kvadratnih metara prostora, od čega 84% inkubatorima, a preostalih 16% tehnološkim parkovima. Na prostoru tehnoloških parkova smješteno je 124 poduzeća koja unajmljuju prostor, a koja imaju 609 zaposlenika (u prosjeku 4,9 zaposlenika po poduzeću), dok iste brojke za inkubatore iznose 372 poduzeća i 1.296 zaposlenika (u prosjeku 3,5 zaposlenika po poduzeću).

Te organizacije zadužene za pružanje potpore u poslovanju bave se pružanjem osnovnih oblika potpore poduzetnicima i gospodarstvenicima u vidu općih savjeta, osposobljavanja, potpore novim poduzećima koja se temelje na tehnologiji, pomoć s prijavama projekata te osiguravanje servisiranih lokacija za industrijski razvoj.

Ocjenjivanjem tih organizacija zaduženih za pružanje potpore u poslovanju u Hrvatskoj³² utvrđeno je sljedeće:

- potrebno je da te organizacije razvijaju i osiguravaju odgovarajuće proizvode i usluge poduzećima ovisno o njihovu položaju u ciklusu rasta
- organizacijama zaduženim za pružanje potpore u poslovanju teško je zadovoljiti potražnju poduzetnika i rukovoditelja za određenim uslugama višega reda kao što su upravljanje kvalitetom, marketinški planovi, procjena investicija i projekata, potpora za prava na intelektualno vlasništvo, potpora razvoju klastera i proizvoda
- potrebno je razviti njihove kapacitete za pružanje potpore poduzetnicima i poduzećima da bi oni unaprijedili svoje upravljačke sposobnosti za strateško planiranje i inovacije
- OZPPP će morati razviti kapacitete svojih zaposlenika/zaposliti više osoba da bi mogli zadovoljiti potrebe MSP u njihovu području djelovanja.

Izvešće o globalnoj konkurentnosti ukazuje i na potrebu osiguravanja bolje potpore rukovodstvu i Hrvatsku stavlja na 111. mje-

32 "Izgradnja kapaciteta stručnjaka za područje obavljanja poslovnih usluga i ustanova zaduženih za pružanje potpore u poslovanju", projekt EU, 2012. godine.

sto od 144 zemlje u pogledu "oslanjanja na stručno rukovodstvo".³³

Bez obzira na broj potpornih institucija diljem Hrvatske i potporu koju su one dobile iz državnog proračuna, bit će potrebno osigurati dodatna sredstva kojima bi se unaprijedila njihova struktura i kvaliteta u pružanju potpore, kako poduzetnicima tako i upravama, kako bi se na taj način povećala konkurentnost poduzeća.

Potrebno je osigurati dodatnu podršku poduzetničkim potpornim institucijama u Hrvatskoj, koju treba usmjeriti na: poboljšanje kvalitete u pružanju usluga, razvoj novih usluga i ujednačavanje dostupnosti usluga poduzetnicima u svim županijama.

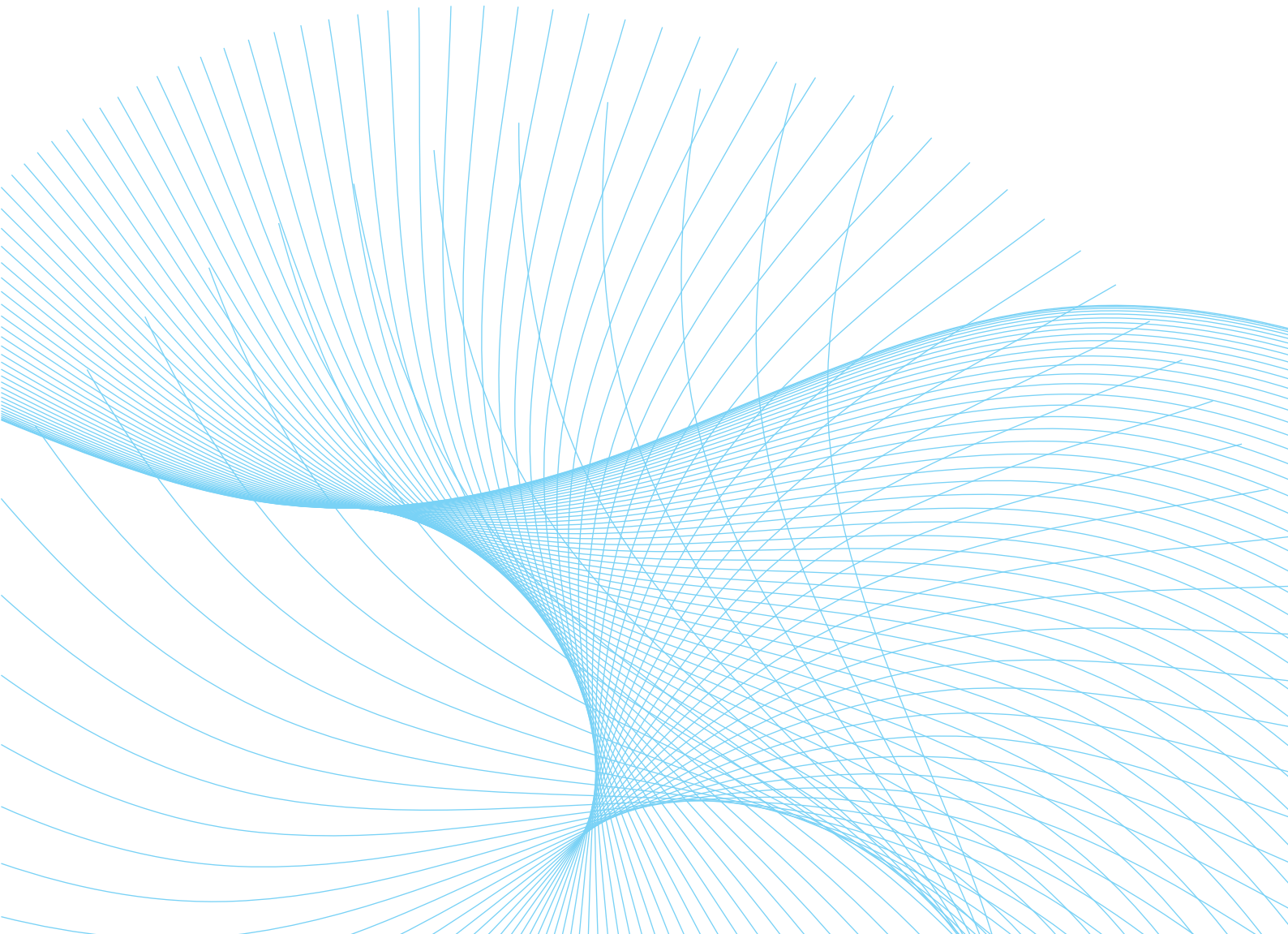
---

33 Izvešće o globalnoj konkurentnosti, 2012.–2013. godine, Svjetski gospodarski forum.

VII

Politika za malo i srednje poduzetništvo u Hrvatskoj

7.0 Politika za malo i srednje poduzetništvo u Hrvatskoj

U ovom poglavlju predstavljamo glavne političke inicijative koje je poduzela Vlada Republike Hrvatske u svrhu pružanja potpore sektoru MSP i njegova razvoja.

Donosimo pregled ciljane potpore koju Vlada pruža sektoru MSP, prateći njezinu evoluciju tijekom godina.

7.1 Današnja politika

MINPO je resorno ministarstvo kojem je zadaća pružiti potporu sektoru MSP. Međutim, mnogo je ostalih ministarstava i javnih agencija čije djelovanje utječe na rezultate ostvarene u MSP. U ovom se poglavlju ograničavamo na intervencije MINPO-a.

Glavni politički instrument MINPO-a je program dodjele bespovratnih sredstava "Poduzetnički impuls". MINPO je 2011. godine zaprimio 5.400 molbi za potporu i dodijelio bespovratna sredstva za 2.460 kandidata u ukupnom iznosu od 167,8 milijuna HRK. 2012. godine Ministarstvo je zaprimilo 11.079 molbi za dobivanje bespovratnih sredstava, što je porast od oko 40,6%. Prosječna vrijednost dodijeljenih bespovratnih sredstava 2012. godine iznosila je 68.231 HRK u usporedbi s 36.824 HRK 2011. godine.

Politika za MSP bila je odgovornost Ministarstva obrta, malog i srednjeg poduzetništva (od 2001. do 2003. godine), zatim Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva (od 2004. do 2012. godine), a u prosincu 2011. godine novoizabrana Vlada osnovala je MINPO.

Prvi operativni program (2001.–2004. godine) sadržavao je tri glavna instrumenta: i. bespovratna pomoć, ii. subvencije kamatne stope i iii. kreditne linije komercijalnih banaka za potporu, u kojima su sudjelovale i lokalne vlasti.

Programi dodjele bespovratnih sredstava uvedeni su da bi se osigurala financijska sredstva za MSP, lokalne vlasti (za pružanje potpore razvoju MSP) te za obrte i strukovne organizacije (za pružanje potpore obrtnicima).

Subvencije kamatne stope financirali su zajednički Ministarstvo i lokalne županije za zajmove poduzetnika i poduzeća koji su se zaduživali kod komercijalnih banaka koje su sudjelovale u tom programu.

U tom su razdoblju instrumentima politika dodana i kreditna jamstva (koja je davao HAMAG).

Politika za MSP nastavila se na sličan način do 2011. godine, kada je osim ovih instrumenata prijašnje MINGORP financirao doprinose za osnivanje i rad malog broja fondova rizičnog kapitala.

7.2 Strategija razvoja poduzetništva 2013.–2020. godine

MINPO je izradilo prvu Strategiju razvoja poduzetništva za razdoblje od 2013. do 2020. Godine, koju je odobrila Vlada na sjednici održanoj 9. svibnja 2013. godine i ona će predstavljati smjerokaz za razvoj MSP u sljedećih sedam godina.

7.3 Izmjene i dopune Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva i Zakona o poticanju investicija i unaprjeđenju investicijskog okruženja

Glavni cilj izmjena Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva bio je usklađivanje tog Zakona s propisima EU. Izmjene se bave i pitanjem vremena potrebnog za osnivanje poduzeća, pa se prema hrvatskom zakonu može osnovati subjekt u obliku "jednostavnog dioničkog društva".

U listopadu 2012. HAMAG mijenja ime u HAMAG INVEST i preuzima nove odgovornosti za promicanje ulaganja za male strane investitore.

